

T.C.

ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

**TÜRKÇE ÖĞRETİMİ HEDEFİYLE YAZILAN TÜRKÇE YAŞAMAK B2
DERS KİTABI VE ÇALIŞMA KİTABI OKUMA METİNLERİNİN
KÜLTÜR AKTARIMI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Türkan KARADAYI AYTEN

Zonguldak 2022

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

TÜRKÇE ÖĞRETİMİ HEDEFİYLE YAZILAN TÜRKÇE YAŞAMAK B2
DERS KİTABI VE ÇALIŞMA KİTABI OKUMA METİNLERİNİN
KÜLTÜR AKTARIMI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Hazırlayan
Türkan KARADAYI AYTEN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Erhan YEŞİLYURT

Zonguldak 2022

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

Türkan KARADAYI AYTEN

24/03/ 2022

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında 175282111006 numaralı Türkan Karadayı Ayten'in hazırladığı “Türkçe Öğretimi Hedefiyle Yazılan Türkçe Yaşamak B2 Ders Kitabı Ve Çalışma Kitabı Okuma Metinlerinin Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi” başlıklı YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 24.01.2022 Pazartesi günü saat 11.00’de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Doç. Dr. Efecan KARAGÖL
Başkan

Doç. Dr. Erhan YEŞİLYURT
(Tez Danışmanı)

Doç. Dr. Ali Osman ABDURREZZAK
Üye

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 20...

Prof. Dr. Ertuğrul YILDIRIM
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum : ZBEÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Tez Başlığı : Türkçe Öğretimi Hedefiyle Yazılan Türkçe Yaşamak B2 Ders Kitabı ve Çalışma Kitabı Okuma Metinlerinin Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi
Tez Yazarı : Türkan KARADAYI AYTEN
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Erhan YEŞİLYURT
Tez Türü, Yılı : Yüksek Lisans Tezi, 2022
Sayfa Adedi : 89

Belirli sebeplerle kendini daha da geliştirmek isteyen bireyler yeni bir yabancı dil öğrenme ihtiyacı duymaktadır. Her yabancı dil öğretiminde olduğu gibi Türkçe öğretiminde de en sık yararlanılan ve en sık kullanılan araç ders kitaplarıdır.

Çalışmanın genel amacı, Türkçe öğretimi hedefiyle yazılan Türkçe Yaşamak B2 ders kitabı ve çalışma kitabı okuma metinlerinin kültür aktarımı açısından incelenmesidir. Yabancılar Türkçe öğretimi alanında kültür aktarımının önemi ve alan için yeri anlatılmıştır.

Bu çalışmada Karabük Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi okutmanları tarafından hazırlanan ve Karabük Üniversitesi TÖMER’de okutulan Türkçe Yaşamak isimli B2 orta seviyesi ders kitabı ve çalışma kitabı okuma metinlerinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde kültür aktarımı açısından önemi incelenmiştir. Türkçe Yaşamak, Türkçe öğretim seti Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni kazanımlarına uygun belirlenmiş dil öğrenim seviyelerine uygun biçimde hazırlanmıştır. A1-A2 temel seviye, B1- B2 orta seviye ve C1 ileri seviye ders kitapları ve çalışma kitaplarından oluşmaktadır. Türkçe Yaşamak Dil Seti’nin hedef kitleleri Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerdir. Bu çalışmada amaç Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabı ve çalışma kitabında bulunan okuma metinlerinin kültür öğelerini ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmış ayrıca çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

Türkçe Yaşamak ders kitabı okuma metinlerinde toplamda 22 asıl kültür ögesi incelenmiştir ve 107 adet asıl kültür ögesine ulaşılmıştır. Ders kitapları okuma metinleri incelendiğinde en fazla dile ait kültür ögesine rastlanırken yiyecek, içecek, tatlılar ve eve ait 1 kültür ögesine yer verilmiştir modaya ait hiç kültür ögesine yer verilmemiştir. Çalışma kitabı aynı 22 asıl kültür ögesi ile incelenmiş ve 17 asıl kültür ögesine ulaşılmıştır. Çalışma kitabında bulunan okuma metinleri incelendiğinde en fazla kültür

ögesi ders kitaplarındaki gibi dil ögesine aitken devlet, din, halk kültürü, moda, müzik, özel günler, sağlık ve spor, tarih, temizlik, yiyecek, içecek ve tatlılar, eğitim, oyun ve çocuk oyunları ve göç asıl kültür öğelerine ait veriye ulaşılammıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kültür Aktarımı, İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretimi, ders kitapları, Türkçe Yaşamak.

ABSTRACT

Institution : ZBEU, Institute of Social Sciences, Department of Turkish Language Curriculum
Title : Examination of The Texts of Reading The Turkish Living B2 Textbook And Workbook Written With The Target Of Turkish Teaching In Terms Of Culture Transfer
Author : Türkan KARADAYI AYTEN
Advisor : Assoc. Prof. Dr. Erhan YEŞİLYURT
Type of Thesis, Year : Master Thesis, 2021
Total Number of Pages : 89

Individuals who want to improve themselves further for certain reasons need to learn a new foreign language. As in every foreign language teaching the most frequently used and frequently used tool in Turkish teaching is textbooks

The general purpose of the study is to examine the reading texts of the Türkçe Yaşamak B2 textbook and workbook, written with the aim of teaching Turkish, in terms of cultural transfer. The importance of cultural transfer in the field of teaching Turkish to foreigners and its place for the field are explained.

In this study, the importance of the reading texts of the B2 intermediate level textbook and workbook called Türkçe Yaşamak, which was prepared by the instructors of Karabük University Turkish Teaching Application and Research Center and taught at Karabük University TÖMER, in terms of cultural transfer in Teaching Turkish as a Foreign Language was examined. Living in Turkish, Turkish teaching set has been prepared in accordance with the language learning levels determined in accordance with the achievements of the Common European Framework of Reference for Languages. It consists of A1-A2 basic level, B1-B2 intermediate level and C1 advanced level textbooks and workbooks. The target audience of the Turkish Living Language Set is foreign students studying in Turkey. The aim of this study is to reveal the cultural elements of the reading text in the Turkish Living B2 intermediate level textbook and workbook. In the study, the case study design, which is one of the qualitative research methods, was used and the document analysis method was used in the study.

A total of 22 original cultural elements were examined in the Turkish Living textbook reading text and 107 original cultural elements were reached. When the reading texts of the textbooks are examined, the most linguistic cultural item is found, while food, beverage, desserts and 1 cultural item belonging to the house are included. The workbook was examined with the same 22 main cultural elements and 17 main cultural elements

were reached. When the reading texts in the workbook are examined, the most cultural elements belong to the language element as in the textbooks, while the state, religion, folk culture, fashion, music, special days, health and sports, history, cleaning, food, beverage and sweets, education, games and children's games the data on the main cultural elements of migration and migration could not be reached.

Keyword:Culture, Cultural Transfer, Teaching Turkish as a Foreign Language, Textbooks, Türkçe Yaşamak.

ÖN SÖZ

Sonsuz öğrenmenin anahtarı olan ve kapılarını açan dil modern bilgi yüzyılının olmazsa olmazıdır. Gün geçtikçe gelişen değişen ve farklılaşan dünyada bireyler kişisel gelişimlerini tamamlamak, yaşadıkları çevrede iz bırakmak, farklı kültürlerden başka başka insanlar tanımak için yabancı dil eğitimine yönelmektedirler. Türk dili ve milleti de dil öğretiminde varlığını kanıtlamak ve yenilikleri özümsemek için ikinci dil olarak Türkçe Öğretimi alanında çalışmalarını sürdürmektedir.

Çalışmamın ön sözünde bu zor süreçte tüm özverili desteği, sabrı ve emeğiyle başucumda olan vefa borcumu asla ödeyemeyeceğim, umudumu her an canlı tutan değerli büyüğüm, tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Erhan YEŞİLYURT'a şükranlarımı sunarım.

Sayın Prof. Dr. Kemalettin Deniz'e, lisans hayatıma yön veren Sayın Doç. Dr. Ali Osman ABDÜRREZZAK'a, ders kitabı ve çalışma kitabının hazırlandığı sürede gece gündüz çalışan başta Öğr. Gör. Merve CAN hocam olmak üzere Karabük Üniversitesi TÖMER idaresine diğer tüm çalışma arkadaşlarıma, her sorumu dikkatle cevaplayan Öğr. Gör. Ferhat İMER'e ve Öğr. Gör. Emre YALÇIN'a alanda emeği olan bütün yazarlar ile birlikte hayallerime en az benim kadar inanan canım anneme teşekkür ederim.

Türkan KARADAYI AYTEN

Mart, 2022, Zonguldak

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖN SÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ	1
1.PROBLEM DURUMU	4
1.1. Problem Cümlesi.....	4
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Tanımlar	6
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1.Dil Kültür Etkileşimi.....	8
2.1.1. Dil	8
2.1.2. Kültür.....	8
2.1.3. İkinci dil olarak Türkçe Öğretimi Açısından Dil Kültür İlişkisi	9
2.1.4. İkinci dil olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğeler.....	13
2.2. Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Önemi	14
2.4. Yabancılar Türkçe Öğretiminin İlkeleri	19
2.5. Yabancılar Türkçe Öğretimi Dil Öğretim Yöntemleri	21
2.5.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method).....	21
2.5.2. Direkt Yöntem (Direct Method)	22
2.5.3. Doğal Yöntem (Natural Method)	22
2.5.4. Bilişsel Yöntem (Cognitive-Code Method)	22
2.5.5. İşitsel-Dilsel Yöntem (Audio-Lingual Method)	23
2.5.6. İletişimsel Yöntem (Communicative Method)	23
2.5.7. Seçmeli Yöntem (Eclectic Method)	23
2.5.8. Telkin Yöntemi (Suggestopedia).....	23
2.6. İlgili Çalışmalar.....	24

2.6.1. Yüksek Lisans Tezleri	24
2.6.2. Doktora Tezleri.....	26
2.6.3. Makaleler	27
3.YÖNTEM	29
3.1. Araştırmanın Modeli	29
3.2. Evren ve Örneklem	29
3.3. Veri Toplama Aracı.....	30
3.4. Veri Analizi	30
4. BULGULAR VE YORUM.....	32
4.1. Türkçe Yaşamak B2 Ders Kitabı'ndaki Kültürel Öğeleri	32
4.1.1. Aile ve Komşuluk İlişkileri.....	32
4.1.2. Bazı Toplumsal Değerlerimiz	34
4.1.3. Coğrafya.....	36
4.1.4. Devlet.....	38
4.1.5. Dil	39
4.1.6. Din.....	44
4.1.7. Edebiyat / Sanat	47
4.1.8. Ev	51
4.1.9. Halk Kültürü	52
4.1.10. İşler / Meslekler	52
4.1.11. Moda.....	54
4.1.12. Müzik.....	54
4.1.13. Özel Günler	55
4.1.14. Psikoloji.....	55
4.1.15. Sağlık / Spor	58
4.1.16. Tarih	59
4.1.17. Temizlik.....	63
4.1.18. Yiyecekler/İçecekler/Tatlılar	64
4.1.19. Zaman	64
4.1.20. Eğitim	66
4.1.21. Oyun veya Çocuk Oyunları	67
4.1.22. Göç	68
4.2. İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türkçe Yaşamak B2 Çalışma Kitabındaki Bulgular	69

4.2.1. Aile ve Komşuluk İlişkileri.....	69
4.2.2. Bazı Toplumsal Değerlerimiz	70
4.2.3. Coğrafya.....	71
4.2.4. Devlet.....	72
4.2.5. Dil	72
4.2.7. Edebiyat / Sanat	74
4.2.8. Ev	75
4.2.9. Halk Kültürü	76
4.2.10. İşler / Meslekler	76
4.2.11. Moda.....	76
4.2.12. Müzik.....	76
4.2.13. Özel Günler	77
4.2.14. Psikoloji.....	77
4.2.15. Sağlık / Spor	77
4.2.16. Tarih	77
4.2.17. Temizlik.....	77
4.2.18. Yiyecekler/İçecekler/Tatlılar	77
4.2.19. Zaman	78
4.2.20. Eğitim	78
4.2.21. Oyun veya Çocuk Oyunları	78
4.2.22. Göç	78
SONUÇ	80
KAYNAKÇA.....	84
ÖZ GEÇMİŞ	89

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Türkçe Yaşamak B2 Ders Kitabı ve Çalışma Kitapları'ndaki okuma metinlerinde bulunan Asıl Kültür Öğelerinin Sınıflandırılması	31
Tablo 4.1: Türkçe Yaşamak B2 Orta Seviye Ders Kitabı Okuma Metinlerinde Kültür Öğeleri	69
Tablo 4.2: Türkçe Yaşamak B2 Çalışma Kitabı Okuma Metinlerinde Kültür Öğeleri.....	79

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt	: Aktaran
AOÇM	: Avrupa Ortak Çerçeve Metni
Ç.K	: Çalışma kitabı
D.k	: Ders kitabı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
No	: Numara
S	: Sayfa
TİKA	: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TÖMER	: Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
yy.	: Yüzyıl
Vd	: ve diğerleri
Vb	: ve benzeri

GİRİŞ

Teknolojik araçların her gün kendini yenilemesi, mekânsal uzaklıkların her ilerleyen dakikada daha da yakınlaşması ile bireyler eğitim, ekonomik ve siyasi sebepler, seyahat, sosyal yaşam, kişisel farkındalık gibi birçok sebeplerle; farklı bireyleri, dilleri, yaşamları, kültürleri tanımak isteyerek yabancı dil öğrenmektedirler. Bireyin kendi toplumu ile iletişimini sağlayan faktör ana dilyken farklı kültür ve farklı insanlarla iletişimini sağlayan unsur yabancı dildir.

Dil öğretiminde yalnızca dil bilgisi kurallarının ve konuşma becerisinin geliştirilmesi bireylerin kişisel ve sosyolojik gelişimini yavaşlattığı gözlemlenmektedir. Bireyler yeni öğrendikleri yabancı dilin kurallarını bilerek konuşsa da kültüre yabancı oldukları takdirde toplum içinde kendilerini yalnız hissetmektedirler. Bu sebeple yabancı dil öğrenen bireylerin yeni öğrendikleri dili kullanan toplumun yaşamlarını, düşünce ve fikirlerini, kültürel değer yapısını ve hatta beden dilini de öğrenmesi gerekmektedir. Yapılan güncel çalışmalar ile Türkçe öğretiminde değerler eğitimi ve kültür aktarımının önemi anlaşılmaktadır.

“Yabancı dil öğretiminin tarihiyle ilgili yapılan araştırmalarla M.Ö. 2225’te Akadların Sümer ülkesini ele geçirdikten sonra kendilerinden daha üstün bir uygarlığa sahip olan Sümerlerin dilini öğrendiği ve böylece insanlık tarihinde ilk kez yazılı ve sözlü yabancı dil öğretiminin başlamış olduğu tespit edilmiştir (Biçer, 2012).

Türk dilinde ise yabancı dil olarak Türkçe öğretimi Divânu Lügâti’t Türk ile başlamaktadır. Eserin tam adı Kitâbu Divânu Lügâti’t Türk’tür. ‘Türk lehçelerini toplayan kitap’ anlamına gelen eserin kısaca adı Divânu Lügâti’t Türk’tür. Eserin yazılış tarihiyle ilgili çelişkiler olmakla beraber çokça kabul gören görüş Kaşgarlı’nın Divânu Lügâti’t Türk’ü 25 Ocak 1072 tarihinde yazmaya başladığı ve 10 Şubat 1074 tarihinde tamamladığıdır (Ercilasun & Akkoyunlu, 2014).

Türkiye Cumhuriyeti’nde ise ikinci dil olarak Türkçe öğretimi Ankara Üniversitesi TÖMER etkinlikleri ile başlamıştır. TÖMER, 1980’lerde Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten ilk ve tek kurum olarak hizmet vermeye başlamıştır.

1989-1990 öğretim yılında İngilizce, Fransızca ve Almanca öğretimine de başlanmıştır. Dil alanında yapılan bu çalışmalar TÖMER'e "bilimsel tabanlı dil merkezi" kimliğini kazandırmış ve TÖMER'in yabancı dil öğretiminde uygulanmak üzere yeni yöntem ve teknikler geliştirmesine olanak vermiştir.

1989 yılından itibaren İngilizce, Fransızca ve Almanca öğretimine başlayan TÖMER'de bugün Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca, Portekizce, İtalyanca, Rusça, Bulgarca, Çince, Arapça, Korece, Farsça dilleri ve Osmanlı Türkçesi öğretilmektedir.”

Zamanla Türkiye’de TÖMER faaliyet ve etkinlikleri hız kazanmış ve artmıştır. Abant İzzet Baysal Üniversitesi TÖMER, Ankara Üniversitesi TÖMER, Boğaziçi Üniversitesi TÖMER, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi TÖMER, Dicle Üniversitesi TÖMER, Ege Üniversitesi TÖMER, Fırat Üniversitesi TÖMER, Gazi Üniversitesi TÖMER, Hacettepe Üniversitesi TÖMER, İstanbul Aydın Üniversitesi TÖMER, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi TÖMER, Kastamonu Üniversitesi TÖMER, Karabük Üniversitesi TÖMER, Marmara Üniversitesi TÖMER, Niğde Üniversitesi TÖMER, Sakarya Üniversitesi TÖMER, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi TÖMER, Şırnak Üniversitesi TÖMER, Trabzon Üniversitesi TÖMER, Yıldız Teknik Üniversitesi TÖMER, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi TÖMER gibi bir çok üniversitede dil öğretimi gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda Yunus Emre Enstitüsü ve Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı çalışmalarını hem yurtiçinde hem de yurtdışında devam ettiren aktif kurumlarımızdır.

Kültür farkındalığı, gelenek, görenek, adet ve ritüelleriyle büyük coğrafyalarda kullanılan, konuşulan Türk dilinin yabancılara öğretiminde en çok yararlanılan materyali ders kitaplarıdır. Farklı kurum ve kişiler ikinci dil olarak Türkçe Öğretimi için çok sayıda eser kaleme almış ve geliştirmek için çalışmalar devam etmektedirler. Ortaya koyulan her eser, her kitap alanın farklı sorunlarına ışık tutmakta ve çözüm bulmayı amaçlamaktadır. İkinci dil olarak Türkçe Öğretimi için yayımlanan bu kitaplar dilimizi öğretmenin yanı sıra kültürümüzü, değerlerimizi ve düşünce şeklimizi de yansıtmalı ve öğretmelidir. Aksi hâlde hedef dil ve hedef kültürü bağdaştıramayan bireylerin günlük hayatlarına uyum sağlamakta zorlandığı gözlemlenmektedir.

Araştırmada Türkçe Yaşamak Türkçe ğretim Seti B2 orta seviye ders kitabı ve çalışma kitabında bulunan okuma metinleri kültür aktarımına yer verme durumları açısından incelenmiştir.

1.PROBLEM DURUMU

Dil, bireylerin birbiri ile olan iletişimini sağlarken, kültür bireylerin hem yaşadıkları toplum ile hem de yeni tanışacakları toplum ile iletişimi sağlamaktadır. Yabancı dil öğreniminde her birey yeni öğrendiği dili ve yeni öğrendiği kültürü kendi bakış açısı ile değerlendirir. İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde de Türk dilini, Türk kültürden ayırmak ve koparmak mümkün değildir. İletişim ve sosyalleşmenin arttığı yabancı dil öğrenim alanlarında-sınıflarında farklı kültürlerin karşılaşması ve kaynaşmasıyla yeni sosyal değerler benimsenecektir. Elbette ortaya çıkan değerler de tıpkı daha önceden beri var olan değerlerimiz gibi kültürün bir parçasını oluşturmaktadır.

Bu açıdan düşünüldüğünde ikinci dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla oluşturulacak ders kitaplarının toplumumuzun değerlerini, kültürünü, düşünce biçimini, yaşayışını aktarması gerekmektedir. Ders kitaplarında yer verilecek metinlerin, tarihimize ışık tutması, maddi ve manevi değerlerimizi kolaydan, zora doğru yansıtmaları oldukça önemlidir.

1.1. Problem Cümlesi

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen bireyler günlük yaşamda kullanılan dil ve okullarda akademik olarak kullanılan dili özümsemede problem yaşamaktadır. Araştırma Karabük Üniversitesi TÖMER’de kullanılan Türkçe Yaşamak Türkçe Öğretim Seti B2 orta düzey ders kitabında ve çalışma kitabında bulunan okuma metinlerindeki kültür öğeleri bulunmuştur ve kültür aktarımı açısından incelenmiştir.

Bu araştırmanın problemini; Türkçe Yaşamak Türkçe öğretim seti B2 orta seviye ders kitabı ve çalışma kitabında bulunan okuma metinlerinin kültür aktarımı açısından durumu nedir? sorusu oluşturmaktadır. Bu probleme daha ayrıntılı cevap verebilmek için aşağıdaki alt problemlere ulaşılmıştır.

Araştırmada;

1. Türkçe yaşamak Türkçe öğretim seti B2 orta seviye ders kitabının kültür öğeleri açısından durumu nedir?

2. Türkçe yaşamak Türkçe öğretim seti B2 orta seviye çalışma kitabının kültür öğeleri açısından durumu nedir?

sorularına cevaplar aranmış ve öneriler sunulmuştur.

1.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı inceleme nesnesi olarak alınan ve Karabük Üniversitesi TÖMER’de Türkçe öğretimi hedefiyle yazılan Türkçe Yaşamak B2 ders kitabı ve çalışma kitabı okuma metinlerinin kültür aktarımı açısından incelemektir. Araştırmanın bir diğer amacı ise yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışacak olan araştırmacılara ve çalışmalarına yarar sağlamaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Konuşulan dil yan yana olan ama ayrı yaşayan bireyleri bütünleştiren toplum yapan önemli bir unsurdur. Toplumun, kültür ve değerlerinin devam eden nesillere aktarımı dil sayesinde. Kültür aktarımı yazılı ve sözlü dil sayesinde devam etmektedir. Kültür aktarımında öğretilen değerler bireylerin kişisel ve sosyal hayatlarını şekillendirirken toplumunda tarihte devamlı olmasını sağlamaktadır. Kültür aktarımı sürecinde planlı ve temelleri sağlam bir eğitim öğretim gerçekleştirildiğinde daha sağlıklı yarınlar inşa edilebilecektir.

İkinci dil olarak Türkçe öğretimi derslerinde yazma, okuma, dinleme ve konuşmadan oluşan dört temel dil becerisi ile kültür aktarımına daha fazla imkân sağlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında derslerin incelenmesi ana kaynak olan ikinci dil olarak Türkçe Öğretimi ders kitaplarının kültürden izler taşıması ve kültürel kaynaklık yapısı kültür aktarımı için önemlidir.

İkinci dil olarak Türkçe Öğretimi ders kitaplarının Türk kültüründen yararlanma oranlarının saptanması, yeni yazılacak kaynak kitapların Türk kültürüne daha fazla yer vermesine yardımcı olacaktır. Bu açıdan düşünüldüğünde yapılan çalışma alana katkı sağlaması açısından önemlidir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma Karabük Üniversitesi TÖMER Türkçe Yaşamak Türkçe Öğretim Seti’nin

1. B2 ders ve çalışma kitabıyla,
2. Bu kitaplardaki okuma metinleriyle,
3. Bu kitaplardaki okuma metinlerinin kültürel unsurlar açısından değerlendirilmesiyle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Eğitim: “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiyedir” (TDK, 2011).

Öğretim: “Teşkilâtlı ve düzenli olarak genellikle bir öğretim kurumunda (okul vs.) öğretmenler tarafından öğrencilere, araç gereç kullanılarak bilgi aktarılması ve öğretilmesi çalışmalarının tümüdür. Başka bir deyişle öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi için girişilen düzenli, teşkilâtlı, plânlı çabaların tümüdür ve bazen örgün eğitim olarak da adlandırılır” (Akyüz, 2014).

Değer: “Türk Dil Kurumu değer kavramını bir milletin sahip olduğu sosyal, ekonomik, kültürel, bilimsel değerleri kapsayan maddi manevi unsurların tamamıdır” (TDK, 2011). Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) ise değer kavramı için önceliklerimizi ve seçeneklerimizi etkileyen, devamlı ve sürekli ortaya çıkıp yaşamımıza yön veren idealler olarak açıklamıştır.

Toplum: “Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü” (TDK, 2011).

Kültür: “Kültür geçmişte ve günümüzde yaşayan insanların biriktirdiği davranış kalıplarıdır” (Güvenç, 2002).

“Bilimsel anlamda kültür, toplumun üyesi olarak insanın, yaşayarak yaparak öğrendiği ve aktararak öğrettiği maddi manevi her şeyden oluşan karmaşık bütündür” (Güvenç, 2002).

Kaynak Kültür: “ Öğrencinin içinde bulunduğu konuşmalarını, yaşayış ve düşünüş tarzını şekillendiren kültürdür. Dil öğretimi sırasında öğrenciye yön verir” (Demir & Açık, 2011)

Hedef kültür: “Yabancı dil öğretimi ve kültürlerarası yaklaşımla aktarılmak istenen kültür” (Demir & Açık, 2011).

Ortak kültür: “Ortak kültür kaynak kültürle hedef kültürüm karşılaşmasının sonucunda zamanla ortaya çıkacak olan kültürdür. Ortak kültür; kaynak kültürle hedef kültürün birey tarafından sentezlenmesi sonucunda oluşur” (Demir & Açık, 2011).

Kültür aktarımı: “Dil öğretiminin ölçüsü iyi ayarlanması gereken parçasıdır. Kültür aktarımı, hem öğrenilen yabancı dilin ait olduğu toplumları tanıtıcı nitelikte olmalı hem de başka kültürlerin özelliklerini sunan bir yapıda olmalıdır” (Aslan, 2007).

Ana dili: “Başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir” (Aksan, 1975).

Çok dillilik: “Bir kişinin hayatının herhangi bir döneminde ana dilinden başka ikinci bil dili belli ölçüde kullanmaktadır” (Demircan 1990).

Yabancı dil: “ Kişilerin ana dilinin dışında öğrendiği uzmanlık dilidir” (TDK, 2011).

Ders Kitabı: “Her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak olan, konuları öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, öğrenim amacı ile kullanılan basılı eserlerdir” (MEB, 1995).

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde dil, ikinci dil olarak Türkçe öğretimi ve kültür arasındaki ilişki incelenmiş, ikinci dil olarak Türkçe öğretimi tarihi, ikinci dil olarak öğretimi kültür öğeleri ve alan yazın bilgileri incelenmiştir.

2.1.Dil Kültür Etkileşimi

2.1.1. Dil

Eğitim öğretim tarihi boyunca dil üzerine yapılmış bir çok tanım yapılmış ve düşünceler üretilmiştir. Vardar'a göre dil, “ *her şeyden önce bir iletişim aracıdır ve birincil işlevi, insana özgü eklemli seslerle bir dilsel toplulukta iletişim sağlamasıdır*” (Vardar, 1998). N. Uygur'a göre *dilin en önemli yanı, insan dünyasında aracılık etmek, insanı insanla birleştirmektir. İnsanı insana ulaştıran dildir ve insan ancak dille toplumun bir üyesi olur*” (Uygur, 2003).

Banguoğlu'na göre “*dil insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları sesli işaretler sistemidir*” (Banguoğlu,2007).

Ergin (1992) “*dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir.*”

Demirel (2011) “dil” kavramı tanımları için ortak unsurlar aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

- “ 1. Dil, bir sistemdir.
2. Dil, seslerden oluşur.
3. Dil, bir iletişim aracıdır.
4. Dil, bir düşünme aracıdır.
5. Dil, insanların oluşturduğu toplumlarda kullanılır.”

2.1.2. Kültür

Dil üzerine yapılmış bir çok tanım olduğu gibi kültür kavramı için de bir çok tanım yapılmıştır. Kongar (2005) en genel ve en nesnel tanımı ile kültürün, insanın yarattıklarının tümü olduğunu belirtir.

“Kültür, toplumun üyesi olarak kişilerin yaşamları boyunca eğitim süreciyle öğrendiklerinin tümüdür. Kültür, doğanın ya da Tanrı'nın yaratıklarına karşılık insan türünün yarattıklarının tümüdür” (Güvenç, 2002, s. 54).

Kültür olgusunun daha iyi anlaşılabilmesi için Demir'in (2010) oluşturduğu şu sıralamaya dikkat çekilebilir:

“1. Kültür toplumsaldır ve kültürün kuralları bir toplumda yaşayan insanlar tarafından oluşturulur ve kabul edilir. Toplumun üyeleri tarafından kabul edilen alışkanlıklar, değerler, davranışlar o toplumun kültürünü oluşturur.

2. Kültür süreklidir ve toplumdaki bireylerce kuşaktan kuşağa aktarılır. Kültürün en önemli özelliklerinden biri sürekli olmasıdır. Kültürün sürekliliği toplumun tarih içinde de sürekli olmasını sağlar.

3. Kültür kapsayıcıdır ve toplumdaki bütün insanları kapsar, ayırım yoktur. Ayrıca hayatın her alanında kendini gösterir: ev eşyaları, giyim, dil, müzik, sanat, din, hukuk vb.

4. Kültür değişime açıktır. Toplum içinde bulunduğu çağın gereksinimleri, yeni bir dinin etkisi vb. gibi durumlardan kaynaklanan sebeplerle değişim gösterir.

5. Kültür hem maddi hem manevidir. Kültür sadece eşya, yaşayış biçimi olarak değil toplum huzuru ve düzenini sağlayıcı kurallar olarak da karşımıza çıkar. Bu kuralların illaki yazılı olması gerekmez.

6. Kültür kendiliğinden oluşan doğal bir süreçtir. Kültürün oluşumu toplumdaki bireylerin iradelerine bağlıdır.

7. Kültür düzenleyicidir ve toplumdaki insanların bir arada yaşarken uyması gereken kuralları belirlemiştir. Burada kültür düzeni bozanları dışlayarak kendisini gösterir.”

2.1.3. İkinci dil olarak Türkçe Öğretimi Açısından Dil Kültür İlişkisi

Araştırmanın bu bölümünde dil kültür arasındaki ilişki ele alınmıştır. Çalışmanın devamında ise ikinci dil olarak Türkçe öğretimin tarihi süreci ile yöntem ve teknikleri değerlendirilmiştir.

Bilgiye ulaşma hızının arttığı dünyamızda her toplumun dili evren düzenini kendi kültürü ile yorumlamaktadır. Yeni öğrenilen yabancı dil ile birlikte bireyler yeni duygu, kültür ve benlikleri öğrenmekte, bilgi sahibi olmaktadır. Yabancı dil öğrenen bireyler önce dil bilgisi kuralları, kelimelerle karşılaşırken orta ve ileri seviyelere ilerlediklerinde yeni yaşam biçimi ve yeni kültürle karşılaşmaktadır. Yabancı dil öğreniminde bireyler iki farklı kültürü karşılaştırdıkları ortamda bulunmaktadırlar bireyin sosyal çevresindeki aktif yaşamı bu karşılaştırmayı ve benimsemeyi daha kolay hale getirmektedir. Yabancı dil öğrenimi yalnız başına sağlanamamaktadır bu nedenle öğretilen dil ve öğretilen kültürün aynı ortamda aktarılması ve öğretilmesine önem verilmektedir. Çünkü yabancı dil öğretimi aynı anda yabancı kültür öğretimi anlamına gelmektedir.

İkinci dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür ana öğelerini içinde bulunduran okuma metinlerine yer verilmesi ikinci dil olarak Türkçe öğretimi ve yabancılara Türk kültürü öğretiminin aynı seviyelerde gerçekleşmesine yardımcı olacaktır. Bu amacın başarıyla gerçekleşmesi için kitaplarda yer alan okuma metinlerinin kültür ana öğeleri barındırmasına dikkat edilmelidir.

Elbette her toplum, dilinin ve kültürünün öğretimini sağlayarak tarihteki kalıcılık süresini de arttırmaktadır. İkinci dil olarak Türkçe öğretiminin bir amacı da tarihte kalıcılığı sağlamaktır. Değişen düzen, şartlar ve kendini sürekli yenileyen kültür ortamı nedeniyle ders kitapları da yenilenmektedir.

Bireyler ve oluşturduğu toplumlar, yaşadıkları dönem boyunca inanç, dil, yaşam tarzı, ekonomi, aile bağları gibi maddi, manevi her konuda birikim yapmakta ve bu birikimlerin tümü ile kendi ortak özelliklerini yani kültürlerini oluşturmaktadır. Yaşadığı toplama ait olmak isteyen bireyler zaman içerisinde oluşan kültürün izinden gitmektedir. Bireyin doğumundan itibaren ailesinden edindiği akrabalık kültürü ileriki yaşlarında ise okulundan ve sosyal çevresinden edindiği yaşam şekline terbiye, ahlak kurallarına ve hatta günlük konuşmasındaki vurgu ve tonlamalarına kadar her adımında ait olduğu kültürün izleri mevcuttur. Zamanla kuralları ve yapısı oluşan kültür ülke içindeki bölgeden bölgeye değişiklik göstermektedir. Yan yana yaşayan iki komşu ülkeyi de birbirinden

ayıran farklılaştıran unsur dili ve kültürüdür. Kültür bireyler ve toplumlar arasında sözlü dil ve yazılı dil ile öğretilip aktarılıp devam ettirilmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde dil ve kültür arasında asla kopmayacak, bitmeyecek ilişki ve bağ vardır.

Dil ve kültür arasında oluşan bu bağ her alanda olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de yerini edinmiştir. Yeni bir dili öğrenmek beraberinde yeni kültürü benimsemeyi gerektirmektedir. Dil öğretiminde sıklıkla kullanılan ders kitapları, diğer yazılı materyallerin, sözlü materyallerin hedef kültüre ait bilgileri ve birikimleri barındırması, dili yeni öğrenen ve kültürü yeni tanıyan yabancı bireyin topluma hızlı uyum sağmasında kolaylık sağlayacaktır. Dolayısıyla ders kitapların seçilen metinler hedef kültür ile yabancı bireyi birbirine yakınlaştıran niteliklere sahip olmalıdır, bireyi dil öğrenmesi ve kültürü benimsemesi için motive etmelidir.

Avrupa Ortak Çerçeve Metni'nde derslerde yer alması gereken sosyo-kültürel bilgiler maddeler halinde belirtilmiştir. Bu maddeler içerisinde beden dili, günlük yaşam, değerler, yaşam şartları (etnik sınıfsal farklılıklar), kişiler arası ilişkiler, toplumsal adetlerden bahsedilmektedir. AOÇM 'nde bahsedilen bu bilgiler her toplumda vardır dikkat edilmesi gereken nokta her toplumun bu yapıyı kendine has oluşturduğudur.

Çiftçi & Batur (2018), kültür unsurlarını Türkçenin yabancılarla öğretimi derslerine yönelik ilkeleri aşağıdaki şekilde sıralamaktadır:

“1. Motivasyon sağlanmalıdır. Öğrencilerin Türkçeyi niçin öğrenmeleri gerektiği konusunda inandırılmaları ve Türkçenin bir ihtiyaç olarak görülmesi sağlanmalıdır.

2. Kültür aktarımında aşamalılık olmalıdır.

3. Türk kültürüne ait sözel, görsel ve işitsel eserlere yer verilmelidir.

4. Verilen örnekler günlük yaşamdan seçilmelidir.

5. Kültürlerarası karşılaştırmalara uygun olanlara sıkça yer verilmelidir. Türk kültürü ile diğer kültürlerin ortaklık ve farklılıkları ortaya konulmalıdır.

6. *Kültür öğretimi sezdirilerek verilmelidir. Türkçe ve kültürle ilgili bilgiler gezi, gözlem ve diğer etkinliklerle, mümkün ölçüde yaparak ve yaşayarak kazandırılmalıdır.*

7. *Bu aşamada öğrencilerin ön bilgileri harekete geçirilmelidir.*

8. *Bunun için öğretmen öncelikle Türkçeyi yabancı olarak öğrenen öğrencilerin işlenecek olan konuya dikkatini çekmelidir. ''*

Hem ikinci dil olarak Türkçe öğretimi derslerinde hem de kültürlenme sürecinde bireylerin hazır bulunuşluk düzeyleri, istekleri dikkate alınmalıdır. Ders süreci boyunca ders kitabının yeterli olmadığı kısımlar olabilmektedir, bireyler arasında yanlış anlaşılmalara yaşanabilmektedir, materyallerdeki metinler bireyler için yeterli kültürlenmeyi sağlamalıdır. Olumsuz durumlarda bireylere kendi kültürlerinden, toplumlarından örnekler sunarak iki kültür arasında bağlantı kurmak olumlu ve sıcak bir ortam yaratacaktır, öğrencinin motivasyonunu arttıracak ve kendine olan güvenini arttırıp, farklı bakış açısı kazanmasını sağlayacaktır.

İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde bireylerin ülke kültürünü tanınması, tarihi olay ve olguları bilmesi, sosyal ve günlük hayattaki kalıplara aşinalığı, yeni yaşamaya başladığı toplumun günlük olaylarına uygun hareket etmesiyle birlikte eğitimcilerinde ikinci dil olarak Türkçe öğretimi derslerinde kültür aktarımının bilincinde olunması bireylerin dört temel beceriyi daha kolay ve hızlı edinmesine yardımcı olacaktır. İkinci dil olarak Türkçe öğretiminin bir başka amacı da kültür yeterliliğinin bireye kazandırılması olmalıdır. Bu yeterlilik bireylerde kelimeleri ne zaman ne şekilde hangi olay ve mekânlarda kullanacaklarının bilincini geliştirerek kendi kültürünün, hayatının; yeni deneyimlediği kültürün hayatın farklılıklarını bilmesini sağlayacaktır.

2.1.4. İkinci dil olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğeler

İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde bireylerin kendi ana dili ve Türkçe arasında köprü kurmak, Türkçe'nin öğretimini ve kavranmasını kolaylaştırmaktadır. Bu durum kültürel aktarım için de geçerlidir. Bireyler ana kültürü ve Türk kültürü arasında köprü kurulduğunda topluma daha hızlı uyum sağlarken yeniliklere daha kolay alışabilmektedirler. Okur & Keskin (2013) “*Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği*” isimli çalışmasında Günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler ve eğitim, edebiyat-sanat ve müzik, gelenekler ve folklor, sosyal yaşam, coğrafya ve mekân gibi kültürel öğelerine yer vermiştir.

Brooks (1986) ise ders araç ve gereçlerinde kullanılan konulardaki kültür öğelerini şu şekilde sıralar ve ona göre kaynak kültür- hedef kültür ilişkisine göre bu öğeler değiştirilebilir:

“ *Selamlaşma, ayrılma, arkadaşlar arası ayaküstü konuşmalar, yeni bir kişiyi*
• *tanıştırma, Kişilerarası konuşmalarda yaşa, yakınlık derecesine, sosyal çevre ya da koşula,*

• *resmî durumlara göre konuşmada kullanılacak söz ve kalıplar, Randevu verilmesi ve randevuya geliş saatleri,*

• *Birini bir yere davet etme, çıkma teklif etme, flört*

• *Hedef dili öğrenirken yapılabilecek muhtemel hatalar ve bu hataların hedef*

• *kültürde yaratacağı etkiler, söylenmemesi gereken kelimeler ve sorulmaması gereken sorular, Kelime ve yapı açısından yazım dili ve konuşma dili arasındaki farklar,*

• *Gelenekler, efsaneler, hikâyeler,*

• *Festival tarihleri, sebepleri, kutlama şekilleri,*

• *Müzik, edebiyat, okunan kitaplar, çocuk edebiyatı, çocuk şarkıları,*

• *Evde, okulda, halka açık alanlarda, askeri kurumlarda, törenlerde vb. yerlerdeki kurallar, Tatil zamanları, süreleri, tatilde gidilen yerler, yapılanlar,*

• *Oyun alanları, oyunlar, yarışmalar, sporlar, hobiler,*

• *Telefon konuşmaları, arkadaşlık ilişkileri, kulüpler, gruplar,*

• *Bir kişinin odasında bulunan kişisel eşyalar veya evdeki elektronik eşyalar,*

- İklim şartları,
- Temizlik standartları, sağlık sistemi, sağlık problemleri konusundaki
- Yaklaşımlar, Radyo ve televizyon programları,
- Ulaşım, trafik
- Mektup yazma, postane sistemleri,
- Evde yenen yemekler, masadaki oturma düzeni, yemekteki konuşmalar,
- Dışarıda yenen yemekler ve yendiği yerler, yemek arası yiyip içme,
- Gece hayatı, tiyatro, sinema, içecek ve alkol kullanımı,
- Müzeler, sergiler, hayvanat bahçeleri, ev hayvanları,
- Şehir ve kırsal kesim arasındaki farklar,
- Para biriktirme, tasarruf yöntemleri,
- Meslek çeşitleri, gözde meslekler, iş olanakları.”

Ünalın (2012) kültürel zenginlik unsurlarını on beş maddede sınırlandırmıştır. Bu kültürel unsurlar: “din, dil, tarihî miras, savaşlar, göçler, ziraat, ticaret, ekonomi, politika, sanat, edebiyat, hukuk, coğrafya, çevre ve ahlaklır.”

2.2. Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Önemi

Öğretimin her alanında eğitimcilerin en fazla yararlandıkları materyal ders kitaplarıdır. Bu kitaplar hem öğretmenlere ve öğrencilere yeni edinilmesi gereken konuya daha sistematik şekilde ulaşılması için yol gösterir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireyler için ders kitapları yazma, okuma ve dinleme becerilerini aynı anda geliştirebildikleri için daha dikkat çekici renk ve tasarımlarda olmalıdır. Aynı zamanda ders kitaplarının ekonomik ve kolay ulaşılabilmesi, seviye değerlendirmelerin daha hızlı oluşu, öğrenilen bilgilerinin kalıcılığını sağlaması gibi bir çok sebepte bu kitapları daha kıymetli kılmaktadır.

Yabancılar Türkçe öğretimi alanında var olan dersler eğitim kurumlarında yaklaşık bir sene sürmekte ve birey mezun olduktan sonra da dil öğrenimine aktif şekilde devam etmektedirler. Bu bir yıllık süre içerisinde bireylerin karşısına çıkacak olan ders kitaplarının bireylerin ilgi ve isteklerini olumlu yönde

etkilemesi gerekmektedir. Bu sebeple ders kitapları seçilip hazırlanırken temel, orta, ileri seviyelerin her biri için ayrı ayrı titizlik gösterilmedi. Okuma metinlerinin çeşitliliği artırılmalıdır. Dilimizi öğrenen bireyler için kelimeler birbirini tekrar etmemeli her metin için yeni kelimeleri kullanılmalıdır.

Yabancılar Türkçe öğretimi alanında bireysel ve kurumsal olarak hazırlanmış ders kitapları aşağıda sıralanmıştır:

- *Türkçe yaşamak Türkçe öğretim seti*
- *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti*
- *Sevgi Dili Türkçe Öğretim Seti*
- *Türkçe öğreniyoruz – Orhun (TİKA başkanlığı)*
- *Türkçe öğreniyoruz- GÜNEŞ (TİKA başkanlığı)*
- *Açılım Türkçe öğretim seri*
- *İstanbul Üniversitesi yabancılar için Türkçe Ders Kitabı*
- *Güzel Türkçeyi Öğreniyorum (İnkılap Yayınları)*
- *Türkçe Öğreniyoruz (Alfa Yayınları)*
- *Turkuaz Türkçe Konuşalım Seti*
- *Yedi İklim Türkçe Seti*
- *İzmir Yabancılar İçin Türkçe*

2.3. Yabancılar Türkçe Öğretimi Tarihi

İlk ve Orta Çağ boyunca Türkçenin sistemli bir biçimde öğretilip öğretilmediği konusunda açık ve kesin bilgiler bulunmamaktadır. Uygur döneminde ve İslami dönemlerde birçok çeviri çalışması yapılmışsa da aile ve çevre dışında bir dil öğretimi yapıp yapılmadığı konusunda aydınlatıcı bilgilere rastlanmamaktadır (Ağar, 2004).

Güzel ve Barın'a göre Költigin Bilge Kağan ve Tonyukuk Yazıtları'nın Türkçe'nin yazılı en eski belgeleri olarak kabul edilir. Türkçenin öğretim dili olarak kullanılmaya başlanması 8. yy kadar gitmektedir

Yabancılar Türkçenin öğretimi konusunda yazılan ilk kitap Kâşgarlı Mahmut'un Dîvân u Lügât'it- Türk'üdür. Kâşgarlı Mahmut bu kitabı Arap milletlerine Türk dilini öğretmek için 1072 yılında çalışmalarına başlamıştır ve

1074 yılında çalışmalarını bitirmiştir. Kâşgarlı Araplara Türkçe öğretmek amacıyla bu eseri yazmıştır. Dîvân u Lügâti't-Türk, Türk lehçelerinin kökenleriyle alakalı bilgiler aktarmaktadır. Daha önce bilgilerine ulaşamadığımız bir dönemi açıklığa kavuşturmuştur. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için verdiği bilgilerle Türkçenin ve Türk kültür tarihinin en kıymetli eseridir. (Hengirmen, 1993).

Çağatay Türkçesi Dönemi'ne bakıldığında birçok kaynak Ali ŞirNevai'nin Muhakemetü'l Lügatayn adlı eserinden bahsetmektedir.

Karakuş (2006) *“Ali ŞirNevai”nin bu eserde kelime hazinesi, fiillerin fazla olması ve eklerin işlevi bakımından Türkçenin Farsçadan üstün durumda olduğunu kanıtlama amacı güttüğünü ve Nevai'nin eserinde Türkçe öğretim yöntemlerini anlattığını savunmuştur.*”

Tarihsel sürecin devamı incelendiğinde Arslan (2012) çalışmasından elde edilen bilgilerle yabancılara Türkçe öğretmek için hem Türkler hem de yabancılardan kaleme aldığı kitaplar vardır. Farslara ve Araplara yabancı dil olarak Türkçe öğretmek için yazılmış kitap isimleri aşağıda sıralanmıştır:

“1. Dîvân u Lügâti't-Türk

2 Muhakemetü'l- Lügatayn

3.Kitabü Bulgati'l-Müştak Fi Lügat'it-Türk ve'l-Kıpçak (Türk ve Kıpçak Sözcüklerinin Türevlerinin Kitabı)

4.Kitabü'l- İdrak LiLisanü'l-Etrak- Esirü'd-din (Türk Dilini Anlama Kitabı)

5.Hilyetü'l-İnsan ve Heybetü'l-Lisan (İnsanın Güzel Sıfatları ve Dilin Büyüklüğü)

6.Codex Comanicus

7.Kitab-ı Mecmû-i Tercümân-ı Türkî ve Acemi ve Mongolî (Türkçe, Farsça ve Moğolca'nın Bütün Çevirmenlerinin Kitabı)

8.El- Kavaninü'l-Küllîyye LiZapti'l-Lügati't-Türkiyye

9.Et Tuhfetü'z- Zekiyye Fi'l-Lügati't- Türkiyye”

13. Yüzyılda yazılan *Ed-Dürretü'l –Mudiyyefi'l Lügati' -Türkiyye* adlı eserin yazarı belli değildir. Araplara Türk dilini öğretmek için yazılmıştır (Ercilasun, 2004).

Selçuklu döneminde yabancılara Türkçe öğretmek maksadıyla yazılmış kitaplara rastlanılmamaktadır. Bu dönemde Türkçe'den edebiyat dili olarak yararlanılmadığı için Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine önem verilmediğinden Türkçeye gerek duyulmadığı düşünülmektedir. Selçuklu döneminde bilim dili olarak Arapça resmi dil ve edebiyat dili olarak da Farsça kullanılmıştır. Türkçeden ise idarecilerin yaşadığı sarayda ve orduda iletişim günlük konuşma dili yararlanılmıştır. Selçuklu döneminde sözlü şekilde kullanılan Türkçenin ana dili ve yabancı dil olarak öğretimi konusunda herhangi bir çalışmanın var olup olmadığının bilgisi henüz bulunmamaktadır (Biçer, 2011).

“Osmanlı döneminde gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında 1839 Tanzimat Fermanı ve 1856 Islahat Fermanı ile Müslüman toplumu ve farklı dine mensup toplumlar arasında birlik ortamının sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir. Osmanlı Devletinde Türkçenin yabancılara öğretimi konusundaki gereklilik yalnızca ilan edilen fermanlardan veya nizamnamelerden kaynaklı değildir. Mütercimlik faaliyetleri için Tercüme Odaları kurularak Türk-Müslüman tercümanlar yetiştirilmiştir. Yabancılarda da bunlara benzer yapılar oluşturulmuştur”(Ayten, 2019).

Osmanlı Devleti ile İngiltere siyasi, sosyal ve ticari ilişkilerini yoğun şekilde yürütmüşlerdir. Yeşilyurt (2015) doktora tezinde, İngilizlere Türkçe öğretim kitaplarını incelemiş ve aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- “1. Thomas Vaughan, *Grammar of the Turkish language*.
2. A. L. Davids, *Grammar of the Turkish language*.
3. Charles Boyd, *The Turkish interpreter or a new grammar of the Turkish language*.
4. William Burckhardt Barker, *A reading book of the Turkish language*.
5. William Burckhardt Barker, *A practical grammar of the Turkish language; With dialogues and vocabulary*.

6. James William Redhouse, *The Turkish campaigner's vade-mecum of Ottoman colloquial language*.
7. Edwin Arnold, *A simple transliteral grammar of the Turkish language With dialogues and vocabulary*.
8. Frank Lawrence Hopkins, *Elementary grammar of the Turkish language: with a few easy exercises*.
9. Charles Francis Mac Kenzie, *A Turkish manual comprising a condensed grammar with idiomatic phrases, exercises, and dialogues, and vocabulary*
10. Charles Wells, *A practical grammar of the Turkish language*.
11. James William Redhouse, *A simplified grammar of the Turkish language*.
12. C. J. Tarring, *Turkish grammar*.
13. Anton Tien, *A Turkish grammar, containing dialogues and terms connected with the army, navy, military drill, diplomatic and social life*.
14. V. H. Hagopian, *Ottoman Turkish conversation grammar*.
15. V. H. Hagopian, *Key to the Ottoman – Turkish conversation – grammar*.
16. Elias Riggs, *Outline of a grammar of the Turkish language*.
17. V. H. Hagopian, *Key to the Ottoman – Turkish Conversation – Grammar.*

Devam eden tarihsel süreçte hem Türkler hem de yabancılar tarafından yazılan çok sayıda ders ve çalışma kitabı, sözlük vardır. 1965 yılında Kenan Akyüz'ün kaleme aldığı “*Yabancılar İçin Türkçe Dersleri Konuşma, Okuma adlı kitabı*”, 1969 yılında Hüseyin Aytaç & M. Ağâh Önen'in “*Yabancılar İçin Açıklamalı Uygulamalı Türkçe adlı kitabı*”, 1979 yılında Sermet Sami Uysal'ın *Yabancılar Türkçe Dersi kitapları* karşımıza çıkmaktadır.

20. yy. da ülkemiz üniversitelerinde kurulan Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezleri yabancılar Türkçe Öğretimini daha planlı programlı sistemli hale getirmiştir. 1984 yılında kurulan Ankara Üniversitesi TÖMER ve 1994 yılında kurulan Gazi Üniversitesi TÖMER bugünkü kurumların temellerini oluşturmuştur. Çalışmanın yapıldığı bugüne bakıldığında hemen her ilde yer alan TÖMER'ler sayesinde yabancılar Türkçe öğretimi çalışmaları hız kesmeden devam etmektedir. Türk İşbirliği Ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Türkiye Maarif Vakfı, Yunus Emre Enstitüsü, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı gibi TÖMER'lerin yanında özel olarak açılan ve derslerine devam

eden Türkçe öğretim merkezleri bulunmaktadır. Bu özel kurum ve kuruluşlarında alanın ilerlemesi ve gelişmesine etkisi göz ardı edilmemelidir.

2.4. Yabancılar Türkçe Öğretiminin İlkeleri

Eğitim ve öğretimin her alanında olduğu gibi yabancılar Türkçe öğretiminde de ilkeler dil öğretiminin temel kurallarını oluşturmaktadır. Temel, orta ve ileri düzeylerin tamamında öğretim ilkelerinden yararlanılmaktadır.

Dil öğretim ilkeleri Köksal & Varışoğlu (2012) göre aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

a. Yakından uzağa ilkesi Bu ilke içerik düzenlemesi ile ilgilidir. Yabancı dili öğrenen kişi öncelikle yakınındaki nesne ve olaylarla bağ kurmalıdır.

b. Kolaydan zora, basitten karmaşığa ilkesi Dil öğretiminde küçük adımlarla ilerlemeyi ve aşamalılığı anlatmaktadır.

c. Somuttan soyuta ilkesi Yabancı dil öğretiminde somut bilgilerin öğretilmeden soyut bilgilerin öğretilmemesinin gerekliliğini anlatan öğretim ilkesidir.

d. Bilinenden bilinmeyene ilkesi Dil öğretiminde öğrencilerin daha önce bildikleri kavram ve terimlerden yola çıkarak yeni kavram ve terimlerin öğretilmesi gerektiğini anlatan ilkedir.

e. Yapararak yaşayarak öğrenme ilkesi Drama, gezi, gözlem, deney... gibi yöntem ve tekniklerin kullanılarak öğrencinin derse katılmasını sağlayan, öğrenilenlerin kalıcılığını arttırılmasını ön gören ilkedir.

f. Güncellik ilkesi Yabancılar Türkçe öğretme faaliyetleri günceli yakalamalı ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılar nitelikte olmalıdır.

g. Ekonomiklik ilkesi Ekonomiklik ilkesi, zaman, emek ve araç gereçlerdeki tasarruf ile en iyi verimi elde etmek demektir (Yeşilyurt, 2015).

Barın & Güzel “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi” aslı araştırmalarında alan için genel ve temel ilkeleri sıralamışlardır:

‘Genel İlkeler:

1. Kullanılan dilin öğretilmesi
2. Telaffuza önem verme
3. Öğrencilerin bildiği kelimelere dayanarak yeni cümleler kurma
4. Öğrencilere öğrendiklerini uygulama imkânının verilmesi
5. Herkese eşit söz hakkının tanınması
6. Öğrencinin kendini yazılı ve sözlü ifade edebilmesi
7. Dil ile birlikte kültürün verilmesi
8. Bireysel ve grup çalışmalarına gereken ölçüde yer verilmesi
9. Dersi sıkıcı olmaktan kurtaracak çeşitli uygulamalara yer verilmesi
10. Öğretilmeyenlerin sorulmaması

Temel İlkeler

1. Dil öğretiminin planlanması
2. Dört temel beceriyi dikkate alma
3. Basitten karmaşığa, somuttan soyuta gitme
4. Bir seferde tek yapıyı sunma
5. Verilen bilgi ve örneklerin hayata uygunluğu
6. Öğrencileri etkin kılma
7. Bireysel farklılıkları dikkate alma
8. Görme ve işitmeye dayalı araçlardan yararlanma’

2.5.Yabancılar Türkçe Öğretimi Dil Öğretim Yöntemleri

İnsan yaratılışında bahşedilmiş aklı sayesinde nefes aldığı her saniye yeni tecrübeler edinir. Bu tecrübeleri de köklerini genişletmek bağlarını güçlendirmek amacıyla dili aracılığı ile aktarır. Bu tecrübeler aktarılırken eski zamanlardan bugüne kadar deneme yanılma yoluyla da olsa farklı yöntemler oluşturulmuştur. Toplum hayatının gelişmesi eğitim öğretimin sistemleştirilmesiyle en iyi öğretim şekli nasıl olur sorusuna cevap aranmıştır. Farklı farklı öğretim yöntemlerinin ortaya çıkması bu sorunun cevabı olmuştur. Ortaya çıkan her yöntem bir önceki yöntemin eksikliğini tamamlayarak geliştirmiştir. Yabancılar Türkçe öğretimi derslerinde farklı kültürlere ve farklı öğretim tekniklerine alışkın öğrenciler aynı ortamda bulundukları için bu öğretim yöntemleri de alan derslerinde aktif şekilde kullanılmaktadır. Alan için çalışmalar devam ettiği sürece yeni öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi de kaçınılmazdır.

Memiş & Erdem (2013) ortak araştırmalarında araştırma yöntemlerini sıralamışlardır.

- *Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method)*
- *Direkt Yöntem (Direct Method)*
- *Doğal Yöntem (Natural Method)*
- *Bilişsel Yöntem (Cognitive-Code Method)*
- *İşitsel-Dilsel Yöntem (Audio-Lingual Method)*
- *İletişimsel Yöntem (Communicative Method)*
- *Seçmeli Yöntem (Eclectic Method)*
- *Telkin Yöntemi (Suggestopedia)*

Araştırmanın bu bölümünde tabloda sıralanan dil öğretim yöntemlerinden kültürel aktarım konusunda en fazla kullanılanları sıralanmış ve açıklanmıştır:

2.5.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method)

Yöntem metinlerin tercümesini yaparak ve dil bilgisi kurallarının öğretimini amaçlamaktadır. ‘*Kalıplaşmış bu yöntem dilbilgisi-çeviri yöntemi XX. yüzyılın ilk dönemlerinde fazlaca kullanılmıştır. Dil öğretim yöntemi bireyleri*

ezbere eğitime yönlendirerek ve tüm dengeli dilbilgisi kurallarını kaynak almaktadır'' (Özdemir, 2006).

Yöntemin genel tanımından anlaşıldığı üzere okuma, yazma becerileri daha ön plandadır ancak konuşma ve dinleme metinleri bu yöntem ile yeteri kadar aktif kullanılamamaktadır. Konuşulan dil değil daha çok yazılan dile önem verilir. Konuşma becerisini ikinci planda bırakan yöntem daha sonra oluşturulan yöntemler için ışık tutmuştur.

2.5.2.Direkt Yöntem (Direct Method)

Dolaysız yöntem adıyla da bilinmektedir. Demirel & Kaya'nın (2015) '*araştırmalarına göre bu yöntemde bireylerin dil öğrenim sürelerinde doğal katılımı ve aktifliği amaçlanır.*' 1950'li yıllarda oluşturulmuştur. Dilbilgisi-çeviri yöntemine tepki ve karşıt olarak oluşturulmuştur. Bu yöntemin dilbilgisi-çeviri yönteminden en belirgin farklı çeviri yöntemlerine karşı çıkmasıdır. Bireyler dil öğrenim sürecini konuşma becerisi ile başlamalı sürecin ilerleyen kısımlarında okuma, yazma becerilerini geliştiren etkinlik ve materyallere başvurulmalıdır.

2.5.3.Doğal Yöntem (Natural Method)

Memiş & Erdem (2013) göre bu yöntem Dilbilgisi-Çeviri yöntemine karşı ortaya koyulmuştur. Doğal yöntemde yeni öğrenilen yabancı dil bireyin kendi anadili ile benzerlik göstererek öğrenilmelidir. Yöntemin en katı kuralı bireyin anadilinin asla kullanılmamasıdır. Eğiticiler de öğrencilerde anadili kullanmayı kısıtlanmalıdır ve aktif şekilde bireylerin kendilerinin dil öğrenim sürecine dahil olmalıdırlar.

2.5.4.Bilişsel Yöntem (Cognitive-Code Method)

Bu yönteme göre dil öğrenimi önce cümle şekil ve biçimlerini çözmek, anlamakla yani tümevarım ile olmalıdır. Ünlü dil bilimci Chomsky'nin ve Ausubel'in görüşleriyle oluşturulmuştur. Yeni öğrenilen dil ve bireyin kendi anadiliyle yaptığı karşılaştırmalar bu yöntem için önemlidir. Bu sebeple çeviri yapılması uygundur. Eğiticiler geleneksel ezbercilikten uzak olan dil eğitim ortamı oluşturmalarıdır. Dinleme becerisine önem verilmektedir ancak dört beceri arasında sıralama yapılmamaktadır (Doğan, 2012).

2.5.5. İşitsel-Dilsel Yöntem (Audio-Lingual Method)

Yönteme göre yabancı dil öğrenimi kural ve kelimeleri tekrar çalışarak ve günden güne pekiştirilerek sağlanmaktadır. Yabancı dil öğrenimi temel seviyesinde yeni öğrenilen dilin yapısını belirtebilmek için cümleler öğretilerek sonraki süreçte öğretilen bilginin alıştırmaları yapılmaktadır. Bu yöntem anadil kullanımına karşı gelmemektedir gerektiğinde bireylerin anadilinden yardım alınabilmektedir. Ezber yöntemi esas alınıp cümlelerin sık sık tekrarı ve ezberi ile pekiştirme sağlanmaktadır. Yönteme göre hem eğitici hem de öğrenciler aktiftir (Doğan, 2012).

2.5.6. İletişimsel Yöntem (Communicative Method)

Yöntemin merkezinde öğrenci bulunmaktadır. Dört temel becerinin hepsine aynı ölçüde önem vermektedir. Derslerde öğrencilerin karşılıklı olarak konuşmalarına dikkat edilmektedir. Yöntem bu noktada öğretmen yeterliliklerine dikkat çekmektedir. Öğrencilerin konuşma becerisiyle ilgili etkinlikleri hazırlamak, sınıfta sunmak, karşılıklı diyaloglara sınıf içi etkinliklerde yer vermek öğretmenin görevlerinden olduğunu savunmaktadır. Yöntemine göre dil öğreniminin en temel noktası öğrencinin dili günlük hayatta istediği ve dilediği ölçüde kullanabilmesidir. Bu amaçla sadece konuşulan dil değil hedef kültür öğretimine de önem verilmelidir (Doğan, 2012).

2.5.7. Seçmeli Yöntem (Eclectic Method)

İletişimci yöntemlerden yararlanılmaktadır. Adından da anlaşıldığı gibi farklı yöntemlerin birleşmesiyle oluşturulmaktadır. Yabancı dil öğretimi çok yönlüdür bu sebeple her seviye için değişen unsurlara uyum sağlaması gereken başka yöntemler kullanılmalıdır. Çoğu yöntem seçmeli yöntem de dersi planlama etkinlikleri düzenleme ve düzenlenen etkinlikler için hangi yöntemin kullanılacağı konusunda eğitimcilere rol biçmektedir (Özdemir, 2006).

2.5.8. Telkin Yöntemi (Suggestopedia)

Telkin yönteminde yabancı dil öğretim sınıfın müzikler ve fonlarla zenginleştirildiği, loş ışık bulundurulduğu sınıf zemininin halı ve yumuşak kumaşlarla kaplandığı rahat koltuk ve sandalyelerin bulunduğu ortam olması

gerekmektedir. Sınıf ortamının hazırlanması zaman ve maliyet açısından düşünüldüğünde ekonomikliğini kaybetmektedir. Ayrıca öğrencilerin hazırlanan bu özel sınıf ortamında hazırbulunuşluk seviyelerinin önemsenmesi gerekmektedir. Sınıf ortamında ortaya çıkan herhangi bir olumsuz faktör dil öğretim seviyesini ve kalitesini etkileyecektir. Telkin yöntemine göre bireylerin yeni yabancı dili öğrenmesi için hayatlarında bulunan kavramları iyice özümsemeleri gerektiğidir.

2.6.İlgili Çalışmalar

2.6.1.Yüksek Lisans Tezleri

Yabancılar Türkçe öğretiminde halk anlatılarını inceleyen Sekitmen (2021) “*Kültürel Aktarım Bağlamında Yabancılar Türkçe Öğretiminde Halk Anlatılarından Yararlanma*” alan derslerinde daha çok dil bilgisi kurallarına yoğunlaşıldığını bu durumda kültür aktarımını ikinci planda bıraktığını tespit etmiş ve halk hikayeleri masallar efsaneler gibi nesir türlerinin alana katkısını incelemiştir.

Demirtaş (2021) “*Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Atasözü ve Deyimlerin Kültür Aktarımına Katkısı*” isimli yüksek lisans tezinde Yunus Emre Enstitüsü ve Yedi İklim Türkçe İstanbul Üniversitesi DİLMER ileri seviye ders kitaplarındaki atasözü ve deyimlerinin tespit edilmesini sağlamış ve kitapta yer alan ölüm- üniteler için dağılımını kontrol etmiştir böylelikle söz konusu kitapların kültür aktarımına olan katkısını Gözler Önüne Sermiştir.

Bilgin (2020) “*Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Hikaye Kitaplarının Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi: Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi Örneği (A1-A2)*” adlı araştırmasında temel seviyedeki 14 hikaye kitabını incelemiş ve kelime sıklığını karşılaştırmalı olarak ortaya koymuştur. Araştırmada incelenen hikaye kitaplarında bulunan deyim ve atasözlerinin temel seviye için yeterli olduğu ancak ikilemelere yeterince yer verilmediği saptanmıştır.

Özdin (2020) “*Türk Masallarının Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metni Olarak Uyarlanması*” adlı araştırmasında B1 ve B2 orta seviye için uzman görüşleri alınarak belirlenen 10 farklı Türk masalını kalıp ifadeler, atasözü, deyim gibi yapıları hikayeleri özgün halleri ile birlikte incelemiştir. Masalların uyarlaması yapılırken olabildiğince sade haline getirilmesi, sadece ders saatlerinde değil öğrencilerin boş zamanlarında da kullanabilecekleri metinler haline getirilmesi ve aynı zamanda metinlerin dinleme becerisini geliştirmek amacı ile ses ortamına aktarılması önerilmiştir.

Sezen (2020) “*Yabancılara Türkçe Öğretiminde TV Dizisi Kullanmanın Atasözü ve Deyim Öğretmedeki Etkisi (ASLAN Ailem TV Dizisi Örneği)*” adlı araştırmasında görsel, işitsel materyallerin kültür aktarımına olan etkisi incelenmiştir. B2 seviyesindeki 24 öğrenci ile yapılan çalışmanın ön ve son test değerlendirmelerinde TV dizisi kullanımının atasözü ve deyimlerin öğretiminde olumlu etkileri olduğu açıklanmıştır.

Nasuh (2019) “*Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitaplarında Dil Düzeylerine Göre Deyim ve Kalıp Söz Kullanımı*” aslı araştırmasında alan için yazılan Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe öğretim seti temel ve orta seviye ders kitaplarında bulunan atasözleri ve deyimler tespit edilmiştir ve kitaplar arasındaki kullanım sıklıkları karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak ise Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ‘nde daha fazla deyim ve atasözüne yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dağdeviren (2019) “*Yabancılara Türkçe Öğretiminde Efsane Türü Metinlerden Hareketle Kültür Aktarımının Değerlendirilmesi*” adlı araştırmasını efsane türünü değerlendirmek ve alanda kullanılabilecek ders materyallerini önermek için gerçekleştirmiştir. Seçilen 10 adet efsane Avrupa Ortak Başvuru Metni’nde yer alan sosyo-kültürel öğelere göre incelenmiştir. Türk efsanelerinin kültürel motifleri yansıtmasında ve dil öğretimini kolaylaştırmasında yol gösterici olduğu belirtilmiştir.

Gülle (2019) “*Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımının Başka Bir Boyutu: Ders Kitaplarının Cinsiyet Tercihi Açısından İncelenmesi*” adlı

araştırmasında Yeni Hitit 1 Yabancılar için Türkçe Dert Kitabını Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı ve Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabındaki görseller, okuma ve dinleme metinleri, oluşturulan çerçeve ve belirlenen kategorilere göre incelenmiş ve ders kitaplarındaki cinsiyet olgusu ile Türk kültürünün özelliklerini belirtmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda adı geçen kitaplarda farklılık olduğunu kitaplarının bazılarının geleneksel cinsiyetçiliği yansıtırken bazılarının yansıtmadığı belirtilmiştir. Yeni hazırlanacak alan ders kitapları için önerilere yer verilmiştir.

Çetinkaya (2018) “*Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültürel Unsurlar: Yedi İklim Türkçe Örneği*” adlı araştırmasında Yedi İklim Serisi’nin temel, orta ve ileri seviyeleri ders kitaplarını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda en çok kültürel ögenin A1 temel seviye ders kitabında yer aldığı ancak özgün metinlerin C2 ileri seviye ders kitabında yer aldığını belirtmiştir. Kitaplarda günlük yaşamı yansıtan metinlerin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öztürk (2015) “*Dîvânu Lugâtî’t-Türk’te Yer Alan Atasözlerinin Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımına Katkısı Üzerine Bir Değerlendirme*” adlı araştırmasında alanın yapı taşı olan eserdeki atasözleri ve deyimlerin dil, töre, evlilik, tanışma, yemek, konukseverlik, kıyafet, ağıt, çalışma hayatı, ticaret, bilgi gibi konularda olduğunu belirterek eserde bulunan atasözleri ve deyimlerin günümüzdeki karşılıklarını tespit etmiştir.

2.6.2.Doktora Tezleri

Bayraktar (2019) “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Kültür Aktarım Aracı Olarak Kalıp Sözler*” adlı araştırmasında atasözleri ve deyimlerin kültürlerarası iletişimi aktarırken kullanılacak veri tabanını sağlamaktır. Bu amaçla günlük kullanılan kalıp sözler öncelikli olarak sosyal medyada kullanılan kalıp sözleri de liste halinde sunmuşlardır.

Çelik (2018) “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel İhtiyaç Analizi*” adlı araştırmasının adıl amacı yabancı öğrencilere öğretilmesi gereken kültür eğelerini belirlemektir.⁷³⁵ öğrenci ile görüşmeler yapılarak kültür aktarımında en önemli görevin eğitimcilerde olduğu, Türkçe öğretimi sırasında

yapılan gezi ve etkinliklerin kültürü tanıtmada başarılı etkisi, politika ve siyasetle ilgili konuların orta, ileri seviyelerde ele alınması , sosyal iletişim kanalları ve televizyon dizileri, sinema filmlerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimini daha aktif kıldığı açıklanmıştır.

Ömeroğlu (2016) “*Yabancılar Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitaplarının İncelenmesi*” adlı çalışmasının birinci bölümünde Türkçe dersi veren öğretim elemanlarına 34 soruluk anket uygulamıştır. İkinci aşamasında incelediği Yedi İklim Türkçe A1, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe A1 , Gazi Yabancılar İçin Türkçe A1 ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 temel seviye ders kitaplarını biçim ve içerik özellikleri olarak incelemiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünde kitaplarda bulunması gereken biçim ve içerik özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Er (2015) “*Yabancılar Türkçe Öğretimi Uygulamalarının Kültürel Farkındalık Oluşturma Açısından İncelenmesi*” adlı doktora araştırmasını beş farklı TÖMER’de gerçekleştirmiştir. Öğretmenler ve kurum yöneticileri ile yaptığı görüşmeler ve gerçekleştirdiği testler sonucunda TÖMER yetkililerinin, öğretmenlerinin kültürel farkındalığın gerekli olduğunu bildiklerini belirtmiştir. Dersliklerinin kültür aktarımı için teknolojik yeterliliğe sahip olduğunu ancak bu sorumluluğun sadece öğretmenlerde olduğunu kültürel farkındalık oluşturma sürecinin plansız ilerlemesinin alanın büyük eksikliği olduğunu ifade ederek TÖMER binaları, programları, web siteleri, ulaşımı gibi bir çok konuda da yeterli olmadığını söylemektedir.

Yeşilyurt (2015) “*Osmanlı Döneminde İngilizlere Türkçe Öğretimi*” adlı doktora çalışmasında Osmanlı döneminde İngilizlere Türkçe öğretmek amacıyla yazılan kitaplardan yararlanılarak dönemin dil öğretim yöntemleri ortaya koyulmuştur. Kitaplar incelendiğinde kitaplarda dil bilgisi çeviri yöntemi kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.6.3. Makaleler

Akkaya (2013) “*Yabancılar Türkçe Öğretimi Kapsamında Fıkralar: Nasreddin Hoca Fıkraları*” araştırmada halk anlatılarından yararlanarak fıkra türü

incelenmiş ve ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımının önemine dikkat edilmiştir.

Kalfa (2013) “*Yabancılar Türkçe Öğretiminde Sözlü Kültür Unsurlarının Kullanımı*” araştırmada ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımı unsurlarının nitelikleri açıklanmıştır ve sözlü kültürün alana katkısı üzerine durulmuştur.

Turhan Tuna (2014) “*Yabancılar Türkçe Öğretiminde Türk Halk Edebiyatı Metinleri Kullanımı: Oğuz Kağan Destanı Örneği*” araştırmada destan geleneğinin ve anlatılarının öneminden ve derslerde Oğuz Kağan Destanı’nın kullanılabilirliğine dikkat çekilmiştir. Benzer halk anlatılarının ders sürecine dahil edilmesiyle elde edilecek değer ve kazanımların tespiti sağlanmıştır.

Mutlu (2016) “*Yabancılar Türkçe Öğretiminde Benzer Atasözü ve Deyimlerin Önemi ve Polonyalıları Türkçe Öğretiminde Bunların Kullanımı*” araştırmada ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde deyim ve atasözlerinin kullanımı ile ana dil ve hedef dil arasındaki benzer özellikler belirlenmiştir.

İşcan, (2017) “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarım Aracı Olarak Filmlerden Yararlanma*” çalışmada ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde dizi, film, sinema, kısa film, reklamlar, videolar gibi işitsel ve görsel araçlardan yararlanılabileceği önerilmiş ve örnekler ile önerilerde bulunulmuştur.

3.YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde model, inceleme nesnesi, bulgulara ulaşma ve bulguların analizi hakkında bilgiler yer almaktadır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Tüm alanlar için yapılan bilimsel, akademik çalışmalar genel kabul görüşüne göre nitel çalışmalar ve nicel çalışmalar olarak ikiye ayrılmaktadır. Karabük Üniversitesi TÖMER’de, Türkçe öğretimi hedefiyle yazılan Türkçe Yaşamak B2 ders kitabı ve çalışma kitabını okuma metinlerinin kültür aktarımı açısından incelenmesi için yapılan bu çalışmada bilimsel araştırma yöntemleri içerisinde nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır.

Nitel araştırma yaklaşımı “*Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır*” (Yıldırım & Şimşek, 2006).

Araştırmada nitel araştırma desenleri içerisinde durum çalışması deseni kullanılmıştır. “*Durum çalışması, tıpkı mimaride yapılan ayrıntılı bir planlama gibi, bilgi toplama, toplanan bilgileri organize etme, yorumlama ve araştırma bulgularına ulaşma gibi basamakları içeren sistematik desen türlerinden biridir*” (Vural & Cenksever, 2005).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmada Türkçe Yaşamak Türkçe Öğretim Seti B2 orta seviye ders kitabı ve çalışma kitabı inceleme nesnesi olarak seçilmiştir. Belirtilen kitapların seçilmesinde bu yayınların kültür aktarımı yönüyle herhangi bir yayın olmaması etkili olmuştur.

Adı geçen kitapların seçilmesinin nedeni Avrupa Ortak Başvuru Metni’ne göre hazırlanmış olması ve daha önce bu iki kitap ile ilgili çalışma yapılmamış olmasıdır. Kitaplar 2019 yılında basılmıştır. Ders kitabı 147 sayfadan oluşurken

Çalışma kitabı 48 sayfadan oluşmaktadı. Araştırmada içerik analizi içermesi sebebiyle etik kurul iznine başvurulmamıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada elde edilen veriler doküman analizi yöntemiyle bulunmuştur. Bu araştırmada, Türkçe Yaşamak Türkçe Öğretim Seti B2 orta seviye ders kitabı ve çalışma kitabı incelenmiştir. Her iki kitapta da toplanda 23 okuma metni incelenmiştir.

3.4. Veri Analizi

Araştırmanın bu bölümünde araştırma için izlenen aşamalar aşağıda sıralanmıştır:

Daha önce araştırma için belirlenmiş sorular yol haritası alınarak analiz için gerekli hatlar oluşturulmuştur. Ortaya çıkan hata göre ders ve çalışma kitaplarındaki okuma metnlerinin özömlenmesiyle süreç devam etmiştir analizi yapılan veriler incelenmiş ve düzenlenmiştir. Kültür aktarımı öğeleri tablolatırılmıştır. Bu kısımda kitap sayfa numaraları belirtilerek gösterilmiştir. Son aşamada ise veriler açıklanmıştır. Bu aşamada kültür öğelerinin aktarımı değerlendirilmiştir kitaplarda bulunan eksiklikler belirlenerek sonuç ve öneriler sunulmuştur.

Tablo 3.1: Türkçe Yaşamak B2 Ders Kitabı ve Çalışma Kitapları'ndaki Okuma Metinlerinde Bulunan Asıl Kültür Öğelerinin Sınıflandırılması ve Topluca Gösterimi

ASIL KÜLTÜR ÖGELERİ	YAN ÖGELER
1.Aile ve Komşuluk İlişkileri	Türk aile yapısı, komşular, akrabalar, evlilik, aile toplantıları, evlenme yaşı, komşuluk
2. Bazı Toplumsal Değerlerimiz	Ahlâki değerlerimiz, hoşgörü anlayışımız, karşılamalarımız, misafirperverliğimiz, ölüm
3. Coğrafya	Haritamız, sınırlarımız, iklim, doğal ve beşeri kaynaklarımız, şehirlerimiz, köylerimiz, tarım ve hayvancılık, astroloji ve kavramları
4. Devlet	Atatürk, başkent, acil ve önemli numaralar, Milli bayramlar, eğitim, ekonomi
5. Dil	Beden dili, konuşma dili, yazı dili, deyim ve atasözleri, haberleşme ve iletişim
6. Din	Dini bayramlar, camiler, kandiller, ölümden sonra yaşam, önemli din âlimleri
7. Edebiyat / Sanat	Türk filmleri, edebi eserler, mani, fıkra, masal, şiir, sanat ve mimari
8. Ev	Konum ve büyüklük, iç ve dış özellikleri, ulaşım, ev tipi, ev eşyaları
9. Halk Kültürü	Ad koyma geleneği, hamam kültürü, giyecek kültürü, batıl inançlar,köy kır ve şehir hayatı
10.İşler / Meslekler	İş bölümü, şirketler, tam/yarı zamanlı iş, ikramiye, asgari ücret, meslek isimleri
11.Moda	Modanın tanımı, modanın tarihi, moda ile ilgili kavramlar, alışveriş bağımlılığı, giyim tarzları
12.Müzik	Klasik Türk Müziği, Türk Halk Müziği, Makamlar, oyun müzikleri
13.Özel Günler	Doğum günleri, Yeni yıl ve kutlamalar, festivaller
14.Psikoloji	Kalıtım, kişilik ve karakter, hobiler, fobiler
15. Sağlık / Spor	Spor kıyafetlerimiz, Milli sporcularımız, sağlık ve spor ilişkisi, sporlarımız, hastalıklar
16. Tarih	Tarihi-modern binalar, müzeler, ünlü seyyahlar, alanında ün yapmış şahsiyetler
17.Temizlik	Temizlikle ilgili kavramlar, çevre kirliliği
18. Yiyecekler/İçecekler/Tatlılar	Türk lokumu, kokoreç, hamsi, döner, kebab, ayran, Türk çayı, Türk kahvesi, Hibisküs, et yemekleri, künefe, kadayıf
19. Zaman	Zamanın tanımı, çalışma saatleri, boş zamanların değerlendirilmesi

Kaynak: F. Ördek (2019) Yabancılar İçin Türkçe İstanbul (İstanbul Turkish For Foreigners Course Book) Ve Yedi İklim Orta Seviye Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 32

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Türkçe Yaşamak B2 Ders Kitabı'ndaki Kültürel Öğeleri

Yabancılar Türkçe öğretiminde Türkçe Yaşamak (2011) B2 ders kitabındaki bulgular şu şekilde sıralanmıştır:

4.1.1. Aile ve Komşuluk İlişkileri

“Ağa, küçük oğlunu da çok severmiş ama onun adını köydekilere hiç anmazmış.

Çünkü Numan daha çok dersleriyle ilgilenir ileride iyi bir savcı olmak istermiş” (s.8).

Metnin bu bölümünde ağanın çocukları arasında bir ayrım yaptığı saptanmaktadır. Zira ağa tarafından okul okumak isteyen Numan'a, ağabeyleri gibi köyün işleriyle ilgilenmesi gerektiğini düşündürölmek istenir.

“Zaman akıp giderken Numan'ın sınav vakti geldi çatı. O gün Numan için hayatının en heyecanlı günüymüş. Sabah erkenden kalkmış, noılarına son kez göz attıktan sonra köy minibüsüne binerek şehre doğru yola çıkmış. Yanında ailesinden hiç kimse yoktu. Sınava girmiş ve heyecanla bütün soruları cevaplamış. Bu sırada Ağa, oğulları Yalçın ve Yaman ile bilek güreşı yapıyor “Numan da şehirde boş gözlerini yorsun.” diyormuş” (s.8).

Sınava giden Numan'ın ailesinde kimsenin olmaması, aile yapısıyla alakalı bir durumdur. Metinde bu aile yapısındaki farklılığa dikkat çekilmektedir.

“Ağa'nın o gün oğluna karşı olan bütün ön yargısı yıkılmış. Gururundan ayakları yere değmiyor, Numan'ın başarısını yerlere göklere sığdıramıyormuş. Derken Numan Ankara Üniversitesi Hukuk Faköltesini kazanmış ” (s.8).

Parçada “Ayakları yere değmek” ve “Yerlere göklere sığdıramamak” deyimleriyle bir babanın evladiyla olan gururunu göstermektedir. Bu durum aile yapısında olumlu manada değışikliğı bizlere vermektedir.

“Anadolu'ya gelen Mevlana'nın ailesi, Erzincan ve Akşehir üzerinden Karaman (Larende)'a gelir ve burada yedi yıl kalır. Bu dönemde Mevlana, dönemin önemli kişilerinden Şerafettin Lala'nın kızı Gevher Hatun ile evlenir. Bu evlilikten, Sultan Veleğ, Alaeddin Mehmet, Hüseyin Çelebi adında üç oğlu dünyaya gelir” (s.56).

Parçada Mevlâna ile alakalı bilgiler verilmeye devam edilirken aynı zamanda aile kurmasından da bahsedilir. Bu evlilikten üç çocuğı olan Mevlana'nın,

çocuklarının da ilim irfan yolunda devam ettikleri bilinmektedir. Buna müteakip aile yapısı bu bölümde verilmektedir.

“Sekiz çocuklu bir ailenin en son çocuğu olarak dünyaya gelmişti Zeynep. Babasının kız çocuklarını pek sevmemesi ve erkek çocuklarına daha fazla değer vermesinden dolayı Zeynep çok iyi bir çocukluk geçirememişti. Zeynep; okumayı ve okulu seven bir kızdı. Ancak babası diğer kız kardeşleri gibi onu da okutmayacaktı. Zeynep de diğer kardeşleri gibi okula gideceği yere evde ya da tarlada çalışacaktı. Bir gün televizyon izlerken bir kadın hâkimin dinledi Zeynep. Bu konuşmayı o kadar çok beğenmişti ki o günden sonra hep hâkim olmayı istedi. Hâkim olmak Zeynep’in hayali olmuştu. Bu meslekle ilgili rüyalar görüyor, ablalarına rüyalarını anlatıyor, gelecek günlerden hevesle konuşuyordu. Ancak istediklerine öyle kolayca ulaşamayacaktı Zeynep. Beşinci sınıfı bitirdikten sonra komşu kızlardan ders kitaplarını alıyor ve yaz tatilinde sonraki dönemin derslerine hazırlanıyordu. Ancak ablaları ona her zaman “Bak, biz de okumadık! Babam seni de okutmaz.” diyorlardı ama Zeynep’in okumaya ve hayallerine olan inancı tamdı. “Hayır, çalışıp okuyacağım; hâkim olacağım.” diyordu. Yaz tatili bitip de okullar tekrar açılınca Zeynep hüsrarla karşılaştı. Babası ona da izin vermemişti. Haftalarca ağladı. Ancak üzülmünün çare olmadığını gördü. Daha çok okudu, daha çok yazdı. “Elbet bir gün olacak, inanıyorum.” dedi. Üç yıl sonra sadece büyük ablasına söyleyerek gizlice bitirme sınavlarına girdi. Ortaokul diplomasını da aldı. Sonra yine azimle çalışmaya devam etti. İlkokul hocalarından bazıları da Zeynep’e destek veriyor her konuda yardımcı oluyordu. Onların sayesinde dışarıdan lise bitirme sınavlarına da girmeye başlamıştı. Babası bunu öğrendiğinde çok sinirlenmişti hatta Zeynep’e tokat atmıştı. Ama sonra “Evde oturup dışarıdan okuyarak zaten okulu bitiremez.” diye düşünüp hocaların da ısrarıyla izin verdi. Zeynep gece gündüz demeden fazlasıyla çalıştı. Bir yandan evde, tarlada annesine yardımcı oluyor bir yandan da derslerine gereken özeni gösteriyordu. Zeynep bir an önce liseyi bitirip üniversite okumak ve kendi ayakları üzerinde durmak istiyordu. Nihayet son sınavını da başarıyla verdi, lise diplomasını da aldı. Yine babasının itirazlarıyla karşılaştı. Babası; “Bu kadar yeter. Daha fazla okumayacaksın.” diyordu. O sıralarda Zeynep’in ablaları da bir bir evleniyorlardı. Zeynep’in başarısına sessiz kalmayan hocaları tekrar babasıyla konuşup onu ikna ettiler. Ancak babası okuması için ona herhangi bir yardım yapmadı. Zeynep Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazandı. Hocalarının bulduğu burslarla eskisinden daha da fazla çalışarak okumaya devam ediyor. O şimdi ikinci sınıfta ve hayallerinin peşinden gitmeyi sürdürüyor.” (s.110,111).

Kitabın “İnandı ve Başardı” başlıklı metninde Zeynep isimli bir kız çocuğun babasıyla anlaşamama durumu anlatılır. Aile içerisinde özellikle kız çocuklarının okutulmama geleneği bir dönem fazlasıyla hakimdi. Fakat aynı durumun şu an için var olduğunu söylemek pek mümkün değil. Babasının ablalarını da okutmaması üzerine Zeynep’in bir hayli istekli olması, hedeflerine giden yolda engel olmamıştır. Gizliden gizliye hedeflerine ulaşmıştır. Bu metinde okuyuculara verilen en güzel mesaj, hangi zorluklarla karşılaşırsanız karşılaştığınız hedeflerinize daima ilerlemekten geri durmayın.

“Doğum, hemen hemen her zaman insanları mutlu eden bir olay olmuştur. Doğumla verilen müjdelere, yapılan eğlencelere, şenliklere bu durumu açıkça göstermektedir. Doğum olayı toplumda önce çocuğun önemini ortaya koymuş, sonra da anne-babaya saygıyı arttırmıştır. Bu olayın ardından gelen çocuğa ad verilmesi, çocuğun büyütilmesi, onun için yapılacakların belirlenmesi de toplumumuzda çok önemlidir. Ayrıca doğum olayı aile bireylerini birbirine bağlama, akrabalar arası iletişimi güçlendirme, birlik ve beraberliği sağlamaya da vesile olmuştur.” (s.130-131).

Yukarıdaki paragrafta da doğum olgusunun verdiği önem ayrı olarak öne çıkarılmıştır. Türk toplumunda “doğum” olgusunun anne ve babanın aileye bağlayan bir unsur olarak gösterilmiştir. Aynı zamanda sağlam bir ailenin temeli atıldığını ifade etmektedir.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında Türk aile yapısı ile ilgili 3, aile çeşidi ile ilgili 2 evlilik ile 1, doğum ile ilgili 1 olmak üzere aile ve komşuluk ilişkilerine asıl kültür ögesine ait toplamda 7 adet kültür ögesi belirlenmiştir.

4.1.2. Bazı Toplumsal Değerlerimiz

Günler haftaları, haftalar ayları kovalar ve koca dağ Ferhat'ın elinde toz olur. Su artık şehre çok yaklaşır. Bunu gören Mehmene Banu'yu bir telaş sarar. Kardeşini çok sever ama sevdiği adamı da onunla evlendirmek istemez. Bunun için çareler düşünmeye başlar ve etrafa Şirin öldü diye haber yayar. Şirin'in helvasını yaptırıp Şahin Kayası'na çıkar. (s.25).

Bir kişi vefat ettikten sonra yakınları tarafından taziyeye gelen misafirlere helva dağıtılır. Bu sebeple “helva yaptırmak” değer olarak, toplumsal değerlerimiz içerisinde önemli bir yere sahiptir. Metinde de bu değer okutulup öğretilmektedir.

“3 Mayıs 1228’de Konya’ya yerleşen Mevlana, burada Hükümdar Alaaddin Keykubat tarafından çok saygı görür. Babasından aldığı tasavvuf terbiyesiyle çevresinde Allah dostu olarak bilinen Mevlana, Konya’dayken babasını kaybeder. Babasının vasiyeti ve hükümdarın ricası üzerine Seyyid Burhanettin Tirmizi Konya’ya gelene kadar babasının postunda kalır. Daha sonra, Tirmizi’nin eğitimi altına giren Mevlana, hocası tarafından çok sıkı bir sınava tabi tutulur ve bütün sınavları başarı ile verir. Konya’da Tirmizi’nin manevi terbiyesi altında ona dokuz yıl hizmet eder. Büyük bir İslami terbiye ve eğitimden sonra, manevi olgunluğa ulaşan Mevlana Celâlettin-i Rumi, İslami ilimlerde daha da ilerlemek için Halep’te bulunan Halaviyye Medresesi’nde dört yıl eğitim alır. Burada dönemin büyük âlimleri ile tanışıp sohbet etme fırsatı bulur.” (s.57).

Parçanın bu kısmında okuyucuya öğretilen bir diğer kelime grubu “Baba vasiyeti”dir. Mevlana’nın babasının vasiyeti üzerine hareket etmesi bizim toplumsal değerimizi en iyi yansıtan unsurdur. Toplumsal değerimizde önemli bir yere sahip olan vasiyet, yerine getirilmekle hükümlü olunan bir görevdir.

“Türk kültüründe eve ocak denir ve ocakta kurulan sofraya kutsal sayılır. Sofra eski Türklerden günümüzde kadar aile büyüklerinin ve ev halkının birlik ve beraberliğini sağlayan en büyük semboldür. Eski kültürde ve günümüz kültüründe köylerde sofralar sini denilen bakır kap içerisinde evin ortasına kurularak öce eller yıkanır ve hane büyüğünün gelmesi beklenir. O, sofraya oturunca diğer aile bireyleri de oturur. Ekmek sofraya gelir gelmez bölünerek herkese paylaştırılır. Yemeğe önce çorba ile başlanır, sonra et yemekleri veya sebze yemekleri yenir. Sofrada herkes yemeğini kendi önünden yer. Hapşırarak, öksürmek gibi hareketler

sofrada hoş karşılanmaz. Yemek biter bitmez sofraya kaldırılır hem temizlik açısından hem de sofraya bereketinin kalıcı olması açısından eller yıkanır. Yemekten sonra ev halkı dağılmaz, herkes yerine oturunca meyve veya tatlı yenir. Bu sırada aile içerisinde sohbetler edilir ve sosyal bir ortam oluşturulur. Türk kültüründe misafirlere kurulan sofralar da büyük özenle hazırlanır çünkü eve gelen her misafir Tanrı misafiri olarak kabul edilir ve bereketle geldiğine inanılır. Misafire hali hatırı sorulur sorulmaz evin başköşesine oturtulur. En güzel sofralar hazırlanır ve en lezzetli yemekler pişirilir. Misafire hizmette kusur ermemeye ve onun memnun kalmasına özen gösterilir. Yemekten sonra sofraya duası okunur ve misafir: “Halil İbrahim sofrası olsun, Allah, ölmüşlerinizin ağızında bulundursun” der. Ev sahibi de en içten şekilde bu duaların kabulünü diler çünkü misafir duasının kabul edilen en makbul dualar arasında olduğuna inanılır. Hatta atalarımız misafir hakkında şu güzel sözleri söyler: “Misafir on rızıkla gelir, birisini yer, dokuzunu bırakır gider.” Orya Asya’dan çıkıp bütün Türk Dünyası’na yayılan bu gelenekler, Türklerin yaşadığı tüm coğrafyalarda bütün canlılığı ile yaşatılmakta ve gelecek kuşaklara aktarılmaktadır.” (s.101).

“Türklerde Sofra Adabı” başlıklı bu metinde toplumsal değerlerimizden biri olan yemek sofrasında yapılması ve yapılmaması gereken hareketler anlatılmaktadır. Bu değer, Türk kültürünün birlik ve beraberliğini simgelenen önemli unsurdur. Bu kültür, okuyuculara detaylı bir şekilde aktarılmaktadır.

“İnsan hayatının başlıca üç önemli geçiş dönemi vardır. Bunlar doğum, evlenme ve ölümdür. Bunların her biri kendi içinde kısımlara ayrılır. Örneğin, doğum öncesi-sonrası, evlilik öncesi-sonrası, ölüm öncesi-sonrası vb. Bu üç dönem etrafında çeşitli adetler ve töreler şekillenmiştir. Bunların hepsinde toplumun yaşayışı, inancı, kültürü etkili olmuştur.”(s.130).

Kitabının bu metninde; doğum, evlenme ve ölüm teması yer almaktadır. Her toplumda görünen bu temalar Türk kültürüne göre anlatılarak ifade edilmeye çalışılmıştır. Yapılmak istenen amaç, metin üzerinden Türk kültürünü okuyucuya göstermektir.

“Toplumdan topluma gerçekleşme şekli farklı olsa da hemen hemen her toplumda evlilik iyi amaçlar etrafında şekillenir. Kadın ve erkek etrafında birleşen bu olay aileler arası sosyalleşmeyi, toplumsal ve ekonomik iş birliğini düzenler. Evlilik kendi içerisinde pek çok kısma ayrılır. Kız isteme, söz, nişan, çeyiz, gelin hamamı, kına gecesi, nikâh, düğün, balayı vb. böylelikle evlilik kurumu çocukların da katılımı ile daha da büyük ve aile olmanın önemi artar.”(s.131).

Parçanın devam eden sürecinde ise evlilik kurumu üzerine açıklamalar da bulunulmuştur. Bir önceki paragraftaki gibi bir olguyu vurgulamaya çalışan yaza, genelden özele inerek yine Türk kültürüne has özelliklere değinmiştir.

“Ölüm her zaman bir sır olmuştur. İnsanlar öldükten sonra kendisine neler olacağı konusunda hep bir şüphe içerisindeydi. Ölen kişilerin ardından ölü için birçok şey yapılmaktadır. Merhumun yakınları ölüyü anmak için dualar edip, mevlitler okutur. Onun ardından hayırlar yapılır. Yapılan bu hayırlar ölünün ruhuna hediye edilir.”(s.131).

Metnin son kısmında yazar ölüm olgusunu ele almıştır. Ölümün toplumun içindeki anlamını vermek istemiştir. Burada yazar ölüm olgusunu verirken yine Türk kültüründen faydalanarak açıklamalar yapmıştır. Yazar bu metnini tamamen Türk kültüründen beslenerek meydana getirmiştir. Yapılmak istenen metinde daha önce karşılaşılmamış olguları vermek ve aynı zamanda bunu Türk kültüründen izlerle dile getirmektir.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında ölüme ait 2, ahlaki değerlerimize ait 3, misafirperverliğimize ait 2 olmak üzere bazı toplumsal değerlerimize ait toplamda 6 adet kültür ögesi belirlenmiştir.

4.1.3. Coğrafya

“Sabah erkenden kalkmış, notlarına son kez göz attıktan sonra köy minibüsüne binerek şehre doğru yola çıkmış.” (s.8).

Metinde köyde yaşayan bir gencin sınav için şehre gidecek olması, esasında coğrafi etkenlerden birini bize göstermektedir. Köyde merkezi sınavların yapılmıyor olması coğrafya ile alakalı bir husustur.

Dün gece ablamla gökyüzüne bakarken yıldızlar hakkında sohbet etmeye başladık. Ablam bana bu konuda çok şey anlattı. Onun bu kadar çok şeyi nasıl bildiğine şaşırılmışım. Meğerse üniversitedeyken hocaları onlara her hafta belgesel izletirmiş. Dün öğrendiğim bilgilere göre galaksi; içinde gezegenler, yıldızlar, toz ve gaz bulutlarının olduğu sonsuz karanlık ve sırlarla dolu bir sistemmiş. Araştırmacılar merak uyandıran bu sonsuz âlemin temellerini M.Ö. 3000’li yıllarda yaşayan Sümer Medeniyetine kadar dayandırıyormuş. O zamanlarda yaşayan insanların zenginliği ve düşünce hürriyeti gökbilimi hakkında çalışmak için büyük imkânlar sağlıyormuş. Hatta Sümerlerdeki astroloji rahiplerinden oluşan bir topluluk bu çalışmaları yürütürmüş.(s.34).

Kitabın “Gökbiliminin Doğuşu” adlı metinden alınan bu bölümde “gökyüzü, yıldızlar, galaksi, gezegenler, Sümer Medeniyeti” terimler kullanılarak coğrafya bulgusu içerisine dâhil edilebilir.

“Dünyamız insanoğlunun evrende yaşayabildiği tek gezegendir. Peki, dünyamızdaki doğa olaylarını meydana getiren diğer gezegenler hangileridir? Tabi ki bu gezegenlerin başında güneş ve ay gelmektedir. Dünya kendi etrafında ve güneşin etrafında olmak suretiyle iki şekilde döner. Dünya kendi etrafındaki dönüşünü 1 günde, güneşin etrafında dönüşünü ise 1 yılda tamamlar. Dünyanın kendi etrafında dönmesi sonucu gece ile gündüz, güneşin etrafında dönmesi sonucunda ise mevsimler oluşur. Dünyamız ve ay, ışık enerjisini güneşten alır.” (s.41).

Kitabın “Evren ve Edebiyat” adlı metinden alınan bu bölümde coğrafya terimiyle alakalı birçok kelime ile karşılaşırız. “Dünya, gezegenler, güneş, ay, gece-gündüz, mevsimler” gibi ifadeler bunlara örnek gösterilebilir.

“Yaz mevsimi geldiğinde gün yüzünü çevirir dünyadan ve siyah perdenin bir bir yanmaya başlar kandilleri. Yeryüzünden göğe doğru kaldırıp başını seyreder insanoğlu gökyüzünün parıl parıl parıldayan güzelliğini. Yıldızlar gecenin karanlığında boğulmuş umutlardır. Yıldızlar kiminin anıları kiminin hayalleridir. Kuru kalabalıklar içindeki yalnızların en yakın dostudur. Yoğun ve tempolu günün sonunda gecenin sakinliğini kollayarak ortaya çıkar ve dünyaya huzurlu ışıklarını kilometrelerce uzaktan göndermeye çalışır. İnsanlar ve yıldızlar arasında kurulan bu kuvvetli bağ onlara sonsuz bir hayat enerjisi verir. Çoğu insanlardan yıldızların kaydığını duymuşsunuzdur. Öyle ki insanoğlu kayıp giden yıldızlardan bile bir medet umarak hemen o anda hayatında en çok olmasını istediği şeyin gerçekleşmesini diler. Herkes gökyüzünde bir yıldız olduğuna inanır. Kayıp giden yıldız aslında yıldızın sahibinin öldüğünü de haber verir. Buna karşılık daha küçük ve yeni parlamaya başlayan bir yıldız ise sahibinin dünyaya geldiğinin müjdeleyicisidir. İnsanlar yaz akşamlarında gökyüzünü seyrederken en beğendiği yıldız “Şu benim yıldızım.” deyip sahip çıkarlar. Sanki yıldızları onlara bir işaret vermişçesine birbirlerine bakıp içten içe muhabbet eder. Şairlerin çoğu da geceleri yıldızlardan ilham alırlar.” (s.48).

“Gökyüzünün Kandilleri” başlıklı bu metinde başlıktan da anlaşılacağı üzere coğrafya terimiyle alakalı kelime ve kelime gruplarına rastlanır. “Yaz mevsimi” coğrafi bir terimdir. Bu mevsim ile yıldızlar betimlenir ve bu yıldızlar ile insanlar arasında ilişki kurulduğu söylenir. Öyle ki “yıldız kayması” ifadesine de açıklık getirilir. Bunların yanı sıra şairlerin de bu durumdan ilham aldığı belirtilir. “İlham almak” deyimine de açıklık getirmek bu metinde mümkündür.

“Mevlana, 30 Eylül 1207’de Afganistan’da bulunan Horasan’ın Belh şehrinde doğar. Babası dönemin önemli bilginlerinden Bahaddin Veled, annesi ise Belh emirinin kızı Mümine Hatun’dur. Mevlana’nın babası, Moğol İstilasası sebebiyle Belh’ten ayrılır ve Batı’ya doğru göç eder. Sırasıyla Nişabur, Bağdat, Mekke ve Şam üzerinden Anadolu’ya gelir. Mevlana, göç sırasında babası ile birlikte ilim meclislerine gittiğinden Feridüddin Attar gibi dönemin önemli bilginlerini tanıma fırsatı bulur.” (s.56).

Metnin giriş bölümü ile Afganistan, Belh, Nişabur, Bağdat, Mekke, Şam, Anadolu gibi yerleşim yerleriyle okuyuculara coğrafi bilgiler de vermektedir.

“Urfa’da bulunan dünyanın en eski tapınak merkezlerinden biri olan Göbekli Tepe, Neolitik Çağ’a ait olup şehirden 18 kilometre uzakta bir alanda yer alır. UNESCO’da 6 yıl önce geçici listeye alınmasına rağmen asıl listeye geçemeyen Göbekli Tepe, komitenin bir heyetinin, geçen yıl ekim ayında adaylık başvurusuyla ilgili olarak Göbekli Tepe’yi ziyaret etmesinden sonra Bahreyn’de yapılan 42. UNESCO Dünya Mirası Komitesi toplantısında UNESCO Dünya Miras listesine alınır. Ülkemiz için çok önemli olan bu toplantıya Şanlıurfa Müze Müdürü ve Göbekli Tepe Kazı Başkanı Celal Uludağ da katılır. Günümüzde de her gün yerli ve yabancı turistlerin uğrak yeri olan Göbekli Tepe’de 1995 yılından beri kazı çalışmaları yapılır. Buradaki kazılar sonucunda Neolitik Döneme ait 3 ile 6 metre boylarında, 40 ile 60 ton ağırlığında “T” biçiminde dikili taşlara rastlanır. Bu

taşların üzerinde dikildikleri dönemlere ait hayvan figürleri yer alır. Çok eski tarihi olduğu halde bölgede yapılan kazılar sonucunda pek çok kalıntı elde edilir. Daire ve dikdörtgen şeklinde dünyanın en eski tapınak kalıntıları ve 12 bin yıl öncesine ait bir insan heykeli bulunur.” (s.64).

Kitabın “Göbekli Tepe Listede” başlıklı metinde, Türkiye’yi tanıtan bir bölümle okuyucu karşılaşır. Şanlıurfa’da bulunan bu yerin Neolitik Çağ’dan beri günümüze kadar korunduğu anlatılır. Ayrıca UNESCO da okuyucuya öğretilen bir kurumdur. Bahreyn’de asıl listeye girmesiyle önemli bir yer alan bu tepeye yerli ve yabancı turistlerin uğrak noktası olarak öğretilmektedir.

“Dört mevsimin aynı anda yaşandığı cennet ülke Türkiye yedi bölgeye ve seksen bir ile sahiptir. Her bölgede çok farklı bir lezzet yelpazesi vardır ve buralarda farklı farklı lezzet pınarları çağlar. İsterseniz lezzet yolculuğumuzu rehber eşliğinde Karadeniz’den başlatalım. Yemyeşil doğası ve billur sularıyla Karadeniz, nadir lezzetlerin bulunduğu bir bölgedir. Trabzon’da hamsili pilavın ve mihlamanın tadına baktırılarak, sarı dağlar aştıırılarak Rize’ye ulaştırılırsınız. Burada tavşankanı bir çay içip yorgunluk attıktan sonra Doğu Anadolu’ya doğru yola koyulursunuz. Kars’ta tirit Diyarbakır’da kaburga dolması yedirilerek Güneydoğu Anadolu’ya uzandırılırsınız. İlk uğrak yeriniz Urfa’da bir sıra gecesi olur. Türküler eşliğinde eğlenirilirsiniz. Etli çiğ köfte yiyerek acı murra ile günü tamamlarsınız. Ertesi gün Antep’te bir tatlı molası verip cevizli baklavanın tadına bakabilirsiniz.Daha sonra yolunuz kıvrıla kıvrıla Akdeniz’e düşer. Hatay’dan zahterli çörek alıp tarihi şehirlerde size tattırılan kaymakla künefeden yiyebilirsiniz. Sonra sizi turizm cenneti Antalya karşılar. Düğün çorbasıyla başlatılan yemeğiniz enginarlı Girit kebabı ile taçlandırıldıktan sonra ılık meltemler eşliğinde güzel Ege ile karşılaşrsınız. Aydın’da dalından incir yiyerek kekik kokan hava eşliğinde İzmir’e geçersiniz. Bol limonlu zeytinyağlı sarmanın ardından börülce salatası yiyebilirsiniz. Sizi medeniyetler beşiği Marmara karşılar sonra. Çanakkale’de kısa bir gezintiden sonra fava yiyerek yeşil Bursa’dan eşe dosta kestane şekeri alabilirsiniz. Son durağımız İç Anadolu’ya geldiğinizde ise Kayseri’de mantı yedikten sonra Konya’da bamyı çorbası ile etli ekmek yiyerek yolunuza Yozgat’a doğru devam edebilirsiniz. Burada kendi elinizle siz kırdırılan testiden çıkarılan testi kebabını yiyebilirsiniz. Böylece yedi bölgede farklı kültürleri yaşar tabir yerindeyse yetmiş lezzet tadarsınız.” (s.84).

Türkiye’nin yedi bölgesinden de bahsedildiği bu bölümde, bölgelerin yemek kültürleriyle okuyucuların karşısına çıkmaktadır. Her bölgenin kendine has yiyecek ve içeceklerin anlatıldığı bu bölümde, Türkiye diyar diyar gezdirilir.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında harita ve sınırlara ait 1, şehirlere ait 2, gökyüzüne ait 4, köy ve şehir hayatına ait 1 adet olmak üzere coğrafyaya ait toplamda 8 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.4. Devlet

“Günlerden bir gün Ferhat, Amasya sultanı Mehmene Banu’nun kardeşi Şirin’i görür ve ona aşık olur.” (s.25).

Metinde “Amasya Sultanı Mehmene Banu” ile dönemin devlet yönetiminden bahsedilmektedir.

“3 Mayıs 1228’de Konya’ya yerleşen Mevlana, burada Hükümdar Alaaddin Keykubat tarafından çok saygı görür. Babasından aldığı tasavvuf terbiyesiyle çevresinde Allah dostu olarak bilinen Mevlana, Konya’dayken babasını kaybeder. Babasının vasiyeti ve hükümdarın ricası üzerine Seyyid Burhanettin Tirmizi Konya’ya gelene kadar babasının postunda kalır. Daha sonra, Tirmizi’nin eğitimi altına giren Mevlana, hocası tarafından çok sıkı bir sınava tabi tutulur ve bütün sınavları başarı ile verir. Konya’da Tirmizi’nin manevi terbiyesi altında ona dokuz yıl hizmet eder. Büyük bir İslami terbiye ve eğitimden sonra, manevi olgunluğa ulaşan Mevlana Celâlettin-i Rumi, İslami ilimlerde daha da ilerlemek için Halep’te bulunan Halaviyye Medresesi’nde dört yıl eğitim alır. Burada dönemin büyük âlimleri ile tanışıp sohbet etme fırsatı bulur.” (s.57).

Dönemin devlet yönetimi hakkında da bilgi verildiği bu metinde Hükümdar Alaaddin Keykubat’tan bahsedildiği görülmektedir. Keykubat dönemin önemli hükümdarlarından. Böyle bir hükümdarın Mevlana’ya saygı göstermesi, Mevlana’nın önemli bir kişiliğe da sahip olduğunu vurgular.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında tarihi dönemlere ait 2 öge olmak üzere devlete ait 2 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.5. Dil

“O, babasına: “Baba, gerçek silah insanın aklı ve kalemidir. Cesaret bedende değil yürektedir.” diye cevap verirmiş. Ağa küçük oğlunun bu sözlerine burun kıvrır...” (s.8).

“Burun kıvrırmak” deyiimi, beden dilinin bir göstergesi olarak bilinmektedir. Konuşmadan memnuniyetsizliği dile getirilmektedir.

“Seher Elibol, 21 yaşında Üniversite öğrencisi. Seher, 11 yaşında annesini kaybetmiş. Babası ve babaannesi ona her zaman yardımcı olmuşlar ama Seher yaşadığı acıyı hiç unutmuyormuş. Bu durum onun içine kapanmasına ve gittikçe sessizleşmesine sebep olmuş. O, artık okulda eskisi gibi aktif değilmiş. Öğretmeninin sorduğu sorulara kekeleyerek cevap veriyormuş ve sürekli hata yapma korkusu yaşıyormuş. Bunun dışında kiminle konuşsa ona annesini soruyorlarmış. Annesi neredeydi? Neden ölmüştü? Her defasında aynı şeyleri anlatmaktan yorulan Seher insanlardan korkar olmuştur. Ta ki üniversite sınavını kazanıncaya kadar bu durum devam etmişti. Çünkü herkes Seher’in sınavı kazanamayacağını düşünüyordu. Seher içerisinde annesine beslediği sevgi, okuyacağına dair annesine verdiği sözlerle sınava çok iyi hazırlanmış ve Türkiye 3.sü olmuştur. Annesizlikten sonra kendi ayakları üzerinde durması gerektiğini anlamış, babasına destek olması gerektiğini düşünüp bu hayatta babasıyla birlikte güzelce yaşamayı kendisine hedef koymuştu. Sınav sonuçları açıklandığında ailesi ve çevresi bu duruma çok şaşırılmış ama Seher uzun zaman sonra kendisiyle gurur duymuş. Çünkü ona yakıştırılan başarısızlık kisvesini yırtmış ayaklarının altına almış, özgüvenini tekrar kazanmış ve hayatına dimdik duran bir birey olarak devam etmişti.” (s.17).

Paragrafın bu bölümünde bazı deyimler göze çarpar. “Annesini kaybetmek, içine kapanmak, aktif olmamak, kendi ayakları üzerinde durmak, destek olmak, hedef koymak, gurur duymak, dimdik durmak.” gibi deyimler, kişinin ruhsal halini ve başarı durumunu dile getirilen durumlarda kullanılmaktadır.

“Mehmene Banu, Ferhat’a aşık olduğu için onu Şirin ile evlendirmek istemez ama kardeşinin de üzülmeye gönlü razı olmaz. Bunun için Ferhat’a yapamayacağını düşündüğü bir şart koşar. Ondan Amasya’daki dağı delmesini ve şehre su getirmesini ister. Cesur Ferhat, düşünmeksizin Mehmene Banu’nun teklifini kabul eder. Kalbine sevgisini, eline balyozunu alarak dağa çıkar. Başlar aşk ateşiyle taşlara vurmaya. Onun sevdası taşları bile küle çevirir. Su şehre gelinceye kadar durmaksızın çalışır.”

“Günler haftaları, haftalar ayları kovalar ve koca dağ Ferhat’ın elinde toz olur. Su artık şehre çok yaklaşır. Bunu gören Mehmene Banu’yu bir telaş sarar.”(s.25).

Metnin bu bölümünde “gönlü razı olmamak, şart koşturmak, küle çevirmek, telaş sarmak” gibi deyimlere yer verilmektedir. Bu deyimlerle okuyucunun deyimler üzerinden hikâyeyi daha iyi kavrama amaçlanmaktadır.

“... Biçare Ferhat’ın kalbi de yanarak kıvılcım kıvılcım küle döner. Aşk ateşiyle olduğu yere yığılır. Ferhat, oracıkta bedenini kendi elleriyle şehre getirdiği sulara teslim eder. Bunu duyan Şirin, feryat ederek dağlara koşar. Ferhat’ın öldüğüne inanmaz. Gerçekleri görünce o da su misali kendisini kayalardan aşağı bırakır. Birbirini seven iki cansız beden dünyada değil ama ahirette kavuşur ve mezarlarının üstünde gül biter.

Rivayet odur ki iki mezarın arasında bir de karaçalı peydah olur. Geçmişten günümüze kadar halk arasında anlatılan bu efsanede, gülün Ferhat ile Şirin’i temsil ettiği, karaçalının da Mehmene Banu’yu temsil ettiği söylenegelmektedir.”(s.25).

Parçada “kalbi yanarak küle dönmek, olduğu yere yığılmak, teslim etmek, peydah olmak” gibi deyimlerle anlamı güçlendirme amaçlanmıştır. Bu metinde deyimlere sıkça yer verildiği görülmektedir.

“Sümer Medeniyeti döneminde Ziggurat denilen mabetlerin üzerine kurulan gözlem evleri sonucunda ayın sabit bir yörüngede durduğu, bazı yıldızların yerinin değiştiği tespit edilmiş. Bu durum astroloji rahipleri üzerinde büyük bir heyecan uyandırmış. Rahipler yeryüzünde meydana gelen olayların gökyüzü ile bağlantılı olduğunu keşfetmiş.”(s.34).

Parçanın bu bölümünde öğrenilen yeni kelime gruplarıyla birlikte “tespit etmek ve keşfetmek” deyimlerine de yer verilmiştir.

“Böylece gökyüzündeki yıldızların yörüngelerini ve hareketlerini matematiksel olarak hesaplıyormuş. Güneşin ve ayın tutulması, Venüs yıldızının yer değiştirmesi Sümerler tarafından keşfedilmiş. İlerleyen zamanlarda da bu bilgiler ışığında gökbilim çalışmaları ilerlemiş ve daha da sistemleştirilmiştir.” (s.35).

“Matematiksel hesap, güneş ve ay tutulması, sistemleştirilmek” gibi ifadelerle B2 seviyesinde daha önce kullanılmayan kelime gruplarına yer verilmiştir.

“Ay tutulması üç şekilde meydana gelir. Ay tutulması her zaman tam olarak gerçekleşmeyebilir. Bazen dünyanın gölgesi ayın üzerine tam olarak düşmez ve ayın bazı bölümleri güneşten ışık almaya devam eder. Bu olaya “kısmi ay tutulması” denir. Bazen de dünyanın gölgesi ayın üzerine tam olarak düşer ve ay kırmızı bir renge bürünür. Bu muhteşem olaya “tam ay tutulması” denir. Bir başka şekil ise dünya ile ayın gölgesi buluşurken meydana gelir. Bu sırada gökyüzünde çeşitli renk kombinasyonları oluşur. Siyahtan kırmızıya, kırmızıdan turuncuya tüm renkler kırılmaya uğrar ve gökyüzünde bir renk cümbüşü yaşanır. Bu olaya ise “kanlı ay tutulması” denir. Bazı gökbilimcilere göre bu esnada meydana gelen renk cümbüşü incelenmeliymiş. Çünkü dünyanın ve ayın gölgesi karşılaşmasaymış bu olay meydana gelmezmiş.” (s.42).

Zaman bulgusu bölümünde ifade edilen ay tutulması, bu bölümde biraz daha detaylı anlatılarak “kısmi ay tutulması” ifadesi öğretilmektedir. Bununla birlikte “renge bürünmek” deyimini ile “Tam ay tutulması” terimi kullanılmıştır. “Renk cümbüşü” deyimini ilk defa karşılaşılan bir terimdir. Bu deyimle birlikte “kanlı ay tutulması” ifadesi öğretilmektedir.

“Hayatı boyunca İslam tasavvufu yolunda hizmet vererek halkı irşat eden Mevlana,17 Aralık 1273’te vefat eder. Onun cenazesine Hristiyan, Müslüman, Yahudi her kesimden insan katılır. Mevlana ölümü Allah’a kavuşmak olarak nitelendirdiğinden ölüm gecesine Şeb-i Arus “Düğün gecesini” denilir.” (s.57).

Bu metinde “irşat etmek” deyiminiyle okuyucular ilk kez karşılaşmaktadır. Bu yönüyle de yeni bir deyim öğretildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra “Düğün gecesini” yani Şeb-i Arus halen yaşatılan gelen bir gelenektir. Bu sebeple okuyuculara bunun da bilgisi verilmektedir. Mevlana ölüm gününü “Hakk’a vuslat” yani “Yaratana Kavuşma” (Düğün Günü-Gecesi) saymıştır. “Herkes ayrılıktan bahsetti, bense vuslattan” der. Ölüm Mevlana için kişinin aslına dönüşü, kaynağının ilahi bir cevher olması nedeniyle “Allah’a dönüş” olarak yorumlar. Bir başka ifadeyle ölüm “cismnin ortadan kalkması değil, Allah’a doğru uçmasıdır”. der.

“Sunucu: Sevgili seyirciler, programımıza başlamadan önce hepinizi sevgiyle ve saygıyla selamlıyorum. Bu haftanın, Yunus Emre Haftası olması sebebiyle Bu haftaki “Dilden Gönüle” programımızın konusu, Yunus Emre ve onun hayat anlayışı, bu haftaki konuğumuz ise ünlü ilahiyatçı ve yazar Prof. Dr. Erdem Haksöz. Sayın Haksöz: Öncelikle programımıza hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.

Erdem Haksöz: Hoş bulduk efendim. Bugün burada ve bu anlamlı programda sizlerle olmak benim için büyük bir mutluluk arz ediyor.

Sunucu: Sayın Haksöz, isterseniz söze Yunus Emre'nin hayat anlayışından başlayalım, bizlere Onun hayat anlayışından kısaca bahseder misiniz?

Erdem Haksöz: Tabii, büyük bir memnuniyetle. Her şeyden önce Yunus Emre, bir Hakk aşığı ve halk ozanıdır. O, aşk, bilgi, gerçek, ölüm gibi konuları bir arada toplayarak insan olmanın gerektirdiği yüce hedeflere ulaşmayı amaçlar. Onun hayat anlayışının temelinde, kibirden uzak durmak ve yaratılan her şeyi Allah için sevmek vardır. Bu sebeple o, her türlü zorluğa kendisini Allah'a ulaştıracağı için sabrederek her koşulda sevgiyi arar. Yunus, insanın çalıştığı ölçüde başarılı olduğuna inanmıştır. Ona göre insan, hayatının her anında faydalı işler yapmalı ve arkasında güzel eserler bırakmalıdır. O, ömrü bu amacın gerçekleştirilmesi için insanlara sunulan bir armağan olarak görür. Yunus Emre, Anadolu'nun en karanlık günlerinde Anadolu'ya gelerek hece vezniyle, sade ve açık bir üslupla söylediği Türkçe şiirlerle, İslam'ı, Allah aşkını ve insan sevgisini halka anlatır. Onun şiirlerinde geçmiş kültürün izlerini ve Allah ve insan sevginin samimiyetini görmek mümkündür. O, insanların kalbine sözle ulaşacağı için sözün gücüne büyük önem vermiş ve her kelimeyi büyük bir ustalıkla mısralarına yerleştirmiştir. Onun şiirleri az sözle çok şey anlattığından büyük bir derinlik taşımaktadır. Bu nedenle Türkçe şiirlerle, İslam'ı, Allah aşkını ve insan sevgisini halka anlatır. Yunus, insana verdiği değer sebebiyle her çevreden insanla arkadaş olmayı becerebilmiştir, o, insanların görüşleri farklı olsa da acılar, sevinçler, kalplerde aynı hissedildiği için duyguların ortak olduğunu belirtir. Bu sebeple, “Yaratılanı severim Yaratandan ötürü” sözü ile her varlıkta Allah'ı görmüş ve dünya üzerindeki her varlığın onun bir yansıması olduğunu belirtmiştir.” (s.81).

“Dilden Gönüle” başlıklı metinde Yunus Emre'nin dil anlayışından bahsedilmektedir. Yunus'un dili halkın kullanıp sahip çıktığı Anadolu Türkçesidir. Bir başka ifade ile 'Anamızın dilidir.' Yunus'u okurken, karşımıza sade, masum ve ruhu şefkat dolu bir dervişin ilahi bir dille konuştuğu hissine kapılmamız da bundandır. Türk şiir ve düşünce tarihinin ilk ulu kişilerinden biri olan Yunus Emre'nin sanatı, yedi yüz yıl boyunca duru söyleyişlerden, duygu coşkuluğuna kadar değişen bir lirizmle dile getirilmiş oluşu; yaşayan Türkçeyi, halkın öz dilini olanca kıvraklığı, derinliği ve rengiyle kullanışı; insani değerlere inanan insan ve Allah sevgisine dayalı hümanizması nedeniyle varlığını korumuştur. Yunus Emre “Yaratılanı severim Yaratandan ötürü” derken bizlere Yaradan'ın yarattığı her şeye hoşgörü ile yaklaşmamızı tavsiye etmektedir. Yaradan'ın yaratmaya değer kıldığı hiçbir şeyi bizlerin hakir görme, yargılama hakkı yoktur. Şehrül Emin olmanın Şartlarından belkide en önemlisi hoşgörü ve tevazudur.

“Dört mevsimin aynı anda yaşandığı cennet ülke Türkiye yedi bölgeye ve seksen bir ile sahiptir. Her bölgede çok farklı bir lezzet yelpazesi vardır ve buralarda farklı farklı lezzet pınarları çağlar. İsterseniz lezzet yolculuğumuzu rehber eşliğinde Karadeniz’den başlatalım. Yemyeşil doğası ve billur sularıyla Karadeniz, nadir lezzetlerin bulunduğu bir bölgedir. Trabzon’da hamsili pilavın ve mihlamanın tadına baktırılarak, sarp dağlar aştırılarak Rize’ye ulaştırılırsınız. Burada tavşankanı bir çay içip yorgunluk attıktan sonra Doğu Anadolu’ya doğru yola koyulursunuz. Kars’ta tirit Diyarbakır’da kaburga dolması yedirilerek Güneydoğu Anadolu’ya uzandırılırsınız. İlk uğrak yeriniz Urfa’da bir sıra gecesi olur. Türküler eşliğinde eğlendirilirsiniz. Etli çiğ köfte yiyerek acı mırza ile günü tamamlarsınız. Ertesi gün Antep’te bir tatlı molası verip cevizli baklavanın tadına bakabilirsiniz. Daha sonra yolunuz kıvrıla kıvrıla Akdeniz’e düşer. Hatay’dan zahterli çörek alıp tarihi şehirlerde size tattırılan kaymakla künefeden yiyebilirsiniz. Sonra sizi turizm cenneti Antalya karşılar. Düğün çorbasıyla başlatılan yemeğiniz enginarlı Girit kebabı ile taçlandırıldıktan sonra ılık meltemler eşliğinde güzel Ege ile karşılaşsınız. Aydın’da dalından incir yiyerek kekik kokan hava eşliğinde İzmir’e geçersiniz. Bol limonlu zeytinyağlı sarmanın ardından börülce salatası yiyebilirsiniz. Sizi medeniyetler beşiği Marmara karşılar sonra. Çanakkale’de kısa bir gezintiden sonra fava yiyerek yeşil Bursa’dan eşe dosta kestane şekeri alabilirsiniz. Son durağımız İç Anadolu’ya geldiğinizde ise Kayseri’de mantı yedikten sonra Konya’da bamyı çorbası ile etli ekmek yiyerek yolunuza Yozgat’a doğru devam edebilirsiniz. Burada kendi elinizle siz kırdırılan testiden çıkarılan testi kebabını yiyebilirsiniz. Böylece yedi bölgede farklı kültürleri yaşar tabir yerindeyse yetmiş lezzet tadarsınız.” (s.84).

Metnin bu bölümünde okuyucuların daha önce bu kitabın serisinde karşılaşmadıkları deyimleri görmektedirler. “Yola koyulmak, turizm cenneti, taçlandırmak, medeniyet beşiği, eşe dosta, tabir yerindeyse” gibi kalıp ifadeler öğretilmektedir.

“Bazı insanlar şanslı olarak dünyaya gelirler. Onlar, kendileri için hazırlanmış bir hayata gözlerini açarlar. Başarılı olmaları için her türlü imkânı sahiptirler. Hayatta çok çalışmaktansa imkânlarını kullanarak yaşamayı tercih ederler, ama bu imkânlar tükendiği zaman sıkıntı çekerler. Bu durumu düzeltmeleri için çalışacakları yerde bocalarlar. Çünkü çok çalışmaya alışkın değillerdir. “Hazıra hazine dayanmaz” sözü de tam bu insanlar için söylenmiştir. Sahip oldukları imkânlar kendi gayretleriyle desteklenip beslenmediği için güneşin altındaki buz gibi damla damla erir ve buhar olur. Bir de hayata yenik başlayan insanlar vardır. Bu insanlar düşe kalka ilerler hayatta. Onların ailelerinin imkanları kısıtlıdır ve kıt kanaat geçinirler. Onlar çalışmamaları durumunda hayatta kaybeden tarafta olurlar bu sebeple de kendilerinden fedakârlık ederler. Uyuyacakları yerde başarılı olmak için daha çok çalışırlar ve sahip oldukları imkânları geliştirmek için hep bir gayretin içinde olurlar. Ayrıca azim ve inancın başarılı olmak için yeterli olmadığına ve çalıştıkları takdirde başarıya adım adım yaklaştıklarına inanırlar. Onlar asla pes etmezler ve her yenilgiden sonra daha da güçlü ve kararlı bir şekilde çalışmaya devam ederler.” (s.116).

Kitabın “Şans mı Başarı mı?” başlıklı bu bölümünde okuyucular ilk defa “hazıra hazine dayanmaz ve kıt kanaat geçinmek” deyimleriyle karşılaşılır. Bu bölümde deyimlerle anlam güçlenmektedir.

“1847’de Amerika’da dünyaya gelen Thomas Alva Edison, keşfettikleriyle insanlığı ışık çağına sokan bir bilim adamıdır. Hollanda kökenli bir eskicinin oğlu olan Edison, küçük yaşlarda rahatsızlanması durumunda okula geç başladı. Okul için yetersiz görülen Edison, evinde özel dersler aldı. Babasının işlerinin ters gitmesi halinde ailesiyle birlikte

bulundukları şehri terk etmek zorunda kaldı. Thomas Edison, ailesinin geçimine katkıda bulunmak için 12 yaşında trenlerde gazete satmaya başladı. Çalışmasının üçüncü yılında yaptığı bir deney sonucunda yangın çıkartıp kovuldu. İşsizliğin vermiş olduğu üzüntüyle sokakta dolaşırken bir genci tren kazasından kurtardı. Kurtardığı gencin babası bir telgraf şirketinin müdürüydü. Oğlunun ricası üzerine şirket müdürü Edison'u işe aldı. Çalıştığı telgrafhanede iyi işler başaran ve zenginleşen Thomas Edison, kendisine büyük bir çevre edindi. Sağır olması durumunda bildiği her şeyi yazıya döktü. 1876'da kendi fabrikasını kurdu ve çalışmalarına burada devam etti. Elektriğin iletken maddesini bulması halinde tüm şehri aydınlatan ampulü piyasaya sundu. Graham Bell'in icat ettiği telefona mikrofon ekleyerek modern telefonun ilk örneğini yaptı. Teknolojinin gelişmesine öncülük eden Edison 1931 tarihinde hayatını kaybetti.

"1856 yılında Hırvatistan sınırındaki Smiljan'da doğan Nikola Tesla, elektrikle oynayan muhteşem bir mucittir. Küçük yaşlarda abisinin bindiği atı istemeden korkuttu ve abisinin attan düşerek ölmesine sebep oldu. Bu olayın yaşanması durumunda kendisini hayatı boyunca suçlu hissetti. İlkokuldayken şemsiyeyle havadaki enerjiyle yükselebileceğini düşünen Tesla, evlerinin çatısından düştü. Bir süre yataktan kalkamadı. İngilizceyi ve Fransızca'yı kendi kendine öğrendi. Alternatif akımı ortaya çıkardı. Elindeki formüllerden anlayacağını düşündüğü tek kişinin, Edison'un, yanına gitti. Edison devrelerdeki akımı düzenlemesi için onu yanına aldı. Tesla, para için araları bozulan Edison'la anlaşamadığı takdirde oradan ayrılarak kendi işini kurdu. Yön ve hacim değiştiren alternatif akım sayesinde Edison'a taş çıkararak ünlendi. Tesla 1943 yılında vefat etti. Yaptığı ışınlanma projesiyle ilgili çalışmalarına FBI tarafından el konuldu." (s.122, 123).

"Karanlıkta Aydınlığa" başlıklı metinde "işlerin ters gitmesi, çevre edinmek, araları bozulmak, taş çıkarmak ve el koymak" deyimleriyle okuyucu ilk defa bu deyimlerle karşılaşır ve metnin bütünlüğünü anlamada kolaylık sağlanır.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında beden diline ait 2, deyim ve atasözlerine ait 7, yazı diline ait 3, iletişime ait 1, konuşma diline ait 1 olmak üzere dile ait toplamda 14 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.6. Din

"... Biçare Ferhat'ın kalbi de yanarak kıvılcım kıvılcım küle döner. Aşk ateşiyle olduğu yere yığılır. Ferhat, oracıkta bedenini kendi elleriyle şehre getirdiği sulara teslim eder. Bunu duyan Şirin, feryat ederek dağlara koşar. Ferhat'ın öldüğüne inanmaz. Gerçekleri görünce o da su misali kendisini kayalardan aşağı bırakır. Birbirini seven iki cansız beden dünyada değil ama ahirette kavuşur ve mezarlarının üstünde gül biter." (s.25).

Metnin bu bölümünde "ahiret ve mezar" gibi ifadeler kullanılarak din bulgusu içerisinde göstermek mümkündür. Ahiret ve mezarlık özellikle İslam kültüründe önemli bir yere sahiptir. Bu parçada da ortak kültür mirası olarak gösterilmektedir.

"3 Mayıs 1228'de Konya'ya yerleşen Mevlana, burada Hükümdar Alaaddin Keykubat tarafından çok saygı görür. Babasından aldığı tasavvuf terbiyesiyle çevresinde Allah dostu olarak bilinen Mevlana, Konya'dayken babasını

kaybeder. Babasının vasiyeti ve hükümdarın ricası üzerine Seyyid Burhanettin Tirmizi Konya'ya gelene kadar babasının postunda kalır. Daha sonra, Tirmizi'nin eğitimi altına giren Mevlana, hocası tarafından çok sıkı bir sınava tabi tutulur ve bütün sınavları başarı ile verir. Konya'da Tirmizi'nin manevi terbiyesi altında ona dokuz yıl hizmet eder. Büyük bir İslami terbiye ve eğitimden sonra, manevi olgunluğa ulaşan Mevlana Celâlettin-i Rumi, İslami ilimlerde daha da ilerlemek için Halep'te bulunan Halaviyye Medresesi'nde dört yıl eğitim alır. Burada dönemin büyük âlimleri ile tanışıp sohbet etme fırsatı bulur." (s.57).

"Tasavvuf terbiyesi, Allah dostu, Tirmizi'nin manevi terbiyesi, İslami ilimler, Halaviyye Medresesi, alimler" gibi ifadeler din konulu tema içerisine alınabilir. Metinde Mevlana'nın önemli İslam alimlerinden ders alması, kendisinin tasavvufi manada ne denli önemli bir yere sahip olduğu aşikardır.

"Hayatı boyunca İslam tasavvufu yolunda hizmet vererek halkı irşat eden Mevlana,17 Aralık 1273'te vefat eder. Onun cenazesine Hristiyan, Müslüman, Yahudi her kesimden insan katılır. Mevlana ölümü Allah'a kavuşmak olarak nitelendirdiğinden ölüm gecesine Şeb-i Arus "Düğün gecesi" denilir."(s.57).

Metnin son paragrafında yer alan bu kısım için dikkat edilmesi gereken kelimeler "vefat etmek, Hristiyan, Müslüman, Yahudi" gibi kelimelerdir. Bu kelimeler ile okuyuculara hem Mevlana'nın önemini hem de diğer inanışlar arasında da kabul görülen bir şahsiyet olarak anlatılmaktadır.

"Akdamar Kilisesi, Van'ın Gevaş ilçesinde bulunan Akdamar Adası'ndadır. 915-921 yılları arasında Kral I. Garik'in emriyle Keşiş Manuel tarafından yaptırılır. Kilise, ilk olarak saray kilisesi olarak hizmet verir sonra manastıra dönüştürülür. Kilise, mimari açıdan incelenecek olursa, yapımında kesme tüf taşları kullanılır. Plan olarak ise dört yapraklı yonca biçimindeki haç şeklindedir. Kilisenin batıda ve güneyde olmak üzere iki kapısı bulunur. Kilisenin içi görsel olarak oldukça renkli fresklere sahiptir. Âdem ile Havva'nın cennetten kovulması, Hz. Yusuf'un denize atılma sahnesi Fresklerde sergilenen sahnelerden sadece birkaçıdır. Kilise dış cephe olarak el işçiliği, taş oyma sanatının en güzel örneklerini barındırır. Abbasiler yoluyla gelen Orta Asya Türk sanatının etkileri de kilisede görülmektedir. Akdamar Kilisesi, 1703'teki depremde hasar görür. 1712-1770 yıllarında onarılan kiliseye 18. yüzyılda çan kulesi ilave edilir. Uzun bir aradan sonra 2007 yılında tekrar restore edilen kilise, günümüzde anıt müze olarak hizmet vermektedir. Bulunduğu bölgede çeşitli efsanelere ve rivayetlere konu olan Akdamar Kilisesi'nin şöyle bir hikâyesi vardır." (s.65,66).

Parçada kilisedeki Fresklerde Âdem ile Havva'nın cennetten kovulması ve Hz. Yusuf'un denize atılması gibi motiflerin var olması vurgulanmıştır. Ayrıca kilise, manastır gibi terimler de din bulgusu kapsamına alınmaktadır.

"Osmanlı Devleti'nin önemli padişahlarından olan ve 1453 yılında İslam âleminin büyük düşü olan İstanbul'u fetheden Fatih Sultan Mehmet'in Türbesi, İstanbul'da Fatih Camisi'nin mihrabının ön tarafında avluda bulunur. 1765 yılında yapıldıktan sonra hasara uğrayan türbeyi 3.Mustafa 1766 yılında yeniden inşa ettirir. Türbeye geniş, üzeri kurşun kaplı, bir kapıdan girilir. Kapının üzerinde süslü saçaklar vardır. Fatih Türbesi kubbeli türbelerdendir. Fatih'in sandukası da bu kubbeden sarkan görkemli avizenin altında yer alır. Binlerce yıllık tarihi olmasına

rağmen türbe hala gösterişli yapısını korumaktadır. Türbenin içerisinde çok değerli eserler de vardır. Hz. Peygamber'in (sav) dişi ve Fatih tarafından yazılmış bir Kuranı Kerim bunlardan biridir.” (s.69).

Kitabın bu metninde Fatih Sultan Mehmet'in türbesi ele alınmıştır. Bu bölümde türbe, mihrap, Fatih Camisi, kubbe, Hz. Peygamber'in (sav) dişi ve Fatih tarafından yazılmış bir Kuranı Kerim” gibi ibarelerle din bulgusu ön plana çıkmaktadır. Okuyucuların ilgisini fazlasıyla çeken bu bölümde daha önceki metinlerde bahsedilmeyen unsurlar göze çarpar.

“Eyüp Sultan Türbesi, İstanbul'da Eyüp Sultan Camiinin kuzey tarafında ve iç avlunun hemen önünde bulunur. Türbe, Fâtih Sultan Mehmed tarafından, 1454-1455 tarihleri arasında yaptırılır. İstanbul'da bulunan türbe, sekiz köşeli ve tek kubbelidir. Cephe köşelerinde kabartma sütunlar bulunur. Kemerli kapısı mermerden yapıldır. Üzerine, Allah ve Muhammed isimleri ve bunun altına da kelime-i tevhid yazılıdır. Türbede yatan önemli zat, Hz. Hâlid Bin ZeydEbüEyyüb el-Ensâri'dir. Eyyüb El Ensari Medinelidir. Onun hakkında bilinen en önemli olay şöyledir: 622 yılında eylül ayı sonlarında Hz. Muhammed (sav) Mekke'den Medine'ye göç ettiğinde bütün Medineliler kendisini misafir etmek ister. Bu durumu gören Hz. Peygamber: “Devemi kendi haline bırakınız, o beni nereye götürürse ben o hanenin misafiriyim.” buyurarak 'Kusva' adındaki devesinin başını serbest bırakır. Deve ağır ağır ilerleyerek etrafta o kadar ev olmasına rağmen Hz. Hâlid Bin Zeyd'in evinin önünde çöker, bunun üzerine Hz. Peygamber bu eve misafir olur.” (s.70).

Kitabın “En Güzel Misafir” başlıklı bu bölümünde Eyüp Sultan Türbesi anlatılmaktadır. Türbe betimlenirken Türk motiflerine de yer verildiği dikkat çekmektedir. Okuyuculara bu manada Türk motiflerinden de bahsetmek mümkündür. Türbenin kapısının üzerinde Allah, Muhammed ve altında da kelime-i tevhit yazılmış olması din bulgusu içerisine almamıza sebebiyet verir. Ayrıca türbede yatan bu büyük zat hakkındaki bu rivayet, İslam alemi için önemli bir rivayettir. Zira Hz. Peygamber'in devesi olan Kusva'nın Hz. Halid Bin Zeyd'in evinin önüne çökmesi hadisesi ve bunun akabinde Hz. Peygamber'in o eve misafir olması önemli bir unsurdur.

“Nasreddin Hoca Türbesi Konya Akşehir'de bulunur. Türbenin günümüzdeki halini 1905 yılında Akşehir kaymakamı olan Şükrü Bey yaptırır. Nasreddin Hoca'nın fıkraları gibi türbesinde de bazı tuhaflıklar vardır. Türbenin girişinde yazılı olan ölüm tarihi 386 olarak ters yazılıdır. Hocanın ölüm tarihi ise 683'tür. Diğer bir tuhaflık ise kapıda bulunan kilitlerdir. Türbenin etrafı açık olduğu halde türbe kapısına asma kilit takılıdır. Türbede yatan Nasreddin Hoca, Eskişehir'in ilçesi Sivrihisar'a bağlı Hortu yöresinde doğar, Akşehir'de ölür. Kendisine hoca denmesiyle ilgili pek çok rivayet vardır. Medresede ders okuttuğu, kadılık görevinde bulunduğu ve bu görevlerinden dolayı kendisine Nasuriddin Hâce adı verildiği sonradan bu adın Nasrettin Hoca biçimini aldığı bu rivayetlerden biridir. Nasreddin Hoca komik kişiliği ile yaşadığı dönemde insanlara fıkralar anlatarak onları güldürür, sorulan sorulara verdiği ters bazen de tuhaf cevaplarla insanları düşündürür. Ayrıca kendisiyle birlikte gezdirdiği eşeğine de hep ters binmesiyle bilinir.” (s.70).

Kitabın “Bu İşte Bir Terslik Var” başlıklı bu bölümünde Nasrettin Hoca Türbesi’nden bahsedilmektedir. Nasrettin Hoca’nın kişiliğiyle örtüşen bir türbe olması okuyucuların da dikkatini çekmektedir. Kitabın B1 seviyesinde Nasrettin Hoca’dan bahsedilmiştir. Dolayısıyla Kitabın serisine vakıf olan okuyucu, Nasrettin Hoca ile ilk defa tanışmamıştır.

“Mimar Sinan, yaptığı pek çok güzel esere rağmen ‘ustalık eserim’ dediği cami Edirne’deki Selimiye Camii’dir. Camiyi Sultan II. Selim, 1569-1575 yılları arasında yaptırır. Caminin kubbe kasnağında 32 küçük pencere vardır. Önünde 18 kubbe ve 16 sütunla çevrili revak bulunur. Caminin üçer şerefeli dört tane minaresi vardır. Caminin süslemesinde kullanılan çiniler, 16.yüzyıl çiniciliğinin en güzel örneklerindendir. Çini dışında taş, mermer, ahşap süslemeleri de bulunur. Özellikle mihrap ve minberi mermer işçiliğinin en güzel örneklerindendir. Caminin ortasında müezzin mahfili yer alır. Sağında kitaplık, mihrabın solunda Hünkar mahfili bulunur. Hünkar mahfili zenginliği ve çeşitliliği ile farklılık gösterir. Caminin taş duvarlarla çevrili dış avlusu vardır. Burada Darül-Sübyan, Darü’lKura ve Darül Hadis yapıları bulunur.” (s.70).

“Mimar Sinan’ın Başyapıtı” adlı bu metinde Edirne’deki Selimiye Camii anlatılmaktadır. Müezzin mihrap, Hünkar mahfili gibi kelimeler okuyucuya ilk defa aksettirilmiştir. Hünkar mahfili, padişahların Cuma ve Bayram namazlarını, ayrıca Kandil gecelerinde yatsı namazlarını bulundukları şehrin Selâtin Camilerinde kılmaları olayıdır. Ayrıca caminin avlusunda eski Osmanlı geleneği olan Darül-Sübyan, Darü’lKura ve Darül Hadis yapıları da mevcuttur.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında ölümden sonraki yaşama ait 1, din ve tasavvuf eğitimine ait 1, dini inançlara ait 1, önemli İslam alimlerine ait 2, camilere ait 3 olmak üzere dine ait toplamda 8 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.7. Edebiyat / Sanat

“Ferhat, Amasya’da nakkaşlık yapan hünerli bir gençtir. Onun sanatını çevrede duymayan, bilmeyen kalmamıştır.” (s.25).

Bu bölüm parçanın giriş cümlesinde karşımıza çıkmaktadır. Nakkaşlık mesleğiyle sanatını icra eden Ferhat ile hem meslek hem de bunun bir sanat olduğu hedeflenmiştir.

“...Anlattığımız bu muhteşem olaylar insanlar üzerinde büyük bir hayranlık ve etki uyandırır. Hatta onlara ilham kaynağı olup sinemadan şiire pek çok edebi türe konu olarak insan ruhuna hitap edebilir.

Ben dünya gibiyim

Ayın gölgesi girmesin aramıza

Daima sana muhtaç

Hep aydınlığa kaç

Sen güneşimsin benim

Sarı ışıklardan ben öreyim

Nurlarla ışığını saç

Güzel saçlarına taç” (s.42).

“Evren ve Edebiyat” adlı metnin bu bölümünde okuyucular bir şiirle karşılaştığı görülmektedir. Bu şiirde hem dünya ile alakalı hem de şiirsel bir dilin var olması oyucunun dikkatini çekmektedir.

“Yaz mevsimi geldiğinde gün yüzünü çevirir dünyadan ve siyah perdenin bir bir yanmaya başlar kandilleri. Yeryüzünden göğe doğru kaldırıp başını seyreder insanoğlu gökyüzünün parıl parıl parıldayan güzelliğini. Yıldızlar gecenin karanlığında boğulmuş umutlardır. Yıldızlar kiminin anıları kiminin hayalleridir. Kuru kalabalıklar içindeki yalnızların en yakın dostudur. Yoğun ve tempolu günün sonunda gecenin sakinliğini kollayarak ortaya çıkar ve dünyaya huzurlu ışıklarını kilometrelerce uzaktan göndermeye çalışır. İnsanlar ve yıldızlar arasında kurulan bu kuvvetli bağ onlara sonsuz bir hayat enerjisi verir. Çoğu insanlardan yıldızların kaydığını duymuşsunuzdur. Öyle ki insanoğlu kayıp giden yıldızlardan bile bir medet umarak hemen o anda hayatında en çok olmasını istediği şeyin gerçekleşmesini diler. Herkes gökyüzünde bir yıldız olduğuna inanır. Kayıp giden yıldız aslında yıldızın sahibinin öldüğünü de haber verir. Buna karşılık daha küçük ve yeni parlamaya başlayan bir yıldız ise sahibinin dünyaya geldiğinin müjdeleyicisidir. İnsanlar yaz akşamlarında gökyüzünü seyrederken en beğendiği yıldız “Şu benim yıldızım.” deyip sahip çıkarlar. Sanki yıldızları onlara bir işaret vermişçesine birbirlerine bakıp içten içe muhabbet eder. Şairlerin çoğu da geceleri yıldızlardan ilham alırlar.

Yıldızlar bir bir seni anlatır bana

Sanki geleceğini haber verir yahut bu bir hülya,

Umudum kalmasa da;

Hep sana atar yüreğim, yüreğim senden yana.” (s.48).

Şiirle yaz mevsimi ve yıldızları bir arada bağdaştıran yazar, metnin bu bölümünde şiirsel bir üslupla kaleme almıştır. Öyle ki “yıldız kayması” ifadesine de açıklık getirilir. Bunların yanı sıra şairlerin de bu durumdan ilham aldığı belirtilir. “İlham almak” deyimine de açıklık getirmek bu metinde mümkündür.

“Mevlana, 30 Eylül 1207’de Afganistan’da bulunan Horasan’ın Belh şehrinde doğar. Babası dönemin önemli bilginlerinden Bahaddin Veled, annesi ise Belh emirinin kızı Mümine Hatun’dur. Mevlana’nın babası, Moğol İstilasası sebebiyle Belh’ten ayrılır ve Batı’ya doğru göç eder. Sırasıyla Nişabur, Bağdat, Mekke ve Şam üzerinden Anadolu’ya gelir. Mevlana, göç sırasında babası ile birlikte ilim meclislerine gittiğinden Feridüddin Attar gibi dönemin önemli bilginlerini tanıma fırsatı bulur.” (s.56).

Özellikle Türk edebiyatının önemli şahsiyetleri arasında yer alan Mevlana, Bahaddin Veled, Feridüttün Attar gibi isimlere yer verilerek okuyuculara bu kişiler hakkında bilgi edinmeleri sağlanmıştır.

“Daha sonra, Selahattin Zerküb ile arkadaşlık eden Mevlana, onun kızı ile oğlu Sultan Veled’i evlendirir. Zeküb’ün ölümünden sonra Hüsamettin Çelebi ile arkadaş olur ve Mevlana’nın Mesnevi adlı büyük eseri Hüsamettin Çelebi tarafından kaleme alınır.” (s.57).

Türk edebiyatının önemli yapı taşlarından biri olan Mesnevi, aruz ölçüsüyle yazılmış olup altı cilt ve yirmi beş bin altı yüz on sekiz beyittir. Bu bölümde okuyuculara mesnevi hakkında bilgiler de vermek mümkündür. Varlıkta birlik (Vahdet-i Vücûd) anlayışını birtakım kurmaca/hayali veya gerçek olaylardan hareketle anlatmaya çalışan didaktik (öğretici) bir eserdir. Mevlana’da hakiki Müslümanlık şuuru en yüksek derecesi ile ifade edilmiştir ve bu Müslümanlık şeklin değil, mananın Müslümanlığıdır.

“Akdamar Kilisesi, Van’ın Gevaş ilçesinde bulunan Akdamar Adası’ndadır. 915-921 yılları arasında Kral I. Garik’in emriyle Keşiş Manuel tarafından yaptırılır. Kilise, ilk olarak saray kilisesi olarak hizmet verir sonra manastıra dönüştürülür. Kilise, mimari açıdan incelenecek olursa, yapımında kesme tüf taşları kullanılır. Plan olarak ise dört yapraklı yonca biçimindeki haç şeklindedir. Kilisenin batıda ve güneyde olmak üzere iki kapısı bulunur. Kilisenin içi görsel olarak oldukça renkli fresklere sahiptir. Âdem ile Havva’nın cennetten kovulması, Hz. Yusuf’un denize atılma sahnesi Fresklerde sergilenen sahnelerden sadece birkaçıdır. Kilise dış cephe olarak el işçiliği, taş oyma sanatının en güzel örneklerini barındırır. Abbasiler yoluyla gelen Orta Asya Türk sanatının etkileri de kilisede görülmektedir. Akdamar Kilisesi, 1703’teki depremde hasar görür. 1712-1770 yıllarında onarılan kiliseye 18. yüzyılda çan kulesi ilave edilir. Uzun bir aradan sonra 2007 yılında tekrar restore edilen kilise, günümüzde anıt müze olarak hizmet vermektedir. Bulunduğu bölgede çeşitli efsanelere ve rivayetlere konu olan Akdamar Kilisesi’nin şöyle bir hikâyesi vardır.” (s.65,66).

Metinde Akdamar Kilisesi’nin mimari açıdan incelenmesi ve el işçiliği, taş oymacılığı gibi örneklerin kilisede var olması bu bulgu kapsamında yer alır. Sonrasında bu kilisenin anıt ve müze olarak hali hazırda ziyaretçilerini bekliyor olması da bu temaya katkı sağlar.

“Çok eski zamanlarda Van bölgesinde bir keşiş yaşamış. Onun Tamara adında güzel mi güzel bir kızı varmış. Tamara’yı görenler ona sevdalanırmış ama Tamara gönlünü cesur ve yakışıklı bir Türk gencine kaptırmış. İki âşık zaman zaman buluşur dertleşirmiş. Sonunda çevrede gençlerin aşkını dıymayan kalmamış. Bunun üzerine keşiş kızını Van’dan uzaklaştırmaya karar vermiş ve Van’ın Akdamar Adası’na bir kilise yaptırıp orada yaşamaya başlamış ama Tamara ve Türk gencinin aşkına hiçbir şey engel olamamış. Türk genci, her gece yüzerek adaya çıkmış ve iki genci azgın sular ve dalgalar bile ayıramamış. Tamara, her gece adanın kıyısına gelerek fenerle işaret verdiğinden delikanlı yolunu rahatça buluyormuş. Bir gün keşiş bu olayı fark etmiş ve kızını kiliseye hapsedmiş. Keşiş gece olunca kızı gibi feneri eline almış ve Türk genci işaret verilen yöne geleceği için kayalıklara çıkmış,

oradan işaret vermiş. Delikanlı, bu durumdan habersiz dalgalar arasında kayalıklara doğru hızla yüzmüş ve kayalara çarparak ah Tamar! Ah Tamar! Diyerek tatlı canını azgın sulara bırakmış.” (s.66).

Akdamar Kilisesi’nin devamında bir hikâye okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Hikâyede Akdamar isminin nasıl ortaya çıktığı anlatılır. Hikâyenin nidalarla bitmesi Akdamar isminin çıkış noktası olarak belirlenir.

“Mimar Sinan, yaptığı pek çok güzel esere rağmen ‘ustalık eserim’ dediği cami Edirne’deki Selimiye Camii’dir. Camiyi Sultan II. Selim, 1569-1575 yılları arasında yaptırır. Caminin kubbe kasnağında 32 küçük pencere vardır. Önünde 18 kubbe ve 16 sütunla çevrili revak bulunur. Caminin üçer şerefeli dört tane minaresi vardır. Caminin süslemesinde kullanılan çiniler, 16.yüzyıl çiniliğinin en güzel örneklerindendir. Çini dışında taş, mermer, ahşap süslemeleri de bulunur. Özellikle mihrap ve minberi mermer işçiliğinin en güzel örneklerindendir. Caminin ortasında müezzin mahfili yer alır. Sağında kitaplık, mihrabın solunda Hünkar mahfili bulunur. Hünkar mahfili zenginliği ve çeşitliliği ile farklılık gösterir. Caminin taş duvarlarla çevrili dış avlusu vardır. Burada Darül-Sübyan, Darü’lKura ve Darül Hadis yapıları bulunur.” (s.70).

Çini sanatı Türk kültüründe önemli bir yere sahiptir. Çini sanatı; seramik sanatı şeklinde de isimlendirilmektedir. İnce ayrıntılar ile işlenen ve işlenmiş olan objelere hayat veren, Osmanlı tarihinin en çok kullanılan sanat dalı, günümüze dek değerinden hiçbir şey kaybetmeden devam etmektedir. Metinde bu hususa dikkat çekilmiştir.

“Sunucu: Sevgili seyirciler, programımıza başlamadan önce hepinizi sevgiyle ve saygıyla selamlıyorum. Bu haftanın, Yunus Emre Haftası olması sebebiyle Bu haftaki “Dilden Gönüle” programımızın konusu, Yunus Emre ve onun hayat anlayışı, bu haftaki konuğumuz ise ünlü ilahiyatçı ve yazar Prof. Dr. Erdem Haksöz. Sayın Haksöz: Öncelikle programımıza hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.

Erdem Haksöz: Hoş bulduk efendim. Bugün burada ve bu anlamlı programda sizlerle olmak benim için büyük bir mutluluk arz ediyor.

Sunucu: Sayın Haksöz, isterseniz söze Yunus Emre’nin hayat anlayışından başlayalım, bizlere Onun hayat anlayışından kısaca bahsedermisiniz?

Erdem Haksöz: Tabii, büyük bir memnuniyetle. Her şeyden önce Yunus Emre, bir Hakk aşığı ve halk ozanıdır. O, aşk, bilgi, gerçek, ölüm gibi konuları bir arada toplayarak insan olmanın gerektirdiği yüce hedeflere ulaşmayı amaçlar. Onun hayat anlayışının temelinde, kibirden uzak durmak ve yaratılan her şeyi Allah için sevmek vardır. Bu sebeple o, her türlü zorluğa kendisini Allah’a ulaştıracağı için sabreder ve her koşulda sevgiyi arar. Yunus, insanın çalıştığı ölçüde başarılı olduğuna inanmıştır. Ona göre insan, hayatının her anında faydalı işler yapmalı ve arkasında güzel eserler bırakmalıdır. O, ömrü bu amacın gerçekleştirilmesi için insanlara sunulan bir armağan olarak görür. Yunus Emre, Anadolu’nun en karanlık günlerinde Anadolu’ya gelerek hece vezniyle, sade ve açık bir üslupla söylediği Türkçe şiirlerle, İslam’ı, Allah aşkını ve insan sevgisini halka anlatır. Onun şiirlerinde geçmiş kültürün izlerini ve Allah ve insan sevginin samimiyetini görmek mümkündür. O, insanların kalbine sözle ulaşacağı için sözün gücüne büyük önem vermiş ve her kelimeyi büyük bir ustalıkla mısralarına yerleştirmiştir. Onun şiirleri az sözle çok şey anlattığından büyük bir derinlik taşımaktadır. Bu nedenle Türkçe şiirlerle, İslam’ı, Allah aşkını ve insan sevgisini halka anlatır. Yunus, insana verdiği değer sebebiyle her çevreden insanla arkadaş olmayı becerebilmiştir, o, insanların görüşleri farklı olsa da acılar,

sevinçler kalplerde aynı hissedildiği için duyguların ortak olduğunu belirtir. Bu sebeple, “Yaratılanı severim Yaratan’dan ötürü” sözü ile her varlıkta Allah’ı görmüş ve dünya üzerindeki her varlığın onun bir yansıması olduğunu belirtmiştir.

Sunucu: Erdem Bey, bu programda bize verdiğiniz bu güzel bilgilerden dolayı size çok teşekkür ederim son olarak seyircilerimize Yunus’un hangi şiiri ile veda etmek istersiniz. Erdem Haksöz: Öncelikle bana bu fırsatı verdiğiniz teşekkür ederim. Yunus’tan izler sunduğumuz bu programda Yunus’un şu güzel dizeleri ile sevgili seyircilerimize veda etmek isterim.” (s.81,82).

Bir röportaj havası verilen bu metinde Yunus Emre’nin hem dil anlayışından hem de eserleriyle dünya görüşünden bahsedildiği görülmektedir. Son bölümde yer alan “İlim ilim bilmektir” şiiriyle okuyucuya bazı mesajlar verilmektedir. Bilmek, bizim önümüzü aydınlatır. Ayağımızı yere sağlam basmamızı sağlar. İnsanın bilgisi içten dışa, dıştan içe gider gelir. Önce kendimizi tanırız, kendimizden pay biçerek başkalarını; başkalarından ve doğadan öğrendiklerimizle yeniden kendimizi tanırız. Bugünü ve geleceğimizi kurarız. İnsanın kendisini bilmesi kadar büyük nimet yoktur. Bu, basit bir şeymiş gibi görülür ama zordur. Birçok insan kendini ya olduğundan büyük görür ya da büyüklüğünün farkında değildir; üstelik kendini bir de hakir görür.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında edebi eserlere ait 1,yazarlar ve şairlere ait 1, sanata ait 6, şiire ait 2 olmak üzere edebiyat ve sanata ait toplamda 10 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.8. Ev

“Türk kültüründe eve ocak denir ve ocakta kurulan sofraya kutsal sayılır. Sofra eski Türklerden günümüzde kadar aile büyüklerinin ve ev halkının birlik ve beraberliğini sağlayan en büyük semboldür. Eski kültürde ve günümüz kültüründe köylerde sofralar sini denilen bakır kap içerisinde evin ortasına kurularak öce eller yıkanır ve hane büyüğünün gelmesi beklenir. O, sofraya oturunca diğer aile bireyleri de oturur. Ekmek sofraya gelir gelmez bölünerek herkese paylaştırılır. Yemeğe önce çorba ile başlanır, sonra et yemekleri veya sebze yemekleri yenir. Sofrada herkes yemeğini kendi önünden yer. Hapşırarak, öksürmek gibi hareketler sofrada hoş karşılanmaz. Yemek biter bitmez sofraya kaldırılır hem temizlik açısından hem de sofraya bereketinin kalıcı olması açısından eller yıkanır. Yemekten sonra ev halkı dağılmaz, herkes yerine oturunca meyve veya tatlı yenir. Bu sırada aile içerisinde sohbetler edilir ve sosyal bir ortam oluşturulur. Türk kültüründe misafirlere kurulan sofralar da büyük özenle hazırlanır çünkü eve gelen her misafir Tanrı misafiri olarak kabul edilir ve bereketle geldiğine inanılır. Misafire hali hatırı sorulur sorulmaz evin başköşesine oturtulur. En güzel sofralar hazırlanır ve en lezzetli yemekler pişirilir. Misafire hizmette kusur ermemeye ve onun memnun kalmasına özen gösterilir. Yemekten sonra sofraya dua okunur ve misafir: “Halil İbrahim sofrası olsun, Allah, ölmüşlerinizin ağızında bulundursun” der. Ev sahibi de en içten şekilde bu duaların kabulünü diler çünkü misafir duasının kabul edilen en makbul dualar arasında olduğuna inanılır. Hatta atalarımız misafir hakkında şu güzel sözleri söyler: “Misafir on rızıkla gelir, birisini yer, dokuzunu bırakır gider.” Orya Asya’dan çıkıp bütün Türk Dünyası’na yayılan bu gelenekler, Türklerin

yaşadığı tüm coğrafyalarda bütün canlılığı ile yaşatılmakta ve gelecek kuşaklara aktarılmaktadır.” (s.101).

Türk kültüründe ev önemli bir unsurdur. Sofra adabıyla birlikte anlatılan bölümde evler ocak şeklinde anlatılır. Eve gelen misafir, evin en güzel yerine oturtulur. Okuyucuların bu Türk kültürüne vakıf olabilmeleri açısından önemli bilgiler verilmektedir.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında ev asıl ögesinde ev tipini anlatan 1 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.9. Halk Kültürü

“Anadolu’nun bir köyünde zengin mi zengin bir köy ağası yaşırdı.”(s.8).

Halk kültürünün temel yapı taşlarından biri olan köy yaşantısı, bu metinde ağalık usulünün yansıtılmaya devam ettiğini göstermektedir.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında köy, kır, yayla hayatından ve halk kültürüne ait 1 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.10. İşler / Meslekler

“Ağa, küçük oğlunu da çok severmiş ama onun adını köydekilere hiç anmamış. Çünkü Numan daha çok dersleriyle ilgilenir ileride iyi bir savcı olmak istermiş. Babası onun bu isteğine karşılık: “Oğlum aşımız var, toprağımız var; bu kadar okul okumaya gerek yok.” dermiş. Numan ise liseyi bile zor bitiren abilerinin aksine çok iyi bir üniversitede eğitim görmek için ilim irfan yolunda gece gündüz çalışmış. O, babasına: “Baba, gerçek silah insanın aklı ve kalemidir. Cesaret bedende değil yürektedir.” diye cevap verirmiş. Ağa küçük oğlunun bu sözlerine burun kıvrır, Yalçın ile Yaman’ı da yanına alarak köy kahvesine gider, akşama kadar malı mülkü ve oğullarıyla övünüp dururmuş.” (s.8).

Burada “Savcı” mesleği metinde meslek olarak karşımıza çıkmaktadır. Savcılık meşakkatli yollardan geçerek ulaşılabilecek bir meslek olması, fakat köylüler ve ağa tarafından bunun pek ehemmiyeti olmadığı vurgusu yapılmaktadır.

“Günler sonra sınav sonuçları açıklanmış. Numan sınavda Türkiye birincisi olmuş. Sonucu görünce gözlerine inanamamış. O gece Ağa’nın evinde telefonlar susmuyormuş. Milli Eğitim Bakanından Vali’ye herkes Ağa’yı tebrik ediyormuş. Hatta Numan Cumhurbaşkanlığı Külliyesine davet edilmiş.” (s.9).

Metinde Eğitim Bakanı, Vali gibi mesleklerin önemi vurgulanmaktadır. Alınan neticenin ehemmiyeti gösterilmiştir.

“Günler, aylar, yıllar sonra Numan cumhuriyet savcısı olarak Çankırı’da savcılık görevini icra etmeye başlamış. Yalçın ve Yaman ise Numan’ı örnek alarak eğitimlerine kaldıkları yerden devam etmişler. Yalçın ve Yaman ise Numan’ı örnek alarak eğitimlerine kaldıkları yerden devam etmişler. Yalçın veteriner, Yaman ise ziraat mühendisi olmuş. Babalarından sonra çiftliği modern yöntemlerle büyütüp geliştirmişler ve köydeki çiftçilere örnek olmuşlar.” (s.9).

Cumhuriyet savcısı, veteriner, Ziraat mühendisliği gibi meslekler metinde karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca köy yaşantısının önemli ögesi olan çiftçilik için de modern anlamda bir geçişi göstermektedir.

“Saitbek Osmanov 42 yaşında bir tenisçidir. Çocukken ablasının onu pencereden aşağı atmasından dolayı yüksekten ve uçağa binmekten korkarmış. 30 yaşına geldiğinde bir arkadaşının ısrarı üzerine onunla yüksekçe bir dağa tırmanıp oradan paraşütle atlamış.” (s.16).

Meslek gruplarından biri olan tenisçi, metnin bu bölümünde karşımıza çıkmaktadır. Spor dallarından biri olan tenis, birçok dilin ortak meslek grubu ismidir.

“Osmanov, gazetecilere verdiği röportajda şöyle demiş:

“İlk kez gökyüzünde süzüldüğüm anda öleceğim sandım ama sonunda ölüm bile olsa bunu başaracağım dedim. Kendime güvenerek atladım ve paraşütü açtım. Yıllarca korktuğum şeyden boş yere uzak kalmışım dedim. Şimdi ayda bir kez arkadaşlarımla etkinlik yapıyorum, uçakla seyahat ediyorum.” (s.16).

Birçok toplumda önemli bir yere sahip olan gazetecilik mesleği, metnin bu bölümünde karşımıza çıkmaktadır. Röportaj kelimesi ile mesleği pekiştiren bir diyalog kurulmuştur.

“Hatice Erguvan, 51 yaşında, evli, 3 çocuk sahibi bir ev hanımıdır.” (s.17).

Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan ev hanımlığı, metinde okuyucuların karşısına çıkar. Kadının hem iş hayatında hem de evde etken olması, kadının önemini vurgular.

“Ferhat, Amasya’da nakkaşlık yapan hünerli bir gençtir.” (s.25).

Ferhat ile Şirin adlı bu metinde nakkaşlık mesleğine vurgu yapılarak mesleğin önemine de değinilmektedir.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında savcılık , valilik , ziraat mühendisliği , tenisçilik , gazetecilik, ev hanımlığı, nakkaşlıktan 1 adet olmak üzere mesleklere ait toplamda 7 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.11. Moda

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında modaaya ait kültür ögesine hiç yer verilmemiştir.

4.1.12. Müzik

“Birden fazla oyuncu ile oynanır. Oyunda ilk olarak ebe belirlenir. Seçilen ebenin gözleri bir bez yardımı ile bağlanır. Oyuncular ebeyi ortalarına alırlar ve ebenin etrafında bir halka oluştururlar. Oyuncular:

Türkü söyler döneriz,

Bil bakalım biz kimiz,

Göster bizi körebe’’

Sözlerini söylerler. Ellerini çırparak ebenin etrafında dönerler. Ebe, etrafında dönen oyuncuları elleri ile kontrol ederek kim olduklarını bulmaya çalışır. Kim olduğunu bulduğu oyuncunun adını söyler. Ebe eğer oyuncuyu doğru tahmin edebilirse oyunu kazanır.” (s.141).

Yazar burada okuyuculara oyun olgusunu açıklarken müzik unsuruna da kullanmıştır. Müziği de metne katarak okuyucu için iki olguyu öğretme gayesinde bulunmuştur. Basit bir müzik olsa da “türkü” kelimesi dikkat çeker çünkü “türkü” sadece Türk edebiyatında olması bunun bir kültür aktarımı olduğunun göstergesidir.

“Oyuncular iki oyuncuyu Bezirgan olarak seçerler. Bezirganlar diğer oyunculara duyurmadan oyunculara birer ad takarlar. Diğer oyuncular bu sırada Bezirganları bekleyedurur. Oyuncular yere bir çizgi çizerler. Bezirganlar çizginin iki tanında karşılıklı geçip el ele tutuşarak ellerini yukarıya kaldırırılar. Diğer oyuncular da tek sıra halinde dizilirler. Daha sonra oyuncular “Aç Kapıyı Bezirganbaşı şarkısını söyleyerek” Bezirganların oluşturduğu kapıdan geçmeye başlarlar. Şarkının son dizesi söylenirken kapı içerisinde olan oyuncu tutsak olarak kalır. Bezirganlar tutsak olarak kalan oyuncunun kulağına seçtikleri iki oyuncunun adını sorar. Hangi kelime söylendiyse tutsak olan oyuncu onun arkasına geçer. Son bir çocuk kalana kadar oyun bu şekilde devam eder.”(s.140).

Yazar bu metnin içinde de hem oyun hem de müziği bir arada kullanmıştır. Metnin geneli oyun olsa da müzik olgusu içinde yer alabilecek bir metindir. Özellikle şarkı isminin geçmesi müzik olgusunu bir adım daha öne çıkarmıştır.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında türkülerden ve oyun müziklerinden 1 adet olmak üzere müziğe ait toplamda 2 adet kültür ögesine yer verilmiştir

4.1.13.Özel Günler

“Osmanov, gazetecilere verdiği röportajda şöyle demiş:

“İlk kez gökyüzünde süzüldüğüm anda öleceğim sandım ama sonunda ölüm bile olsa bunu başaracağım dedim. Kendime güvenerek atladım ve paraşütü açtım. Yıllarca korktuğum şeyden boş yere uzak kalmışım dedim. Şimdi ayda bir kez arkadaşlarımla etkinlik yapıyorum, uçakla seyahat ediyorum.” (s.16).

Metinde Osmanov’un korkularını yendiği paraşüt etkinliği ile uçak seyahatinin ayda bir yapıyor olması, o günü özel bir gün olarak kılmaktadır. Metinde Osmanov’un korkularını bu şekilde yendiğini ifade etmektedir.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında kutlamalardan söz edilerek özel günlere ait 1 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.14.Psikoloji

“Dünyada pek çok tehlikeli durum ve bunlardan korkan insanlar vardır. Ancak bazı korkular küçük olsa bile bunların insanlardaki etkisi büyük olur. Bazen küçük yaşlarda yaşadığınız üzücü olaylar, hayvan saldırıları, çok sevilen birini kaybetmek gibi olaylar ya da doğal afetler insanda korku oluşturur ve bu korkular uzun yıllar hafızalardan çıkmaz. Örneğin, okuldan eve dönerken bir köpeğin saldırısına uğramak köpeklerden korkmanıza, kalabalık önünde düşmeniz ya da yanlış bir şey söylemeniz, kalabalık önünde rahat konuşamamanıza neden olur. Bu durumda korkularla yüz yüze kalırsınız. Aslında bu durumu ortadan kaldırmak için korkularınızın üstüne gitmeniz gerekir. Böyle yaparsak bir süre sonra göreceksiniz ki aslında korkulacak hiçbir şey yok!” (s.16).

Yazar burada bölümde psikolojik tahliller yapmış ve bu noktada korkularımızın üzerine gitmemiz durumunda üstesinden gelebileceğimizden bahsetmiştir. Metnin bu bölümü, öğrenciler için önemli görülmektedir. Bu durum da örneklerle pekiştirilmektedir.

“Osmanov, gazetecilere verdiği röportajda şöyle demiş:

- “İlk kez gökyüzünde süzüldüğüm anda öleceğim sandım ama sonunda ölüm bile olsa bunu başaracağım dedim. Kendime güvenerek atladım ve paraşütü açtım. Yıllarca korktuğum şeyden boş yere uzak kalmışım dedim. Şimdi ayda bir kez arkadaşlarımla etkinlik yapıyorum, uçakla seyahat ediyorum.” (s.16).

İnsanların küçük yaşlarda korkuları başlar. Bunların başında da yükseklik korkusu gelir. Osmanov da bunlardan biridir. Psikolojik anlamda kişileri zor

durumda bırakır. Metinde de psikolojik anlamda sıkıntı yaşadığımız durumların üzerine giderek üstesinden gelinebileceğini okuyuculara göstermektedir.

“Hatice Erguvan, 51 yaşında, evli, 3 çocuk sahibi bir ev hanımıdır. Yıllarca temizlik korkusu yüzünden evden dışarıya adım atmazmış, eve biri girmek istese onun üzerine baştan aşağı temizleyip ayaklarına galoş verip öyle içeri almış. Kızının tavsiyesi ile pek çok doktora gitmiş ama çözüm bulamamış.” (s.17).

Metinde temizlik anlamında psikolojik sorunlar yaşayan bir karakter verilmektedir. Hatice Hanım bu durumun üstesinden gelmek için birçok doktora gitse de sorununu çözmemiştir.

“2014 yılında kızı evde rahatsızlanınca eşini aramış ve onun gelmesini beklemiş. Ancak vakit geçtikçe kızının ateşi yükseliyor ve durumu kötüye gidiyormuş. Bunun üzerine cesaretini toplayıp kızını kucığına alıp dışarı çıkmış. Hastaneye gittiklerinde onu gören eşi büyük bir şaşkınlık geçirmiş. Hatice Hanım büyük bir korku yaşamış ama o günden sonra bu korkusunu yenmiş.” (s.17).

İnsanların korkularını yendiği bir diğer bölüm Hatice Hanım üzerinden verilmektedir. Dışarı çıkmakta zorlanan Hatice Hanım, mecbur kaldığı bir durum sonrasında bu korkusunu yenmeyi başarmıştır. Metinde burada “korkularını yenmek” deyiimiyle psikolojik sorunların üstesinden gelindiği mesajını vermektedir.

“Seher Elibol, 21 yaşında Üniversite öğrencisi. Seher, 11 yaşında annesini kaybetmiş. Babası ve babaannesi ona her zaman yardımcı olmuşlar ama Seher yaşadığı acıyı hiç unutmuyormuş. Bu durum onun içine kapanmasına ve gittikçe sessizleşmesine sebep olmuş. O, artık okulda eskisi gibi aktif değilmiş. Öğretmeninin sorduğu sorulara kekeleyerek cevap veriyormuş ve sürekli hata yapma korkusu yaşıyormuş. Bunun dışında kiminle konuşsa ona annesini soruyorlarmış. Annesi neredeydi? Neden ölmüştü? Her defasında aynı şeyleri anlatmaktan yorulan Seher insanlardan korkar olmuştu. Ta ki üniversite sınavını kazanıncaya kadar bu durum devam etmişti. Çünkü herkes Seher’in sınavı kazanamayacağını düşünüyordu. Seher içerisinde annesine beslediği sevgi, okuyacağına dair annesine verdiği sözlerle sınava çok iyi hazırlanmış ve Türkiye 3.sü olmuştu. Annesizlikten sonra kendi ayakları üzerinde durması gerektiğini anlamış, babasına destek olması gerektiğini düşünüp bu hayatta babasıyla birlikte güzelce yaşamayı kendisine hedef koymuştu. Sınav sonuçları açıklandığında ailesi ve çevresi bu duruma çok şaşırılmış ama Seher uzun zaman sonra kendisiyle gurur duymuş. Çünkü ona yakıştırılan başarısızlık kisvesini yırtmış ayaklarının altına almış, özgüvenini tekrar kazanmış ve hayatına dimdik duran bir birey olarak devam etmişti.” (s.17).

Metnin bir diğer psikolojik tahlili bu bölümde yer almaktadır. Deyimlerle şahsın psikolojisi gözler önüne serilmektedir. Bu psikolojik buhrandan kurtulmanın yolları da anlatılıp kişiyi huzura erdirdiği görülmektedir.

“Daha sonra Şam’a geçer, ve buradaki medreselerde üç yıl süre ile İslami ilimler hakkında eğitim alır. Bu süreçten sonra, Konya’ya dönen Mevlana’yı hocası Seyyid Burhanettin irşat ile görevlendirir ve Konya’dan Kayseri’ye gittikten bir süre sonra orada vefat eder. Hocasının ölüm haberi ile birlikte derin bir üzüntü yaşayan

Mevlana, büyük bir manevi boşluğa düşer. Bir süre sonra, Konya'ya gelen Şems-i Tebriz-i ile dostluk kuran Mevlana, manevi yolda ilerleyişine hızla devam eder. Bu dönemde çevre ile iletişimini keser ve derslere girmez. Bu durum onun sevenleri tarafından büyük tepki çeker, bunun üzerine Şems-i Tebriz-i Konya'yı terk eder. Mevlana, onun gitmesine çok üzülür. Onun gitmesine razı olmayarak oğlu Sultan Veled-i Şam'a gönderir ve Tebriz-i'yi geri getirir fakat dervişler tarafından tepki çeken Şems, bir gün gider ve bir daha da geri dönmez. Onun artık geri gelmeyeceğinden umudunu kesen Mevlana, bir daha medresedeki derslerine geri dönmez.” (s.57).

Metnin bu bölümünde Mevlana'nın psikolojik sıkıntılar yaşadığından bahsedilir. Evvela hocasının ölümünden sonraki ruh hali kendisini bayağı müşkül duruma sokmuştur. Şemsi Tebrizi ile tanıştıktan sonra manevi yola devam eden Mevlana, Şemsi Tebrizi'nin Konya'yı terk etmesiyle tekrar psikolojik buhrana girer. Öyle ki oğlunu görevlendirip Şemsi'yi tekrar Konya'ya getirtir. Fakat Şemsi bir daha dönmek üzere ayrıldıktan sonra Mevlana bir daha medresede derslere girmeme kararı alır. Bu kararındaki en temel sebep, Şemsi'nin yanında olmaması ve manevi anlamda yalnız kalmış olmasıdır.

“Sekiz çocuklu bir ailenin en son çocuğu olarak dünyaya gelmişti Zeynep. Babasının kız çocuklarını pek sevmemesi ve erkek çocuklarına daha fazla değer vermesinden dolayı Zeynep çok iyi bir çocukluk geçirememişti. Zeynep; okumayı ve okulu seven bir kızdı. Ancak babası diğer kız kardeşleri gibi onu da okutmayacaktı. Zeynep de diğer kardeşleri gibi okula gideceği yere evde ya da tarlada çalışacaktı. Bir gün televizyon izlerken bir kadın hâkimin dinledi Zeynep. Bu konuşmayı o kadar çok beğenmişti ki o günden sonra hep hâkim olmayı istedi. Hâkim olmak Zeynep'in hayali olmuştu. Bu meslekle ilgili rüyalar görüyor, ablalarına rüyalarını anlatıyor, gelecek günlerden hevesle konuşuyordu. Ancak istediklerine öyle kolayca ulaşamayacaktı Zeynep. Beşinci sınıfı bitirdikten sonra komşu kızlardan ders kitaplarını alıyor ve yaz tatilinde sonraki dönemin derslerine hazırlanıyordu. Ancak ablaları ona her zaman “Bak, biz de okumadık! Babam seni de okutmaz.” diyorlardı ama Zeynep'in okumaya ve hayallerine olan inancı tamdı. “Hayır, çalışıp okuyacağım; hâkim olacağım.” diyordu. Yaz tatili bitip de okullar tekrar açılınca Zeynep hüsrarla karşılaştı. Babası ona da izin vermemişti. Haftalarca ağladı. Ancak üzülmenin çare olmadığını gördü. Daha çok okudu, daha çok yazdı. “Elbet bir gün olacak, inaniyorum.” dedi. Üç yıl sonra sadece büyük ablasına söyleyerek gizlice bitirme sınavlarına girdi. Ortaokul diplomasını da aldı. Sonra yine azimle çalışmaya devam etti. İlkokul hocalarından bazıları da Zeynep'e destek veriyor her konuda yardımcı oluyordu. Onların sayesinde dışarıdan lise bitirme sınavlarına da girmeye başlamıştı. Babası bunu öğrendiğinde çok sinirlenmişti hatta Zeynep'e tokat atmıştı. Ama sonra “Evde oturup dışarıdan okuyarak zaten okulu bitiremez.” diye düşünüp hocaların da ısrarıyla izin verdi. Zeynep gece gündüz demeden fazlasıyla çalıştı. Bir yandan evde, tarlada annesine yardımcı oluyor bir yandan da derslerine gereken özeni gösteriyordu. Zeynep bir an önce liseyi bitirip üniversite okumak ve kendi ayakları üzerinde durmak istiyordu. Nihayet son sınavını da başarıyla verdi, lise diplomasını da aldı. Yine babasının itirazlarıyla karşılaştı. Babası; “Bu kadar yeter. Daha fazla okumayacaksın.” diyordu. O sıralarda Zeynep'in ablaları da bir bir evleniyorlardı. Zeynep'in başarısına sessiz kalmayan hocaları tekrar babasıyla konuşup onu ikna ettiler. Ancak babası okuması için ona herhangi bir yardım yapmadı. Zeynep Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazandı. Hocalarının bulduğu burslarla eskisinden daha da fazla çalışarak okumaya devam ediyor. O şimdi ikinci sınıfta ve hayallerinin peşinden gitmeyi sürdürüyor.” (s.110,111).

Bu metinde Zeynep'in psikolojik halini yansıtan olaylar verilmektedir. Hedeflerine ulaşmada birçok sorunla karşılaşır. En çok da babasının engel olma çabaları var olsa da kendisi hayallerinin peşinden koşmaktan vazgeçmemektedir. Günlerce ağlamasına rağmen bu psikolojiden kurtulmuş, gizli de olsa hedeflerine ulaşmıştır.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında kişilik ve karaktere ait 4, fobilere ait 3 olmak üzere psikolojiye ait 7 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.15. Sağlık / Spor

“Yalçın'ın bilek güreşindeki başarısını, Yaman'ın ata binmedeki hünerini millete anlata anlata bitiremezdi.” (s.8).

Metinde geçen “Bilek güreşi” ve “Ata binme” sporları Türk tarihinde önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple yazar bu sporlara dikkat çekmektedir.

“Saitbek Osmanov 42 yaşında bir tenisçidir. Çocukken ablasının onu pencereden aşağı atmasından dolayı yüksekten ve uçağa binmekten korkarmış. 30 yaşına geldiğinde bir arkadaşının ısrarı üzerine onunla yüksekçe bir dağa tırmanıp oradan paraşütle atlamış.” (s.16).

Spor dalları, kitaptaki metinlerde sıkça rastlanılan bir unsurdur. Tenis de bunlardan biridir.

“2014 yılında kızı evde rahatsızlanınca eşini aramış ve onun gelmesini beklemiş. Ancak vakit geçtikçe kızının ateşi yükseliyor ve durumu kötüye gidiyormuş. Bunun üzerine cesaretini toplayıp kızını kucağına alıp dışarı çıkmış. Hastaneye gittiklerinde onu gören eşi büyük bir şaşkınlık geçirmiş. Hatice Hanım büyük bir korku yaşamış ama o günden sonra bu korkusunu yenmiş.” (s.17).

Parçada rahatsızlanmak, ateş yükselmesi, durumu kötüye gitmek, hastane gibi ifadeler, sağlık terimiyle alakalı ifadelerdir. Metinde bu ifadelere yer verilmesi, okuyucunun bu terimleri öğrenmesine ve kullanmasına yol açar.

“Bugünkü gazete köşemizde çoğumuzun bilmediği bir yanlıştan bahsetmek istiyoruz. Beslenme ve yemek yeme arasındaki ince çizgiden. Beslenme, açlık duygusunu bastırmak, karın doyurmak ya da ayaküstü atıştırmalarla günü tamamlamak demek değildir. Sağlığımızı korumak, geliştirmek, yaşamımıza sağlıklı ve iyi bir şekilde devam edebilmek, yaşam kalitemizi arttırabilmek için vücudumuza gerekli olan besinleri gerekli miktarda almaktır. Vücut için gereken besinleri kararında alırsak dengeli, eğer bazı besinleri az bazı besinleri çok tüketirsek dengesiz beslenmiş oluruz. Dengeli beslenme kişinin hayat kalitesini yükseltir ve daha sağlıklı yaşamasını sağlar. Ayrıca kalp, mide ve solunum rahatsızlıklarının önüne geçer. Fakat dengesiz beslenme kişinin yaşamını da olumsuz bir şekilde etkiler. Kolesterol, yüksek tansiyon, obezite, kalpte ritim bozuklukları, mide rahatsızlıkları gibi pek çok hastalık ortaya çıkar. Alınan besinlerin miktarları kadar ne

zaman ve ne şekilde tüketildiği de önemlidir. Örneğin, uzmanlar geç saatlerde yemek yemenin doğru olmadığını söyler. Ayrıca üç beyaz dedikleri un, tuz, şekerden de uzak durmamız gerektiğini vurgular. Bunların dışında beslenmemize dikkat ederken bilmemiz gereken bazı hususlar vardır.

Şimdi kısaca bunlardan da bahsedelim:

1. Yemekten önce 1 bardak su içilmelidir. Bu sizin erken tokluk hissi duymanızı sağlar ve gereğinden fazla yemek yemezsiniz.

2. Ancak yemek süresince su içmekten kaçınmalısınız. Çünkü bu sizin sindiriminizi iyi çalıştırmaz.

3. Geç saatlerde yemek yememek gerekir. Ancak yine de bir şeyler yemek isterseniz meyve, yoğurt, süt gibi besinleri tercih etmelisiniz. Yağlı, unlu besinlerden sakınmalısınız.

4. Yemekten hemen sonra yatmamalısınız. Bu kalbinizi rahatsız edecektir.

5. Yemekten sonra hemen tatlı yenmemeli. Aradan belli bir süre geçmelidir.

6. Yemek süresince besinleri çiğnemeli ve yavaş yemeliyiz.

7. Hazır yiyeceklerden ve abur-cuburdan olabildiğinde uzak durmalıyız.

8. Organik sebze ve meyveleri tercih etmeliyiz. Sebze ve meyveleri mevsimine göre tüketmeliyiz, sebze ve meyveleri tüketirken temizliğe önem vermeli, iyice yıkamadan yemeliyiz.

9. Hazır su tüketiminde suyun pH değerine dikkat etmeliyiz. İyi bir suyun pH değerinin 6,5 ile 8,5 arasında olması gerekir.” (s.94,95).

Kitabın “Beslenme Üzerine” başlıklı metninde sağlıklı beslenmenin yolları ve yapılması gerekenler maddeler halinde verilmiştir.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında milli sporlarımıza ait 1, sporlara ait1, sağlık ve spor ilişkisine ait 1, hastalıklar ve tedavilerine ait 2 olmak üzere sağlık ve spora ait toplamda 5 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.16. Tarih

“Ferhat, Amasya’da nakkaşlık yapan hünerli bir gençtir. Onun sanatını çevrede duymayan, bilmeyen kalmamıştır. Aynı zamanda o, cesur, yiğit ve söz dinlemez biridir. Günlerden bir gün Ferhat, Amasya sultanı Mehmene Banu’nun kardeşi Şirin’i görür ve ona aşık olur. Ferhat, Şirin’i ablasından ister. Mehmene Banu, Ferhat’a aşık olduğu için onu Şirin ile evlendirmek istemez ama kardeşinin de üzülmeye gönlü razı olmaz. Bunun için Ferhat’a yapamayacağını düşündüğü bir şart koşar. Ondan Amasya’daki dağı delmesini ve şehre su getirmesini ister. Cesur Ferhat, düşünmeksizin Mehmene Banu’nun teklifini kabul eder. Kalbine sevgisini, eline balyozunu alarak dağa çıkar. Başlar aşk ateşiyle taşlara vurmaya. Onun sevdası taşları bile küle çevirir. Su şehre gelinceye kadar durmaksızın çalışır.” (s.25).

Kitabın bu bölümünde tarihsel anlamda önemli bir yere sahip olan Ferhat ile Şirin'in hikayesine bir girizgâh ile yapılmaktadır. Okuyuculara bu manada tarihsel bilgi verilmektedir.

“...Araştırmacılar merak uyandıran bu sonsuz âlemin temellerini M.Ö. 3000’li yıllarda yaşayan Sümer Medeniyetine kadar dayandırıyormuş.” (s.34).

Metnin bu bölümünde “M.Ö. 3000’li yıllar ve Sümer Medeniyeti” ifadeleriyle tarihsel geçmişe giderek okuyucuyu bilgilendirilmiştir.

“Sümer Medeniyeti döneminde Ziggurat denilen mabetlerin üzerine kurulan gözlem evleri sonucunda ayın sabit bir yörüngede durduğu, bazı yıldızların yerinin değiştiği tespit edilmiş. Bu durum astroloji rahipleri üzerinde büyük bir heyecan uyandırmış. Rahipler yeryüzünde meydana gelen olayların gökyüzü ile bağlantılı olduğunu keşfetmiş.”(s.34).

Tarihsel anlamda bilgilerin verildiği bu bölümde Sümer Medeniyetinin Ziggurat mabetlerinden bahsedilerek “gözlem evi, yörünge” gibi ifadelerle okuyucular daha önce karşılaşmadıkları kelimeleri öğrenmişlerdir.

“Sümerlerden sonra Babiller astroloji biliminde söz sahibi olmuşlardır. Onlar gökbilimi üzerinde yaptıkları çalışmalarda gezegenlerin özelliklerini anlatma dışında bunlarla ilgili matematiksel hesaplar da yapmışlardır. İşte bu çalışmalar temelinde gökbilimi geçmişten günümüze kadar yeni keşiflerle gelişimini devam ettirmiştir. Günümüzde ise galaksi denen sonsuzlukta hala yeni keşifler yapılıyor ve galaksinin gizemi çözülmeye çalışılıyor.”(s.34).

Sümerlerin ve Babillerin bahsedildiği bu bölümde tarihi bilgilerin de verildiği görülmektedir. Geçmişten günümüze kadar keşiflerin devam ettiği bilgisi de bu unsur içerisinde ele alınır.

“Mevlana, 30 Eylül 1207’de Afganistan’da bulunan Horasan’ın Belh şehrinde doğar. Babası dönemin önemli bilginlerinden Bahaddin Veled, annesi ise Belh emirinin kızı Mümine Hatun’dur.” (s.56).

Kitabın “MevlanaCelaleddini Rumi” başlıklı metnin giriş cümlesinde, Mevlana’nın doğduğu yılı ve doğduğu şehirden bahsederek başlar. Annesi ve babası hakkında da bilgi verilen bu cümlede Mevlana okuyuculara tanıtılır.

“3 Mayıs 1228’de Konya’ya yerleşen Mevlana, burada Hükümdar Alaaddin Keykubat tarafından çok saygı görür. Babasından aldığı tasavvuf terbiyesiyle çevresinde Allah dostu olarak bilinen Mevlana, Konya’dayken babasını kaybeder. Babasının vasiyeti ve hükümdarın ricası üzerine Seyyid Burhanettin Tirmizi Konya’ya gelene kadar babasının postunda kalır. Daha sonra, Tirmizi’nin eğitimi altına giren Mevlana, hocası tarafından çok sıkı bir sınava tabi tutulur ve bütün sınavları başarı ile verir. Konya’da Tirmizi’ninmanevi terbiyesi altında ona dokuz yıl hizmet eder. Büyük bir İslami terbiye ve eğitimden sonra, manevi olgunluğa

ulaşan Mevlana Celâlettin-i Rumi, İslami ilimlerde daha da ilerlemek için Halep'te bulunan Halaviyye Medresesi'nde dört yıl eğitim alır. Burada dönemin büyük âlimleri ile tanışıp sohbet etme fırsatı bulur.” (s.57).

Tarihsel bir süreçten bahsedildiği metnin bu bölümünde Mevlana'nın Konya'ya yerleşmesi olayı kaleme alınmıştır. Anadolu topraklarına yerleşen Mevlana'nın hayatı bu süreçten sonra farklı bir serüvene sürüklenmiştir. Metinde bu süreç ayrıntılı bir şekilde okuyucuya verilmektedir.

“Urfa'da bulunan dünyanın en eski tapınak merkezlerinden biri olan Göbekli Tepe, Neolitik Çağ'a ait olup şehirden 18 kilometre uzakta bir alanda yer alır. UNESCO'da 6 yıl önce geçici listeye alınmasına rağmen asıl listeye geçemeyen Göbekli Tepe, komitenin bir heyetinin, geçen yıl ekim ayında adaylık başvurusuyla ilgili olarak Göbekli Tepe'yi ziyaret etmesinden sonra Bahreyn'de yapılan 42. UNESCO Dünya Mirası Komitesi toplantısında UNESCO Dünya Miras listesine alınır. Ülkemiz için çok önemli olan bu toplantıya Şanlıurfa Müze Müdürü ve Göbekli Tepe Kazı Başkanı Celal Uludağ da katılır. Günümüzde de her gün yerli ve yabancı turistlerin uğrak yeri olan Göbekli Tepe'de 1995 yılından beri kazı çalışmaları yapılır. Buradaki kazılar sonucunda Neolitik Döneme ait 3 ile 6 metre boylarında, 40 ile 60 ton ağırlığında “T” biçiminde dikili taşlara rastlanır. Bu taşların üzerinde dikildikleri dönemlere ait hayvan figürleri yer alır. Çok eski tarihi olduğu halde bölgede yapılan kazılar sonucunda pek çok kahlntı elde edilir. Daire ve dikdörtgen şeklinde dünyanın en eski tapınak kahlntıları ve 12 bin yıl öncesine ait bir insan heykeli bulunur.” (s.64).

Türkiye'nin önemli tarihi yerlerinden biri olan Göbekli Tepe, bu metinde okuyucuların karşısına çıkmaktadır. Tarihsel kelimelerin sıkça görüldüğü bu metinde Neolitik Çağ'dan bahsedildiği görülmektedir. Ayrıca “kazı yapmak” ifadesiyle de tarihi bir yer olduğu anlatılmaktadır. Bu kazılar neticesinde en eski tapınak kalıntıları ve on iki bin öncesine ait insan heykellerinin var olması tarihsel manada önemli bir yere sahip olduğu gösterilmektedir.

“Akdamar Kilisesi, Van'ın Gevaş ilçesinde bulunan Akdamar Adası'ndadır. 915-921 yılları arasında Kral I. Garik'in emriyle Keşiş Manuel tarafından yaptırılır. Kilise, ilk olarak saray kilisesi olarak hizmet verir sonra manastıra dönüştürülür. Kilise, mimari açıdan incelenecek olursa, yapımında kesme tuf taşları kullanılır. Plan olarak ise dört yapraklı yonca biçimindeki haç şeklindedir. Kilisenin batıda ve güneyde olmak üzere iki kapısı bulunur. Kilisenin içi görsel olarak oldukça renkli fresklere sahiptir. Âdem ile Havva'nın cennetten kovulması, Hz. Yusuf'un denize atılma sahnesi Fresklerde sergilenen sahnelerden sadece birkaçıdır. Kilise dış cephe olarak el işçiliği, taş oyma sanatının en güzel örneklerini barındırır. Abbasiler yoluyla gelen Orta Asya Türk sanatının etkileri de kilisede görülmektedir. Akdamar Kilisesi, 1703'teki depremde hasar görür. 1712-1770 yıllarında onarılan kiliseye 18. yüzyılda çan kulesi ilave edilir. Uzun bir aradan sonra 2007 yılında tekrar restore edilen kilise, günümüzde anıt müze olarak hizmet vermektedir. Bulunduğu bölgede çeşitli efsanelere ve rivayetlere konu olan Akdamar Kilisesi'nin şöyle bir hikâyesi vardır.” (s.65,66).

Tarihi mekanlardan bir diğeri ise Akdamar Kilisesi'ni anlatan metindir. Metnin bu bölümünde Van ili okuyucuları karşılar. Türkiye'nin her köşesi bir

tarihi mekân niteliği gösteren bu ünite de kilisenin tarihi anlatılır. Kilisedeki motiflerin sadece Hristiyanların elleriyle çıkan motifler olmadığı Abbasiler yoluyla Orta Asya Türk sanatının da etkilerinin var olduğu belirtilmektedir. Burada okuyucular hem Abbasiler hem de Orta Asya terimiyle karşılaşır. Ayrıca el işçiliği, taş oyma gibi ifadeler de bu seri kitapta ilk defa bu metinde rastlanmaktadır. Kilisenin şu anda anıt ve müze olarak kullanılıyor olması da turistler için gidilecek bir yer olarak ifade edilir.

“Osmanlı Devleti’nin önemli padişahlarından olan ve 1453 yılında İslam âleminin büyük düşü olan İstanbul’u fetheden Fatih Sultan Mehmet’in Türbesi, İstanbul’da Fatih Camisi’nin mihrabının ön tarafında avluda bulunur. 1765 yılında yapıldıktan sonra hasara uğrayan türbeyi 3. Mustafa 1766 yılında yeniden inşa ettirir. Türbeye geniş, üzeri kurşun kaplı, bir kapıdan girilir. Kapının üzerinde süslü saçaklar vardır. Fatih Türbesi kubbeli türbelerdendir. Fatih’in sandukası da bu kubbeden sarkan görkemli avizenin altında yer alır. Binlerce yıllık tarihi olmasına rağmen türbe hala gösterişli yapısını korumaktadır. Türbenin içerisinde çok değerli eserler de vardır. Hz. Peygamber’in (sav) dişi ve Fatih tarafından yazılmış bir Kur’anı Kerim bunlardan biridir.” (s.69).

Kitabın “İstanbul’da Bir Sultan” başlıklı bu metinde Fatih Sultan Mehmet’in türbesi anlatılır. Türbe anlatılırken İstanbul’un fetih tarihi olan 1453 de bahsedilmiştir. Dünya tarihinde önemli bir yere sahip olan Fatih Sultan Mehmet, bir İslam alimi olması yanı sıra büyük bir düşünürdür. Türbeyle alakalı 3. Mustafa 1766 tarihinde yeniden inşa etmiştir. Türbe betimlenirken Türk tarihi motiflerine de yer verildiği görülmektedir.

“1847’de Amerika’da dünyaya gelen Thomas Alva Edison, keşfettikleriyle insanlığı ışık çağına sokan bir bilim adamıdır. Hollanda kökenli bir eskicinin oğlu olan Edison, küçük yaşlarda rahatsızlanması durumunda okula geç başladı. Okul için yetersiz görülen Edison, evinde özel dersler aldı. Babasının işlerinin ters gitmesi halinde ailesiyle birlikte bulundukları şehri terk etmek zorunda kaldı. Thomas Edison, ailesinin geçimine katkıda bulunmak için 12 yaşında trenlerde gazete satmaya başladı. Çalışmasının üçüncü yılında yaptığı bir deney sonucunda yangın çıkartıp kovuldu. İşsizliğin vermiş olduğu üzüntüyle sokakta dolaşırken bir genci tren kazasından kurtardı. Kurtardığı gencin babası bir telgraf şirketinin müdürüydü. Oğlunun ricası üzerine şirket müdürü Edison’u işe aldı. Çalıştığı telgrafhanede iyi işler başaran ve zenginleşen Thomas Edison, kendisine büyük bir çevre edindi. Sağır olması durumunda bildiği her şeyi yazıya döktü. 1876’da kendi fabrikasını kurdu ve çalışmalarına burada devam etti. Elektriğin iletken maddesini bulması halinde tüm şehri aydınlatan ampulü piyasaya sundu. Graham Bell’in icat ettiği telefona mikrofon ekleyerek modern telefonun ilk örneğini yaptı. Teknolojinin gelişmesine öncülük eden Edison 1931 tarihinde hayatını kaybetti.

1856 yılında Hırvatistan sınırındaki Smiljan’da doğan Nikola Tesla, elektrikle oynayan muhteşem bir mucittir. Küçük yaşlarda abisinin bindiği atı istemeden korkuttu ve abisinin attan düşerek ölmesine sebep oldu. Bu olayın yaşanması durumunda kendisini hayatı boyunca suçlu hissetti. İlkokuldayken şemsiyeyle havadaki enerjiyle yükselebileceğini düşünen Tesla, evlerinin çatısından düştü. Bir süre yataktan kalkamadı. İngilizceyi ve Fransızca’yı kendi kendine öğrendi. Alternatif akımı ortaya çıkardı. Elindeki formüllerden anlayacağını

düşündüğü tek kişinin, Edison'un, yanına gitti. Edison devrelerdeki akımı düzenlemesi için onu yanına aldı. Tesla, para için araları bozulan Edison'la anlaşamadığı takdirde oradan ayrılarak kendi işini kurdu. Yön ve hacim değiştiren alternatif akım sayesinde Edison'a taş çıkararak ünlendi. Tesla 1943 yılında vefat etti. Yaptığı ışınlanma projesiyle ilgili çalışmalarına FBI tarafından el konuldu.” (s.122, 123).

Alanında ün yapmış şahsiyetlerin konu alındığı “Karanlıktan Aydınlığa” başlıklı bu metnin birinci ismi Thomas Alva Edison’dur. Birçok başarısı olan bilim adamının önemi okuyuculara vurgulanmaktadır. İkinci isim Nikola Tesla’dır. Tesla, Edison’la beraber çalışmış ve birlikte fakat sonrasında ayrılmıştır.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında alanında ün yapan şahsiyetlere ait 3, medeniyet tarihine ait 3, şehirlere ait 2, tarihi binalara ait 3 olmak üzere tarihe ait toplamda 11 kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.17.Temizlik

“Hatice Ergüven, 51 yaşında, evli, 3 çocuk sahibi bir ev hanımıdır. Yıllarca temizlik korkusu yüzünden evden dışarıya adım atmamış, eve biri girmek istese onun üzerini baştan aşağı temizleyip ayaklarına galoş verip öyle içeri almış. Kızının tavsiyesi ile pek çok doktora gitmiş ama çözüm bulamamış.” (s.17).

Temizlik özellikle Türk kültüründe önemli bir yere sahiptir. Metnin bu bölümünde Hatice Hanım’ım temizlik anlayışına dikkat çekilmektedir. Temizlikle alakalı hastalık derecesine kadar uzanan bir süreçten bahsedilir. Galoş gibi temizliği ifade eden terim de kullanılmıştır.

“Bu süreçte meydana gelen plansız ve çarpık kentleşme yeşil alanların tahrip edilip tarım arazilerinin imara açılması nedeniyle çevresel sorunlar ortaya çıktı. Gelişi güzel yapılan konutlar yüzünden ormanlardaki canlı türleri yok oldu ve yaban hayatının yaşam alanı daraldı. Hava ve çevre kirliliği daha da arttı. Bu problemlerle bugün yeteri kadar ilgilenilmezse gelecekte çok büyük problemler meydana gelecek. Nasıl mı?Çocuklarımız masmavi ve pırıl pırıl aydınlanan sabahlara değil, gri betonlar içinde kurşun rengi bulutlara gözlerini açacaklar. Çocuklarımız dört duvar arasına hapsedilecek. Onların koşup oynayacağı ya da gölgesine oturup salıncaklarını kuracakları görkemli ağaçlar kalmayacak.”(s.145).

Yukarıdaki paragrafta çevre sorunları dile getirilmektedir. Yazar okuyucuya insan eliyle çevrenin tahrip olduğunu anlatmaktadır. Bu çevre sorunları ile birlikte canlı çeşitliliğinin de tehlikeye girdiğini ifade eder. Bunlarla da yetinmeyip gelecek kuşakların bu sorunların tam içinde kalacağını açıklamaktadır. Metindeki önemle vurgulanan çocukların yaşamıdır. Onların anne ve babalarındaki gibi çocukluğu olmayacağını dile getirir.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında temizlikle ilgili kavramlara ait 1, çevre kirliliğine ait 1 adet temizliğe ait toplamda 2 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.18. Yiyecekler/İçecekler/Tatlılar

“Dört mevsimin aynı anda yaşandığı cennet ülke Türkiye yedi bölgeye ve seksen bir ile sahiptir. Her bölgede çok farklı bir lezzet yelpazesi vardır ve buralarda farklı farklı lezzet pınarları çağlar. İsterseniz lezzet yolculuğumuzu rehber eşliğinde Karadeniz’den başlatalım. Yemyeşil doğası ve billur sularıyla Karadeniz, nadir lezzetlerin bulunduğu bir bölgedir. Trabzon’da hamsili pilavın ve mihlamanın tadına baktırılarak, sarp dağlar aştırlarak Rize’ye ulaştırılırsınız. Burada tavşankanı bir çay içip yorgunluk attıktan sonra Doğu Anadolu’ya doğru yola koyulursunuz. Kars’ta tirit Diyarbakır’da kaburga dolması yedirilerek Güneydoğu Anadolu’ya uzandırılırsınız. İlk uğrak yeriniz Urfa’da bir sıra gecesi olur. Türküler eşliğinde eğlenilirsiniz. Etli çiğ köfte yiyerek acı mırza ile günü tamamlarsınız. Ertesi gün Antep’te bir tatlı molası verip cevizli baklavanın tadına bakabilirsiniz. Daha sonra yolunuz kıvrıla kıvrıla Akdeniz’e düşer. Hatay’dan zahterli çörek alıp tarihi şehirlerde size tattırılan kaymakla künefeden yiyebilirsiniz. Sonra sizi turizm cenneti Antalya karşılar. Düğün çorbasıyla başlatılan yemeğiniz enginarlı Girit kebabı ile taçlandırıldıktan sonra ılık meltemler eşliğinde güzel Ege ile karşılaşrsınız. Aydın’da dalından incir yiyerek kekik kokan hava eşliğinde İzmir’e geçersiniz. Bol limonlu zeytinyağlı sarmanın ardından börülce salatası yiyebilirsiniz. Sizi medeniyetler beşiği Marmara karşılar sonra. Çanakkale’de kısa bir gezintiden sonra fava yiyerek yeşil Bursa’dan eşe dosta kestane şekeri alabilirsiniz. Son durağımız İç Anadolu’ya geldiğinizde ise Kayseri’de mantı yedikten sonra Konya’da bamya çorbası ile etli ekmek yiyerek yolunuza Yozgat’a doğru devam edebilirsiniz. Burada kendi elinizle siz kırdırılan testiden çıkarılan testi kebabını yiyebilirsiniz. Böylece yedi bölgede farklı kültürleri yaşar tabir yerindeyse yetmiş lezzet tadarsınız.” (s.84).

Kitabın “Lezzet Kültürü” başlıklı bölümünde giriş kısmında bizi Karadeniz yemekleri karşılar. Hamsili pilav ve mihlamadan sonra çaydan bahsedilir. Kars’ta tirit, Diyarbakır’da kaburga dolması ile okuyuculara bölgenin lezzeti hakkında bilgiler verir. Urfa’da etli çiğ köfte, Antep’te ise baklavanın meşhur olduğundan bahsedilir. Sonrasında Antalya bölgesine gelindiğinde düğün çorbası ve enginarlı Girit çorbasında bahsedilir. İzmir’de ise zeytinyağlı sarma, Bursa’da kestane şekeri, Kayseri’de mantı, Konya’da bamya çorbası ve etli ekmek, Yozgat’ta ise testi kebabı metinde geçen yemek içecek adlarıdır.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında yöresel Türk yemekleri anlatılarak yiyecek, içecek ve tatlılara ait 1 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.19. Zaman

“Zaman akıp giderken Numan’ın sınav vakti geldi çatı.” (s.8).

Metinde karşımıza çıkan “geldi çattı” deyimini, zamanın artık nihayete erdiğini göstermektedir.

“Günler, aylar, yıllar sonra Numan cumhuriyet savcısı olarak Çankırı’da savcılık görevini icra etmeye başlamış. Yalçın ve Yaman ise Numan’ı örnek alarak eğitimlerine kaldıkları yerden devam etmişler.” (s.9).

Günler, aylar, yıllar ifadeleriyle zaman kavramı okuyucuya verilmektedir.

Dün gece ablamla gökyüzüne bakarken yıldızlar hakkında sohbet etmeye başladık. Ablam bana bu konuda çok şey anlattı. Onun bu kadar çok şeyi nasıl bildiğine şaşırılmışım. Meğerse üniversitedeyken hocaları onlara her hafta belgesel izletirmiş. Dün öğrendiğim bilgilere göre galaksi; içinde gezegenler, yıldızlar, toz ve gaz bulutlarının olduğu sonsuz karanlık ve sırlarla dolu bir sistemmiş. Araştırmacılar merak uyandıran bu sonsuz âlemin temellerini M.Ö. 3000’li yıllarda yaşayan Sümer Medeniyetine kadar dayandırıyormuş. O zamanlarda yaşayan insanların zenginliği ve düşünce hürriyeti gökbilimi hakkında çalışmak için büyük imkânlar sağlıyormuş. Hatta Sümerlerdeki astroloji rahiplerinden oluşan bir topluluk bu çalışmalarını yürütürmüş. (s.34).

Kitabın “Gökbiliminin Doğuşu” adlı metinden alınan bu bölümde zaman kavramıyla alakalı ifadelere yer verilmiştir. Uzun geçmiş (M.Ö.3000) ve kısa geçmiş (dün gece) ile okuyucular bilgilendirilmiştir.

“Dünyamız insanoğlunun evrende yaşayabildiği tek gezegendir. Peki, dünyamızdaki doğa olaylarını meydana getiren diğer gezegenler hangileridir? Tabi ki bu gezegenlerin başında güneş ve ay gelmektedir. Dünya kendi etrafında ve güneşin etrafında olmak suretiyle iki şekilde döner. Dünya kendi etrafındaki dönüşünü 1 günde, güneşin etrafında dönüşünü ise 1 yılda tamamlar. Dünyanın kendi etrafında dönmesi sonucu gece ile gündüz, güneşin etrafında dönmesi sonucunda ise mevsimler oluşur. Dünyamız ve ay, ışık enerjisini güneşten alır. Ay da dünya etrafında ve güneşin etrafında döner. Ayın, güneşin ve dünyanın etrafında dönme süresi eşit olup 27,3 gündür. Ay, dünyaya en yakın gezegendir. Dünyadan baktığımızda ayın sadece bir yüzünü görebiliriz. Ayın güneşin etrafında dönüşü sırasında ayın gölgesi dünya üzerine düşer. Buna “güneş tutulması” denir. Ay ise dünyanın etrafında dönerken dünyanın gölgesi ayın üzerine düşer ve ay güneşten ışık alamaz. Bu olay yaklaşık bir saat sürer ve “ay tutulması” olarak adlandırılır.” (s.41).

Metnin bu bölümünde “bir gün, bir yıl, gece, gündüz” gibi zamanı temsil eden sözcük grupları, okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Ayrıca “27,3 gün” ifadesiyle ayın dönme süresinden bahsedilerek zaman kavramına işaret etmektedir. Bu zaman ifadesiyle “Güneş tutulması” kelime grubu öğretilmektedir. “Ay tutulması” ise ayın güneşten ışık alamama hadisesidir. Bu durumun da yaklaşık bir saat sürdüğünü ifade ederek bu tarz kelime grupları öğretilmektedir.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında zamanın tanımında ait 1, zamanla ilgili kavramlara ait 3 olmak üzere zamana ait toplamda 4 kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.20. Eğitim

“Derken Numan Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazanmış.” (s.9).

Metinde geçen Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ifadesi, eğitime alakalı olup eğitimin önemi vurgulanmaktadır.

“O günden sonra Ağa kaba kuvvetin cesaret olmadığını anlamış ve Yalçın ile Yaman’ı da okumaları yönünde teşvik etmiş.” (s.9).

Metnin bu bölümünde Ağa, eğitimin ne denli önemli olduğunu anlamış ve diğer çocuklarına da bu hususta teşvik edici tavsiyelerde bulunmuştur.

“Seher Elibol, 21 yaşında Üniversite öğrencisi. Seher, 11 yaşında annesini kaybetmiş. Babası ve babaannesi ona her zaman yardımcı olmuşlar ama Seher yaşadığı acıyı hiç unutmuymuş. Bu durum onun içine kapanmasına ve gittikçe sessizleşmesine sebep olmuş. O, artık okulda eskisi gibi aktif değilmiş. Öğretmeninin sorduğu sorulara kekeleyerek cevap veriyormuş ve sürekli hata yapma korkusu yaşıyormuş. Bunun dışında kiminle konuşsa ona annesini soruyorlarmış. Annesi neredeydi? Neden ölmüştü? Her defasında aynı şeyleri anlatmaktan yorulan Seher insanlardan korkar olmuştu. Ta ki üniversite sınavını kazanıncaya kadar bu durum devam etmişti. Çünkü herkes Seher’in sınavı kazanamayacağını düşünüyordu. Seher içerisinde annesine beslediği sevgi, okuyacağına dair annesine verdiği sözlerle sınava çok iyi hazırlanmış ve Türkiye 3.sü olmuştu. Annesizlikten sonra kendi ayakları üzerinde durması gerektiğini anlamış, babasına destek olması gerektiğini düşünüp bu hayatta babasıyla birlikte güzelce yaşamayı kendisine hedef koymuştu. Sınav sonuçları açıklandığında ailesi ve çevresi bu duruma çok şaşırılmış ama Seher uzun zaman sonra kendisiyle gurur duymuş. Çünkü ona yakıştırılan başarısızlık kisvesini yırtmış ayaklarının altına almış, özgüvenini tekrar kazanmış ve hayatına dimdik duran bir birey olarak devam etmişti.” (s.17).

Okuma parasının bu bölümünde eğitimle alakalı üniversite, okul, sınavı kazanmak, sınav sonucu gibi bazı terimler verilmiştir. Bu ifadeler ile okuyucu eğitimle alakalı bilgilendirilmektedir.

“...Zeynep Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazandı. Hocalarının bulduğu burslarla eskisinden daha da fazla çalışarak okumaya devam ediyor. O şimdi ikinci sınıfta ve hayallerinin peşinden gitmeyi sürdürüyor.” (s.111).

“İnandı ve Başardı” başlıklı metinde geçen Zeynep isimli karakter, hayallerinin peşinden koşar ve hedeflediği Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazanır.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında lise eğitimine ait 1, üniversite eğitimine ait 2, eğitimle ilgili kavramlara ait 1 olmak üzere eğitime ait toplamda 4 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.21. Oyun veya Çocuk Oyunları

“Oyuncular iki oyuncuyu Bezirgan olarak seçerler. Bezirganlar diğer oyunculara duyurmadan oyunculara birer ad takarlar. Diğer oyuncular bu sırada Bezirganları bekleyedurur. Oyuncular yere bir çizgi çizerler. Bezirganlar çizginin iki tanında karşılıklı geçip el ele tutuşarak ellerini yukarıya kaldırırılar. Diğer oyuncular da tek sıra halinde dizilirler. Daha sonra oyuncular Aç Kapıyı Bezirganbaşı şarkısını söyleyerek Bezirganların oluşturduğu kapıdan geçmeye başlarlar. Şarkının son dizesi söylenirken kapı içerisinde olan oyuncu tutsak olarak kalır. Bezirganlar tutsak olarak kalan oyuncunun kulağına seçtikleri iki oyuncunun adını sorar. Hangi kelime söylendiye tutsak olan oyuncu onun arkasına geçer. Son bir çocuk kalana kadar oyun bu şekilde devam eder.”(s.140).

Kitabın 140. sayfasında yazar dört tane oyundan bahsetmektedir. İlk oyunu açıklarken oyunun amacından bahseder. Metnin başında çocuk oyunu gibi ifadeler olmasa da yazar açıklamalarıyla bu oyunun çocuklar için olduğunu açıktan açığa ifade eder. Yazarın bu metinde yaptığı bir başka şey de oyun adı altında *şarkı* unsurudur. Belki de oyun olgusu altında hem sanat hem de çocuk oyunlarında sanatın geliştirici yönünü vurgulamaktır.

“İki kişi arasında oynanan bir oyun türüdür. Eğer oyuncu sayısı fazla olursa iki takım oluşturularak da oynanabilir. Önce takımlar belirlenir, takımlar belirlendikten sonra yere bir çukur kazılır. Çukurun üzerine sisindir şeklinde bir çubuk konulur. Oyuncu uzun bir sopa ile çubuğu havaya kaldırır ve çubuğa vurur. Amaç çubuğu en uzağa göndermektir. Çubuğu en uzağa atan oyuncu oyunu kazanır.”(s.140).

Burada da yazar aynı sayfanın içinde yer alan ikinci oyunu açıklayarak okuyuculara oyunu öğretmek istemiştir. Diğer oyundan farklı olarak burada ekip çalışmasına yer vermektedir. Son cümlesini “kazanır” olarak bitirmektedir. Diğer üç oyunda olmayan bir unsur olarak ekip çalışması ve birlikteliktir. Yazar son cümleyi bilerek seçerek ekip çalışmasının ehemmiyetini vermek istemiştir. Kazanmanın birliktelikle olduğunu açıktan açığa vurgular yazar. Bunu diğer oyunlara baktığımızda rahat bir şekilde anlayabiliriz.

“Birden fazla oyuncu ile oynanır. Oyunda ilk olarak ebe belirlenir. Seçilen ebenin gözleri bir bez yardımı ile bağlanır. Oyuncular ebeyi ortalarına alırlar ve ebenin etrafında bir halka oluştururlar. Oyuncular

“Türkü söyler döneriz,

Bil bakalım biz kimiz,

Göster bizi körebe”

Sözlerini söylerler. Ellerini çırparak ebenin etrafında dönerler. Ebe, etrafında dönen oyuncuları elleri ile kontrol ederek kim olduklarını bulmaya çalışır. Kim olduğunu bulduğu oyuncunun adını söyler. Ebe eğer oyuncuyu doğru tahmin edebilirse oyunu kazanır.” (s.141).

Bir diğerk sayfadayazar üçüncü oyunu açıklamaktadır. Diğerklerinde olduğu gibi yazar oyunu anlatır. Burada da bir kazanır olmasına rağmen birliktelikten bahsetmez. Üçüncü oyun diğerk oyunlardan farklı olarak yetenekten ziyade tahmin ve sezgi becerisini kullanmaya yöneliktir.

“Oyuncular bir daire oluşturur. Oyunda bir ebe seçilir. Ebe, oyunculardan bir tanesinin adını söyler, topu havaya atar ve oyunu başlatır. Adı söylenen oyuncu topu yere düşmeden havada yakalamaya çalışır. Topu havada tutamayan oyuncu topu eline alıp istop” diye bağırır. Etrafa kaçışan oyuncular istop sesini duyunca dururlar. Kaçan oyunculardan bir tanesini vurmaya çalışır. Vurduğu oyuncu ebe olur.”(s.141).

Yazar dördüncü oyunu da anlatarak başlamıştır. Yazar genel olarak oyunları anlatır ve öğretmeyi hedeflemiştir. Kitapta sadece bu bölümde oyun olgusuna yer verilmiştir. Diğerk ünitelerde oyun olgusuna değinilmemiştir.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında çocuk oyunları ve tanımlarına ait oyun ve çocuk oyunlarına ait 4 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.1.22. Göç

“Dünya her yeni güne büyük bir değişimle uyanır. Gelişen teknoloji beraberinde farklı ihtiyaçları ve yaşam tarzlarını da getirir. Öyle ki son on yılda köylerden şehirlere olan göç oranı iki katına çıktı. Şehir nüfusundaki bu hızlı artış sonucu büyük bir konut ihtiyacı oluştu.” (s.145).

Yazar burada bir değişimden bahseder. Son dönemdeki gelişmeler ile köylerin azaldığı ve kentlerin arttığını dile getirir. İnsanların yer değişiminden faydalanarak göç unsurunu okuyucuya kazandırmayı istemiştir.

“Sağlıklı nesiller yetiştirmek istiyorsak öncelikle köylerden kentlere olan göçü engellemeliyiz ve tarımsal kalkınmayı desteklemeliyiz.” (s.145).

Yazar göç olgusunun önlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Köylerdeki doğallığın kaybolduğunu ve bu hareketliliğini göç adı altında ifade etmektedir. Burada göç olgusu bir tehlike olarak verilmiştir.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabında göç olgusu ve faaliyetleri anlatılarak göçe ait 2 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

Tablo 4.1: Türkçe Yaşamak B2 Orta Seviye Ders Kitabı Okuma Metinlerinde Kültür Öğeleri

ASIL KÜLTÜR ÖGELERİ	ÖGELERİN SAYISI
1.Aile ve Komşuluk İlişkileri	7
2. Bazı Toplumsal Değerlerimiz	6
3.Coğrafya	8
4.Devlet	2
5.Dil	14
6.Din	8
7.Edebiyat / Sanat	10
8.Ev	1
9. Halk Kültürü	1
10.İşler / Meslekler	7
11. Moda	--
12.Müzik	2
13. Özel Günler	1
14. Psikoloji	7
15.Sağlık Spor	5
16.Tarih	11
17.Temizlik	2
18.Yiyecekler-İçecekler- Tatlılar	1
19.Zaman	4
20. Eğitim	4
21.Oyun veya Çocuk Oyunları	4
22.Göç	2

Toplamda 22 asıl kültür ögesi incelenmiştir ve 107 asıl kültür ögesine ulaşılmıştır.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye ders kitabı okuma metinleri incelendiğinde en fazla dile ait kültür ögesine yer verildiği belirlenmiştir. Ders kitabı okuma metinlerinde asıl kültür öğelerinden yiyecekler, içecekler ve tatlılara ait 1 eve ait 1 kültür ögesine yer verilirken modaya ait hiç kültür ögesine yer verilmemiştir.

4.2. İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türkçe Yaşamak B2 Çalışma Kitabındaki Bulgular

İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde Türkçe Yaşamak B2 çalışma kitabındaki bulgular şu şekilde sıralanmıştır:

4.2.1.Aile ve Komşuluk İlişkileri

“Akşam babasının söylediklerini çok iyi anlayamamıştı. Bu nedenle öğretmeni dinlemiyor, sürekli o sözleri düşünüyordu. İnsan neden her durumda ‘doğru’ olanı söylememeliydi? Doğruluk insan için en gerekli erdem değil miydi? Tanıdığı herkesten yıllarca böyle öğrenmişti. Babası ise dün akşam çok kızmış ve: ‘Her doğru her yerde söylenmez!’ diye azarlamıştı Kemal’i.Kemal, o akşam evde misafir olarak bulunan komşuları Hasan Bey’e babasının bazen çok sinirlendiğini ve hatta annesine bile kızdığını

söylemişti. Daha başka şeyler de söyleyecekti fakat babası Kemal'i sert bir şekilde uyarmıştı. Aslında babası her zaman sinirlenmezdi. Fakat bazen çok sinirlendiği de doğrudur. Kemal bu konuda yalan ya da yanlış bir şey söylememişti. Babasının neden bu kadar çok sinirlendiğini bir türlü anlamıyordu.” (s.6).

Aile ve komşuluk ilişkilerin anlatıldığı çalışma kitabının bu ilk metninde Kemal'in her ortamda ve durumda yalan söylememesi anlatılır. Fakat bu durumun her zaman doğru ve yerinde olmadığı mesajı verilir. Aile içerisinde bazı şeylerin gizli kalınması gerektiğinde bahsedilir. Kemal'in babasının bazen kendisine bazen de annesine kızdığını gelen misafirlere anlatan Kemal, babası tarafından azarlanır.

“... Yemek hazır olup sofraya kurulduğunda büyükler sofraya oturmadan küçükler oturmaz. Bir meclise bir büyük insan teşrif ettiğinde küçükler kalkar ve büyüğüne hürmeten yer verir.

... Eve bir misafir geldiğinde misafir odası kullanılır. Misafirlere en özel yemekler yapılır. Ev sahibi ister fakir isterse zengin olsun ikramların ardı arkası kesilmez. Gelen misafirin rahat etmesi için elden gelen her şey yapılır.” (s.42).

Altıncı ünitenin “Gelenekten Geleceğe” adlı metinde ev, eve gelen misafir, ailenin misafire karşı tutumu ve sofraya adabından bahsedildiği görülür. Bu tespitler, toplumsal değerlerimizin yanı sıra Türk aile yapısı hakkında da bilgiler vermektedir.

İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde Türkçe Yaşamak B2 çalışma kitabında komşuluk ilişkilerine ait 1, aile toplantılarına ait 1, misafirperverliğe ait 1 olmak üzere aile ve komşuluk ilişkilerine ait toplamda 3 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.2.2. Bazı Toplumsal Değerlerimiz

“Toplumların varlığını sürdürmeleri onların öncelikli olarak millî değerlerine sahip çıkmaları ile ilgilidir. Bu değerlerin arasında geçmişten beri süregelen gelenek ve görenekler vardır. Gelenek ve görenekler toplumun yaşayışında eskiden beri var olan hiçbir yazılı kaynağı olmayan ama herkesçe uygulana gelen maddi ve manevi değerlerin bütünüdür. Gelenekler toplumdan topluma, ülkeden ülkeye, yöreden yöreye değiştiği gibi sülaleden sülaleye dahi değişkenlik gösterebilir. Her ne kadar farklı olursa olsun insanların birbirlerinin geleneklerine her zaman saygısı vardır. Bu saygının yanında mevcut olan farklılıklara karşı herkeste bir meraklılık duygusunun baş gösterdiği de görülmüştür.

Türk toplumunun gelenek ve göreneklerinin arasında en önemli davranış büyüklere karşı saygıdır. Türk toplumunda büyükler her zaman yol göstericilik vazifesini üstlendiklerinden dolayı nasihatlerde bulunur. Küçükler daima büyüklerinin tecrübelerine dayanarak, söylenen sözleri dikkate alır. Büyüklerin sözünü dinlemek onlara karşı yapılabilecek en birinci hürmetkârlıktır. Bunun haricinde yolda yürürken küçükler büyüklerin önünden değil, arkasından gider. Yemek hazır olup sofraya kurulduğunda büyükler sofraya oturmadan küçükler oturmaz. Bir meclise bir büyük insan teşrif ettiğinde küçükler kalkar ve büyüğüne

hürmeten yer verir. Toplu taşıma araçlarında dahi bu uygulama devam eder. Bir yerde aile büyükleri ile karşılaşıldığında büyüklerin elleri öpülür. Türklerin diğer bir geleneği misafirperverlikleridir. Öncelikle her evde hane halkının kullanmadığı sadece misafirlerin ağırlandığı bir oda mevcuttur. Eve bir misafir geldiğinde misafir odası kullanılır. Misafirlere en özel yemekler yapıverilir. Ev sahibi ister fakir isterse zengin olsun ikramların ardı arkası kesilmez. Gelen misafirin rahat etmesi için elden gelen her şey yapı verilir. Modern dünyanın asimile olmaya yüz tutan nesli her ne kadar bu geleneklere saygı göstermese de bu gençler toplum tarafından yadırgandığı için manevî değerlerine sahip çıkmaya mecbur kalıverir. Er ya da geç belli bir yaşa geldiğinde çoğu insan kendi kültürüne özlem duyarak geleneklerine sahip çıkar. Varlığının ve devamlılığının kendi geleneklerinden beslendiğini hiçbir zaman hatırdan çıkarmaz.” (s.42).

B2 çalışma kitabının altıncı ünitesindeki ilk metinde okuyucuların karşısına gelenek ve göreneklerle alakalı ayrıntılı bilgilerin verildiği bir bölüm çıkar. Bu bölümde milli değerlere verilen önemden bahsettiği gibi sülaleler arasında dahi farklılık arz ettiğini söyler. Parçanın ilk paragrafında verilen en güzel mesaj her ne kadar gelenek farklılıkları var olsa dahi insanların birbirine saygı duymaları gerektiğidir. Sonraki paragrafta dikkat çekilen nokta büyüklere karşı olan saygıdır. Burada Türk toplumunda çok önemli bir yere sahip olan büyüklere saygı, örneklerle detaylandırılır. Otobüste, sofrada, yolda yani her zaman ve her yerde büyüklere verilen saygının önemi vurgulanır. Bunların yanı sıra Türk kültüründeki misafirperverlik ön plana çıkarılır. Her evde ev sahiplerinin kullanmadığı bir misafir odasının varlığından bahsedilir. Bu kültür hâlâ devam etmektedir. Misafir evin en güzel yerinde oturtulur ve misafire en güzel ikram verilmeye özen gösterilir. Sonlara doğru metinde yeni nesle karşı bir serzeniş de görülür. Fakat bu neslin düşünce ve tavırları toplum tarafından yadırgandığından yeni nesil manevi anlamda bu geleneklere sahip çıkmaya mecbur bırakıldığından bahseder. Okuyucular Türk kültürünün bu detaylı sürecini öğrenmektedirler.

İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde Türkçe Yaşamak B2 ders kitabında toplumsal değerlerimizden ahlâki değerlerimize ait 1 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.2.3. Coğrafya

“Özellikle kırsal bölgelerde çocuklar büyür büyümez çalışma hayatına atılırdı.” (s.8).

Kitabın ikinci metninde “kırsal bölgeler” ifadesiyle okuyuculara daha önceki kitabın serilerinde de karşılarına çıktıkları bir bölge ismiyle karşılaşırlar. Yine aynı metnin son bölümünde “Köy” ifadesiyle de kırsal bölge ifadesini pekiştirmektedir.

İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde Türkçe Yaşamak B2 çalışma kitabında köy hayatı anlatılarak coğrafyaya ait 1 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.2.4. Devlet

Araştırmada bu kültür ögesine ait bulgu bulunmamaktadır.

4.2.5. Dil

“Akşam babasının söylediklerini çok iyi anlayamamıştı. Bu nedenle öğretmeni dinlemiyor, sürekli o sözleri düşünüyordu. İnsan neden her durumda ‘doğru’ olanı söylememeliydi? Doğruluk insan için en gerekli erdem değil miydi? Tanıdığı herkesten yıllarca böyle öğrenmişti. Babası ise dün akşam çok kızmış ve: ‘Her doğru her yerde söylenmez!’ diye azarlamıştı Kemal’i.” (s.6).

Çalışma kitabının ilk metninde “Her doğru her yerde söylenmez” atasözü okuyucuların karşısına çıkar. Okuyuculara bu atasözü öğretilerek metni anlamaları sağlanmaktadır.

“İnsanoğlunun en kıymetli özelliklerinden birisi de doğruluktur. Her türlü yalan, yanlış ve adaletsiz işin karşısında olan kişiler, doğrunun tarafında demektir. Bir dönem insanın doğruyu söylemesi, doğrudan yana olması için güçlü olması gerektiğine inanılırdı. Çünkü o zamanlarda insanlar yeterince eğitim almamıştı. Özellikle kırsal bölgelerde çocuklar büyür büyümeyiş çalışma hayatına atılırdı. Bilgisizlik sebebiyle insanlar inanılmaz bir korku duygusuyla yaşardı. Günümüzde her şey değişti. İmkânlar bakımından yaşanması bir dönemde bulunuyoruz. Fakat yine de insanlar doğru olana yeterince sahip çıkamıyor. Oysa hiç kimsenin şartlar ne olursa olsun doğru olandan ayrılmaması gerekir. Düşünürler, sanatçılar doğrunun insan hayatının ayrılmaz bir parçası olması gerektiğini söylüyorlar. İnsanoğlunun yanlışlardan çektiği azabın şahidi tarihtir. Bu sebeple herkesin kaç köyden kovulursa kovulsun, doğru olanı başının üzerine kaldırması gerekir.” (s.8).

Çalışma kitabının ilk metninde doğru söylemenin her zaman iyi olmadığı mesajı verilirken bu ikinci metinde doğru söylemenin en kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu hususta bazı deyim ve atasözüne de yer verilir. “Büyür büyümeyiş” ve “Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar” gibi ifadelerle değinilmiştir.

“Sevgili Eda,

Uzun zamandır sana mektup yazmak istiyordum. Ama işlerimden fırsat bulup bir türlü yazamamıştım. Aslında sana anlatmak istediğim çok konu var. Sen Karabük'ten taşındığından beri bir yanımda hep eksik kalıyor. Biliyorum eğitimin için Ankara'ya gitmek zorundaydın. Seninle yüz yüze konuşmayı çok isterdim. Umarım en kısa zamanda görüşebiliriz. Konuyu çok dallanıp budaklandırmak istemiyorum. Birkaç konuda tavsiyene ihtiyacım var. Çok yakın bir arkadaşım ile aramızda küçük bir problem oldu. Artık eskisi gibi değiliz. Sanki iki yabancı olduk. “Merhaba” dışında konuştuğumuz bir konu kalmadı. Sence bunun için ne yapmalıyım? İkinci meseleye gelince annemle iki gün önce tartıştık. Ona göre ben, her gün eve geç geliyordum, hafta sonları da arkadaşlarımla buluşuyordum ve eve geç geliyordum, evde vakit geçirmiyordum. Sen de biliyorsun ki işlerim çok yoğun ve hafta içi işte bunalıyorum. Hafta sonu da arkadaşlarla farklı aktiviteler yapmak bana iyi geliyor. Biliyor musun yanımda olmanı çok isterdim. Birlikte gezmeyi, yemek yemeği, sohbet etmeyi çok isterdim. Senden uzak olduğum zamanlarda kendimi çok yalnız hissediyordum. Sanki gökyüzünde tek bir yıldız var o da benim. Son olarak işimle ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Biliyorsun doktora yapıyorum. Çalışmak ve okumak hem yorucu hem de sıkıcı oluyor bazen. Sence ne yapmalıyım? Her daim bana yol gösteren arkadaşım, fikirlerini yine söylemeni istiyorum.” (s.12).

Çalışma kitabının ikinci ünitesinde okuyucuları bir mektubun karşıladığı görülür. Bu mektup dil açısından incelendiğinde yeni deyimlerin kullanıldığını görmekteyiz. “Dallanıp budaklandırmak” ve “yol göstermek” deyimleri okuyucuların bilgisine sunulur. Bu kurda nispeten anlamı biraz zor deyimler görülür.

“Toplumların varlığını sürdürmeleri onların öncelikli olarak millî değerlerine sahip çıkmaları ile ilgilidir. Bu değerlerin arasında geçmişten beri süregelen gelenek ve görenekler vardır. Gelenek ve görenekler toplumun yaşayışında eskiden beri var olan hiçbir yazılı kaynağı olmayan ama herkesçe uygulana gelen maddi ve manevi değerlerin bütünüdür. Gelenekler toplumdaki topluma, ülkeden ülkeye, yöreden yöreye değiştiği gibi sülaleden sülaleye dahi değişkenlik gösterebilir. Her ne kadar farklı olursa olsun insanların birbirlerinin geleneklerine her zaman saygısı vardır. Bu saygının yanında mevcut olan farklılıklara karşı herkeste bir meraklılık duygusunun baş gösterdiği de görülmüştür.

Türk toplumunun gelenek ve göreneklerinin arasında en önemli davranış büyüklerine karşı saygıdır. Türk toplumunda büyükler her zaman yol göstericilik vazifesini üstlendiklerinden dolayı nasihatlerde bulunur. Küçükler daima büyüklerinin tecrübelerine dayanarak, söylenilen sözleri dikkate alır. Büyüklerin sözünü dinlemek onlara karşı yapılabilen en birinci hürmethârlıktır. Bunun haricinde yolda yürürken küçükler büyüklerin önünden değil, arkasından gider. Yemek hazır olup sofraya kurulduğunda büyükler sofraya oturmadan küçükler oturmaz. Bir mecliste bir büyük insan teşrif ettiğinde küçükler kalkar ve büyüğüne hürmeten yer verir. Toplu taşıma araçlarında dahi bu uygulama devam eder. Bir yerde aile büyükleri ile karşılaşıldığında büyüklerin elleri öpülür. Türklerin diğer bir geleneği misafirperverlikleridir. Öncelikle her evde hane halkının kullanmadığı sadece misafirlerin ağırlandığı bir oda mevcuttur. Eve bir misafir geldiğinde misafir odası kullanılır. Misafirlere en özel yemekler yapılır. Ev sahibi ister fakir isterse zengin olsun ikramların ardı arkası kesilmez. Gelen misafirin rahat etmesi için elden gelen her şey yapı verilir. Modern dünyanın asimile olmaya yüz tutan nesli her ne kadar bu geleneklere saygı göstermese de bu gençler toplum tarafından yadırgandığı için manevî değerlerine sahip çıkmaya mecbur kalır. Er ya da geç belli bir yaşa geldiğinde çoğu insan kendi kültürüne özlem duyarak geleneklerine

sahip çıkar. Varlığının ve devamlılığının kendi geleneklerinden beslendiğini hiçbir zaman hatırdan çıkarmaz.” (s.42).

Altıncı ünitenin ilk metni olan “Gelenekten Geleceğe” başlıklı metnin dil hususunda okuyuculara yeni deyimler kazandırdığı görülür. “Baş göstermek, yol göstericilik, teşrif etmek, ardı arkası kesilmemek, elden gelmek, yüz tutmak ve er ya da geç” deyimleri, okuyucuların karşısına ilk defa çıkmaktadır. Bunun yanı sıra tezlik fiilinin de kullanıldığı görülür. Ünitedeki metinler anlatılan gramer yapılarıyla özdeşleştiği görülmektedir.

İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde Türkçe Yaşamak B2 çalışma kitabında deyim ve atasözleri anlatılarak dile ait 5 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.2.6. Din

Araştırmada bu kültür ögesine ait bulgu bulunmamaktadır.

4.2.7. Edebiyat / Sanat

“Sevgili Eda,

Uzun zamandır sana mektup yazmak istiyordum. Ama işlerimden fırsat bulup bir türlü yazamamıştım. Aslında sana anlatmak istediğim çok konu var. Sen Karabük'ten taşındığından beri bir yanım hep eksik kalıyor. Biliyorum eğitimin için Ankara'ya gitmek zorundaydın. Seninle yüz yüze konuşmayı çok isterdim. Umarım en kısa zamanda görüşebiliriz. Konuyu çok dallanıp budaklandırmak istemiyorum. Birkaç konuda tavsiyene ihtiyacım var. Çok yakın bir arkadaşım ile aramızda küçük bir problem oldu. Artık eskisi gibi değiliz. Sanki iki yabancı olduk. “Merhaba” dışında konuştuğumuz bir konu kalmadı. Sence bunun için ne yapmalıyım? İkinci meseleye gelince annemle iki gün önce tartıştık. Ona göre ben, her gün eve geç geliyormuşum, hafta sonları da arkadaşlarımla buluşuyormuşum ve eve geç geliyormuşum, evde vakit geçirmiyormuşum. Sen de biliyorsun ki işlerim çok yoğun ve hafta içi işte bunalıyorum. Hafta sonu da arkadaşlarla farklı aktiviteler yapmak bana iyi geliyor. Biliyor musun yanımda olmanı çok isterdim. Birlikte gezmeyi, yemek yemeği, sohbet etmeyi çok isterdim. Senden uzak olduğum zamanlarda kendimi çok yalnız hissediyorum. Sanki gökyüzünde tek bir yıldız var o da benim. Son olarak işimle ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Biliyorsun doktora yapıyorum. Çalışmak ve okumak hem yorucu hem de sıkıcı oluyor bazen. Sence ne yapmalıyım? Her daim bana yol gösteren arkadaşım, fikirlerini yine söylemeni istiyorum.” (s.12).

Çalışma kitabının ikinci ünitesinde okuyucuları bir mektup karşılar. Mektup, kişi ve kurumların birbiriyle çeşitli amaçlarla haberleşmek için yazdıkları yazılardır. Kitaptaki bu mektup örneği, “Özel mektup” kategorisine girer. Özel mektuplar akraba ve dost gibi yakın çevredeki insanlara yazılan mektup çeşididir. Açık, yalın ve içten bir anlatımla yazılır. Kitaptaki bu metin örneği de tam olarak bu özelliği karşılamaktadır.

*“Sakin tabiatlı, sevecen adam,
Jöndere İsmail diye anılan,
Motoruna dört çocuğu sığdıran,
Hiç babasını unutmaz mu insan?
Şehir şehir ekmek için dolaşan,
Yurda sığmayıp, yuvasından uçan,
Gurbet eller..... bir garip yaşayan,
Hiç babasını unutmaz mu insan?”*

*Al renkli minibüsün hatır..... kalan,
İçi..... kanepen,
yastığın, yorgan, Tuğla değil,
teker üstü..... yuvan,
Hiç babasını unutmaz mu insan?”*

*Bayramların gelip çattığı zaman,
Ailendi gizli gizli ağlayan,
Çok..... konuşmazdı parasızlıktan,
Hiç babasını unutmaz mu insan?”*

*Senelerdir sana hasretli anam,
Hicranın hesabını kimden soram?
Ölüm..... gelirse nasıl dayanam?
Hiç babasını unutmaz mu insan?” (s.45).*

Kitabın son ünitesinin son metninde okuyucular “Unutmaz mu İnsan?” adlı şiirle uğurlanır. Hece ölçüsü geleneğine uygun – daha çok on birli hece ölçüsüyle yazılmış- tarza kaleme alınmış bir şiir. Ünitenin gramerine uygun boşluklar da bırakılarak okuyucular hem şiiri hem de öğrendikleri grameri pekiştirmiş olurlar. Şiirin teması, “Baba özlemi” denilebilir. Baba figürünün öneminden bahsedildiği şiirde, babanın hiçbir zaman unutulmayacağı vurgusu yapılmaktadır.

İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde Türkçe Yaşamak B2 çalışma kitabında mektuba ait 1, şiire ait 1 olmak üzere edebiyat ve sanata ait toplamda 2 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.2.8. Ev

“Türklerin diğer bir geleneği misafirperverlikleridir. Öncelikle her evde hane halkının kullanmadığı sadece misafirlerin ağırlandığı bir oda mevcuttur. Eve bir misafir geldiğinde misafir odası kullanılır. Misafirlere en özel yemekler yapılır. Ev sahibi ister fakir isterse zengin olsun ikramların ardı arkası kesilmez. Gelen misafirin rahat etmesi için elden gelen her şey yapı verilir.” (s.42).

Türk kültüründe ev, önemli bir yere sahiptir. Misafirperverlik ise Türk kültürünün ve İslam dininin önemli manevi değerlerindendir. Misafir baş tacı edilir, ikramda kendisine karşı herhangi bir kusur işlenmemeye gayret gösterilir. Türkler örf, âdet, gelenek ve göreneklerince gelen misafiri en güzel şekilde ağırlar. Misafirperverliğe önem veren Türklerin, atasözlerinde ve deyimlerinde

misafirlikle ilgili çeşitli sözlerin bulunması; misafirliğin Türk halk kültüründeki yerini göstermesi bakımından önemlidir. Ayrıca Türk halk kültüründe misafir kutsal olarak görülür, misafire ikramda bulunmanın, hizmet etmenin sevap olduğuna inanılır. Bu hususta Türkçede yerini bulan “Tanrı misafiri” deyiimi, misafirin ne denli kutsal görüldüğünü ve Türk milletinin misafire ne denli değer verdiğini göstermesi bakımından önemlidir.

İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde Türkçe Yaşamak B2 çalışma kitabında ev tipi ve durumu anlatılarak eve ait 1 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.2.9. Halk Kültürü

Araştırmada bu kültür ögesine ait bulgu bulunmamaktadır.

4.2.10.İşler / Meslekler

“Akşam babasının söylediklerini çok iyi anlayamamıştı. Bu nedenle öğretmeni dinlemiyor, sürekli o sözleri düşünüyordu. İnsan neden her durumda ‘doğru’ olanı söylememeliydi? Doğruluk insan için en gerekli erdem değil miydi? Tanıdığı herkesten yıllarca böyle öğrenmişti. Babası ise dün akşam çok kızmış ve: ‘Her doğru her yerde söylenmez!’ diye azarlamıştı Kemal’i.” (s.6).

Çalışma kitabının ilk metninde okuyucuların karşısına öğretmenlik mesleğinden bahsedilir. Akşamdan kalan ailevi sorunları nedeniyle dersi dinlememesi anlatılır.

İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde Türkçe Yaşamak B2 çalışma kitabında öğretmenlik mesleği anlatılarak işler ve mesleklere ait 1 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.2.11.Modâ

Araştırmada bu kültür ögesine ait bulgu bulunmamaktadır.

4.2.12.Müzik

Araştırmada bu kültür ögesine ait bulgu bulunmamaktadır.

4.2.13.Özel Günler

Araştırmada bu kültür ögesine ait bulgu bulunmamaktadır.

4.2.14.Psikoloji

“O sırada teneffüs zili çaldı ama Kemal sınıftan dışarı çıkmak istemiyordu. Her zaman böyle olurdu. Canı sıkılınca hiçbir şey yapmak istemez, her şeyi unutmak ve sadece uyumak isterdi.” (s.6).

Metnin son bölümünde Kemal’in psikolojik anlamda yaşadığı sorun anlatılmaktadır. Canı sıkıldığında sadece uyumak istendiği anlatılır.

“Biliyor musun yanımda olmanı çok isterdim. Birlikte gezmeyi, yemek yemeği, sohbet etmeyi çok isterdim. Senden uzak olduğum zamanlarda kendimi çok yalnız hissediyorum. Sanki gökyüzünde tek bir yıldız var o da benim.” (s.12).

Parçadan mektubun son bölümüne doğru mektubu yazan kişinin ruh halini yansıtan bir cümle ile karşılaşırız. Bu bölümde kendisini gökyüzünde tek kalan bir yıldıza benzeten mektubun sahibi, arkadaşından uzak kaldığından psikolojik anlamda sorunlar yaşadığını dile getirmektedir.

İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde Türkçe Yaşamak B2 çalışma kitabında kişilik ve karakter anlatılarak psikolojiye ait 1 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.2.15. Sağlık / Spor

Araştırmada bu kültür ögesine ait bulgu bulunmamaktadır.

4.2.16. Tarih

Araştırmada bu kültür ögesine ait bulgu bulunmamaktadır.

4.2.17.Temizlik

Araştırmada bu kültür ögesine ait bulgu bulunmamaktadır.

4.2.18. Yiyecekler/İçecekler/Tatlılar

Araştırmada bu kültür ögesine ait bulgu bulunmamaktadır.

4.2.19. Zaman

*“Sakin tabiatlı, sevecen adam,
Jöndere İsmail diye anılan,
Motoruna dört çocuğu sığdıran,
Hiç babasını unutur mu insan?*

*Şehir şehir ekmek için dolaşan,
Yurda sığmayıp, yuvasından uçan,
Gurbet eller..... bir garip yaşayan,
Hiç babasını unutur mu insan?*

*Al renkli minibüsün hatır..... kalan,
İçi..... kanepen,
yastığın, yorgan, Tuğla değil,
teker üstü..... yuvan,
Hiç babasını unutur mu insan?*

*Bayramların gelip çatdığı zaman,
Ailendi gizli gizli ağlayan,
Çok..... konuşmazdı parasızlıktan,
Hiç babasını unutur mu insan?
Senelerdir sana hasretli anam,
Hicranın hesabını kimden soram?
Ölüm..... gelirse nasıl dayanam?
Hiç babasını unutur mu insan?” (s.45).*

Türk şiir anlayışında zaman kavramı önemli bir yer tutar. Kitabın son okuma metni olan bu şiirde de zamana yolculuk vardır. Bir özlem vardır. Bu özlem babayadır. Babasını kaybeden birinin kaleminden çıktığı görülmektedir. Zira sondan bir önceki mısra da ölüm ifadesiyle bu durum açıklanır. Şiirlerde zaman her daim kendine yer bulur.

İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde Türkçe Yaşamak B2 çalışma kitabında zamanla ilgili kavramlar anlatılarak zamana ait 1 adet kültür ögesine yer verilmiştir.

4.2.20. Eğitim

Araştırmada bu kültür ögesine ait bulgu bulunmamaktadır.

4.2.21. Oyun veya Çocuk Oyunları

Araştırmada bu kültür ögesine ait bulgu bulunmamaktadır.

4.2.22. Göç

Araştırmada bu kültür ögesine ait bulgu bulunmamaktadır.

Tablo 4.2: Türkçe Yaşamak B2 Çalışma Kitabı Okuma Metinleri

ASIL KÜLTÜR ÖGELERİ	ÖGELERİN SAYISI
1.Aile ve Komşuluk İlişkileri	3
2. Bazı Toplumsal Değerlerimiz	1
3.Coğrafya	1
4.Devlet	--
5.Dil	5
6.Din	--
7.Edebiyat / Sanat	2
8.Ev	1
9. Halk Kültürü	--
10.İşler / Meslekler	1
11. Moda	--
12.Müzik	--
13. Özel Günler	--
14. Psikoloji	2
15.Sağlık ve Spor	--
16.Tarih	--
17.Temizlik	--
18.Yiyecekler-İçecekler- Tatlılar	--
19.Zaman	1
20. Eğitim	--
21.Oyun veya Çocuk Oyunları	--
22.Göç	--

Toplamda 22 asıl kültür ögesi incelenmiştir ve 17 asıl kültür ögesi tespit edilmiştir.

Türkçe Yaşamak B2 orta seviye çalışma kitabı okuma metinleri incelendiğinde tıpkı ders kitaplarında olduğu gibi en fazla dile ait kültür ögesine yer verilirken devlet, din, halk kültürü, moda, müzik, özel günler, sağlık ve spor, tarih, temizlik, yiyecek içecek ve tatlılar, eğitim, oyun veya çocuk oyunları ve göç asıl kültür öğelerine hiç yer verilmediği tespit edilmiştir.

SONUÇ

İkinci dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan Türkçe Yaşamak Türkçe Öğretim Seti'nin her düzeyinde Türkçeyi yeni öğrenen bireyler için Türk kültürünü kolaydan zora doğru aşama aşama aktarılmıştır.

Araştırmada İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde kültürün önemini belirtip incelediğimiz ders ve çalışma kitabında asıl kültür öğeleri ayrıntılı belirterek sunulmuştur.

Türkçe Yaşamak B2 ders kitabında okuma metinleri asıl kültür öğelerinin aktarımı için incelendiğinde belirtilen 22 öğeden 21 tanesine yer verildiği tespit edilmiştir. Türkçe ve Türk kültürünün zenginliğinin gözler önüne serilmiştir. Ancak Türkçe Yaşamak B2 çalışma kitabı aynı unsurlar ile incelendiğinde belirtilen 22 asıl kültür öğesinden 13 tanesine hiç değinilmediği saptanmıştır. Kitaplar kültür öğeleri bakımından karşılaştırıldığında elde edilen veriler şöyledir:

Kitaplar detaylı incelendiğinde iki kitabında en fazla dil ögesine yer verdiği tespit edilmiştir. Ders kitabında 14 adet, çalışma kitabında ise 5 adet asıl kültür ögesine yer verilmiştir. Elde edilen bulgular deyimlerin okuma metinlerinde daha fazla yer aldığıdır. Günlük konuşma dilde kendine yer edinmiş deyimlerin ders kitapları yazılı metinlerinde de kullanımıyla ikinci dil olarak Türkçe öğretimi eğitim bütünlüğü desteklemektedir.

Okuma metinleri incelendiğinde en sık kullanılan diğer kültür ögesi de tarihtir. Ders kitabında 11 tarih bulgusuna yer verilirken çalışma kitabında tarih kültür ögesine hiç yer verilmemiştir. Türkçe öğretim seti çalışma kitabının daha çok dil bilgisi alıştırma ve etkinliklerine önem verdiği için tarih kültür ögesinde bulguya yer verilmediği düşünülmektedir.

Ders kitabında yer olan okuma metinlerinde 10 adet edebiyat sanat ögesi yer alırken çalışma kitabında 2 adet yer almaktadır. İki kitapta da kullanılan atasözlerinin arkadaşlık ve aile bağlarına önem dikkat çekmesi kitapların birbirini destekler nitelikte olduğunu göstermektedir.

Ders kitabı okuma metinlerde coğrafya kültür ögesine ait 8 adet bulgu varken çalışma kitabında 1 adet öge tespit edilmiştir. İki metinde de gezegen, ay ve yıldızlardan bahsedilmesi yine iki kitabın birbirini desteklerini gözler önüne sergilemektedir.

Sıralamaya bakıldığında ders kitaplarında aile ve komşuluk ilişkilerini gösteren 7 adet kültür ögesine rastlanmaktadır. Bu sayı çalışma kitabında 3 adete düşmektedir. Türk kültüründe vazgeçilmez olan aile ve komşuluk bağlarının toplumsal hayattaki rolü anlatılmış ve kısaca tanıtılmıştır. Misafir kültürünün başka ülkelerle karşılaştırılması yapılarak aktarılmaya çalışmıştır. Her iki kitapta da moda kültür ögesine hiç yer verilmemiştir. Buda geleneksel ve modern Türk giysilerinin tanıtımına önem verilmediğini göstermektedir.

Çalışma kitapları incelendiğinde devlet, din, halk kültürü, moda, müzik, sağlık, spor, temizlik, yemekler, eğitim, oyun, göç gibi 12 adet kültür ögesine ait hiç bulgu bulunmamaktadır. Oysa bu kültür ögelerinin çalışma kitabında olması beklenen özelliklerdendir. Sıralanan bu asıl kültür öğelerine ders kitaplarında yer verilmiştir. Bu açıdan düşünüldüğünde kitaplarda yer alan okuma metinlerinin kültür aktarımı açısından dengesiz yapılandırılmıştır ve çalışma kitabı okuma metinleri kültür aktarımını sekteye uğratmaktadır. Aynı seviye iki kitaptaki bu dengesiz yapılanmanın ortadan kalması için kitap yazarlarına büyük önem düşmektedir.

Bayraktar (2015) *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Faydalanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi* isimli araştırmasında temel orta seviye ders kitaplarında kültürel öğelerin bulundurulmasına rağmen kültür aktarımının yeterli seviyede gerçekleşmediği tespit edilmiştir. Bayraktar'ın araştırması bu araştırmayı desteklemektedir.

Türkçe Yaşamak B2 ders kitabı ve çalışma kitabında toplamda 22 okuma metni incelenmiştir. İncelenen okuma metinleri düz yazı biçimindedir. Dil sadeliğinin orta seviye için uygun olduğu belirlenmiştir. Çetinkaya (2018) *Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültürel Unsurlar: Yedi İklim Türkçe Örneği* adlı yüksek lisans tezinde B2 seviyesi ders kitabında 58 adet okuma metnini incelemiştir. Okuma metinlerinin dilinin sade olduğunda, diyalog

ve düz yazı biçimine yer verdiğinde öğrencilerin derste daha aktif olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çetinkaya' nın araştırmasında da bu araştırmayı destekler bulgular bulunmaktadır.

Aynı araştırmada Yedi İklim çalışma kitapları da incelenmiş atasözleri ve deyimlerin mecaz anlamlar içerdiğinden öğrenciler tarafından anlaşılmasının zorluğuna ve sayısının yetersiz olduğuna karar verilmiştir. Araştırma ile aynı sonuçlar vardır bu araştırmada incelenen çalışma kitabında 17 kültür ögesi mecaz anlamların öğretimi açısından yetersiz bulunmuştur.

Türkçe Yaşamak B2 ders kitabı ve çalışma kitabı okuma metinlerini kültür aktarımı açısından incelendiğinde ortaya çıkan eksiklikleri tamamlamak amacıyla çalışmanın bu bölümünde öneriler sunulmuştur:

1-Ders kitapları okuma metinlerinde asıl kültür öğelerinin neredeyse hepsine yer verilirken çalışma kitabında kültür öğelerinin arka planda bırakılması ve dil bilgisi alıştırmalarına önem verilmesi kitaplar arasındaki birliği bozarak dengesizlik yaratmaktadır. Yeni yazılacak olan B2 orta seviye ders ve çalışma kitabının birbirini desteklemesi ve kültür aktarımına aynı ölçüde önem verecek şekilde düzenlenmelidir.

2-İki kitabın okuma metinlerinin devlet kurum ve kuruluşlarına, acil telefon rehberine, özel günler ve bayramlara ait bulgulara yer verilecek şekilde tekrar düzenlenesi Türkiye'de yaşamak için çaba sarf eden yabancı bireyler için kolaylık sağlayacaktır.

3-Okuma metinlerinden önce ve sonra yer alan görsel materyaller, fotoğraflar metinlerle ilgili olmalıdır, Türk kültürünü yansıtacak şekilde yapılandırılması kültür aktarımını kolaylaştıracaktır.

4- İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde amaç yalnızca dil bilgisi kurallarını öğretmek değil aynı zamanda edebi türleri de öğretmektir. Bu amaçla farklı edebi türlere yer verilmelidir ve bu edebi türler özenle belirlenmelidir.

5- İkinci dil olarak Türkçe öğretimi derslerinde kullanılan kaynak kitaplarında bulunması gerek kültür öğelerin seviyelere göre belirlenerek planlı sıraya göre derslerde işlenmelidir.

6-Türk kültürünün vazgeçilmesi olan Türk mutfağının tanıtımına daha fazla özen gösterilmelidir. Türk mutfağının çorbaları, hamurlu tatlıları, et yemekleri, içecekleri farklı metinlerle aktarılmalıdır. Gerektiğinde okuma metinlerinde başka kültürlerle karşılaştırması yapılarak kültür aktarımı kolaylaştırılmalıdır.

7-Kitaplardaki okuma metinlerinde anlatılan tarihi ve turistik mekanlar bir eğitim programı ile planlanarak tanıtılması geziler düzenlenmesi kültür aktarımını daha kalıcı hale getirecektir.

8- İkinci dil olarak Türkçe öğretimi orta ve ileri seviyeleri kitaplarında yer alan atasözlerinin ve deyimlerin yabancılara öğretiminin kolaylaştırılması için sözlükler oluşturulmalıdır.

9- İkinci dil olarak Türkçe öğretimi kitapları içindekiler bölümü ünite isimleri, dört temel beceri başlıklarının kültür aktarımına uygun ve yeni bilgileri içerecek şekilde belirlenmesi gerekmektedir.

10- Alan kitaplarında sadece dil bilgisi kurallarını tekrar eden etkinlikler değil aynı zamanda kültürel etkinliklere de yer verilmelidir. İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımını kolaylaştırmak için çeşitli etkinlik çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağar, M. S. (2004). Türkçe Öğretiminin Tarihçesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 10.
- Akkaya, A. (2013). “Yabancılar Türkçe Öğretimi Kapsamında Fıkralar: Nasreddin Hoca Fıkraları”. *Millî Folklor*, 7(3), 171-181.
- Aksan, D. (1975). Ana Dili. *Türk Dili*, 2(1), 311-322.
- Akyüz, Y. (2014). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö1000-M.S 2014*. Ankara: Pegem Akademi.
- Arslan, M. (2012). Tarihi Süreçte Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi-Öğrenimi Çalışmaları. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi / KSÜ Journal Of Social Sciences*, 9(2), 167-188
- Aslan, Y. (2007). Yabancı Dil Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar. *Türkiye’de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi*, Ankara.
- Ayten, H. (2019). *Tahir Nejat Gencan’ın “ Türkçe Öğreniyorum” Adlı Kitabının Yabancılar Türkçe Öğretimi Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aziz, K, Abdullah, Ş. (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi (YDTÖ)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin Grameri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe Öğretiminde İlkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 1(19), 19-30.
- Bayraktar, S. (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Kültür Aktarım Aracı Olarak Kalıp Sözler*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Biçer, N. (2011). *Kıpçak Dönemi Eserlerinin Yabancılar Türkçe Öğretimi Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bilgin, B. (2020). *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Hikaye Kitaplarının Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi Örneği (A1-A2)*. Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bozkurt, G. (1996). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitap Evi.

- Brooks, N. (1975). *The Analysis Of Foreign And Familiar Cultures. The Culture Revolution In Foreign Language Teaching*. Haz. R. C. Lafayette. Skokie. Illions: Nationak Text boks Company; 19(31).
aktaran: Ördek, F. (2019) *Yabancılar İçin Türkçe İstanbul ve Yedi İklim Orta Seviye Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetinkaya, E. (2018). *Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültürel Unsurlar: Yedi İklim Türkçe Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çifci, M. & Batur, Z. (2018). *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Mustafa Durmuş & , Alpalsan Okur (Ed.), *Kültürel Etkinliklerle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi..* Ankara: Grafiker.
- Dağdeviren, İ. (2019). *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Efsane Türü Metinlerden Hareketle Kültür Aktarımının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, A. & Açık, F. (2011). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler*. TÜBAR, XXX, 51-72.
- Demir, A. (2010). *Yabancılar Türkiye Türkçesi Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşımdan Hareketle Metinlerin İncelenmesinde Dikkat Edilecek Noktalar*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demiral, S. & Kaya, M. (2015). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri: Fransızca Öğretimi Çerçevesinde Bir İnceleme*. Turkish Studies, 10(3), 331-342.
- Demircan, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Ekin Eğitim Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2021). *Yabancı Dil Öğretimi, Dil Pasaportu- Dil Dosyası- Dil Biyografisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirtaş, İ. (2021). *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Atasözü ve Deyimlerin Kültür Aktarımına Katkısı*. Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğan, C. (2012). *Sistemik Yabancı Dil Öğretim Yaklaşımı ve Yöntemleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Er, O. (2015). *Yabancılar Türkçe Öğretimi Uygulamalarının Kültürel Farkındalık Oluşturma Açısından İncelenmesi*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ercilasun, A. B. (2004). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Ercilasun, A.B. & Akkoyunlu, Z. (2014). *Kaşgarlı Mahmut Divanı Lügati't Türk Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergün, M. (1999). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınevi.
- Gülle, Z. (2019). *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımının Başka Bir Boyutu: Ders Kitaplarının Cinsiyet Tercihi Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güvenç, B. (2002). *Kültürün Abc'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Güzel, A. & Barın, E. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Güzel, A. & Erol, B. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Akçağ Yayınları.
- Halit, Ç. (2018) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel İhtiyaç Analizi*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Hengirmen, M. (1993). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi*. Ankara: Engin Yayınları.
- İşcan, A. (2017). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarım Aracı Olarak Filmlerden Yararlanma”. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED], 6(3), 437-452
- Kalfa, M. (2013). “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Sözlü Kültür Unsurlarının Kullanımı”. Milli Folklor, 8(3), 167-177.
- Karakuş, İ. (2006). *Atatürk Dönemi Eğitim Sisteminde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kongar, E. (2005). *Kültür Üzerine*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Köksal, D. & Varışoğlu, B. (2012). *Yabancı Dil Öğretiminde Temel İlke ve Kavramlar*. Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi, 7(13), 129-146.
- Memiş, M. R. & Erdem, M. D. (2013). *Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler*. Turkish Studies, 8(9) 297-318.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (1995). *Ders Kitapları Yönetmeliği*. Ankara.
- Mutlu, K. (2016). “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Benzer Atasözü ve Deyimlerin Önemi ve Polonyalılara Türkçe Öğretiminde Bunların Kullanımı”. Belleten, 64(2), 245-268.

- Nasuh, Y. (2019). *Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitaplarında Dil Düzeylerine Göre Deyim ve Kalıp Söz Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Okur, A. & Keskin, F. (2013). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği*. International Journal Of Social Science, 6(2), 1619-1640.
- Ömeroğlu, E. (2016). *Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitaplarının İncelenmesi*. Doktora Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ördek F. (2019) *Yabancılar İçin Türkçe İstanbul (İstanbul Turkish For Foreigners Course Book) ve Yedi İklim Orta Seviye Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir, E. S. (2006). *Yabancı Dil Öğretiminde Yeni Yönelimler*. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdin, A. (2020). *Türk Masallarının Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metni Olarak Uyarlanması*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öztürk, A. G. (2015). *Dîvânü Lugâtî't-Türk'te Yer Alan Atasözlerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımına Katkısı Üzerine Bir Değerlendirme*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sekitmen, R. (2021). *Kültürel Aktarım Bağlamında Yabancılara Türkçe Öğretiminde Halk Anlatılarından Yararlanma*. Yüksek Lisans Tezi. Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sezen, Y. (2020). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Tv Dizisi Kullanmanın Atasözü ve Deyim Öğretmedeki Etkisi (Aslan Ailem Tv Dizisi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Uşak: Uşak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- TDK, (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Turhan Tuna, S. (2014). “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Türk Halk Edebiyatı Metinleri Kullanımı: Oğuz Kağan Destanı Örneği”. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9(3), 1481-1497.
- Uygur, N. (2003). *Kültür Kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ünalın, Ş. (2012). *Dil ve Kültür*. Ankara: Eskiyei Yayınları.
- Vardar, B. (1998). *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Vural, R. & Cenkseven, F. (2005). *Eğitim Araştırmalarında Örnek Olay (Vaka) Çalışmaları: Tanımı, Türleri, Aşamaları ve Raporlaştırılması*. Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(10), 25-38.
- Yeşilyurt, E. (2015). *Osmanlı Döneminde İngilizlere Türkçe Öğretimi*, Doktora Tezi, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, A & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

ÖZ GEÇMİŞ

Türkan Karadayı Ayten ilk ve orta öğretimini Karabük’te tamamladı. Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi’nden mezun olduktan sonra 2013 yılında Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü’nde öğrenim gördü. 2017 yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim dalında yüksek lisans öğrenimine başlamıştır

